

Försvarets Historiska Telesamlingar

Flygvapnet

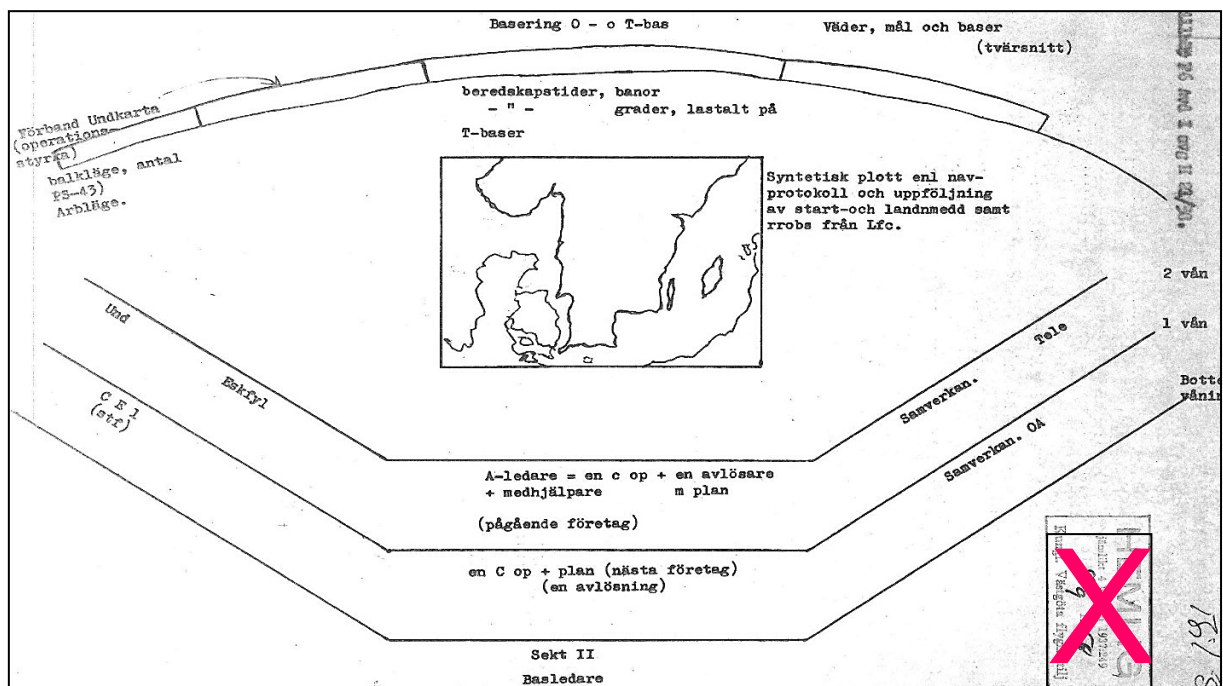
2018-12-20

Attackeskaderns ledningssystem

1942 - 1995

Hans-Ove Görtz, Göran Tode

F 05/18

CE 1 poängterar 1966:

CE 1 nuvarande upl Björn är röjd. Den är helt oskyddad, varför det är angeläget att ny krigsupl snarast kan anordnas för CE 1.

Förord

Denna rapport är en fördjupad beskrivning över dåvarande 1. Flygeskaderns (attackeskaderns) ledningssystem och utvecklingen av dess olika ledningsplatser.

För en bredare beskrivning och bakgrund till synsätt, taktik och det operativa utnyttjandet med flygförbandens materielinnehåll hänvisas till Lennart Anderssons bok från 2010 *”ÖB klubba”*. Därutöver ges en mer nutida beskrivning av ledningsplats Björn i Göteborgs Universitets rapport *”Ledningsplats Björn och kalla krigets kulturarv”*.

Rapporten är framtagen under perioden 2013-2016 av Hans-Ove Görtz och Göran Tode, båda med förflutet inom attackeskadern.

Under perioden 1969 – 1974 var Hans-Ove Görtz anställd vid F 15 och krigsplacerad på flygbasen Gunnarn, med attackförband, inom sambandsplutonen och under åren 1984 – 1989 varit anställd som stabsofficer vid Flygstaben och medverkat till sambandsutvecklingen av E 1. Tidigt var Göran Tode pilot och divisionschef på attackdivision och under perioden 1972 - 1982 freds- och krigsplacerad i eskaderledningen som operationsledare.

Rapporten baserar sig på de dokument som har återfunnits och minnesbilder av författarna.

Någon särskild förkortningslista är inte uppgjord, förklaring finns i löpande text.

Källförteckning är uppgjord och finns i FHT arkiv i Krigsarkivet.

Dåvarande arkivarie Per Clason vid Krigsarkivet (KrA) har även varit till stort stöd för att sekretessgranska officiella handlingar och hjälp i övrigt vid Krigsarkivet.

De flesta dokumenten och skrivelserna som studerats och använts har varit hemliga och i ett flertal fall varit kvalificerat hemliga vilket inneburit officiella myndighetskontakter för att få dessa handlingar granskade. Torsten Lindberg (som arbetar med utveckling av museet vid Brattförsheden) har välvilligt medverkat i framtagning av historiskt material från 1940-talet.

Rapporten med bilagor har i sin helhet förhandsgranskats vid HKV under 2017-2018 och inte befunnits innehålla någon sekretessbelagd information.

Samtliga underlag och anteckningsmaterial i övrigt finns arkiverat i FHT arkiv i Krigsarkivet.

Synpunkter på rapporten mottas tacksamt – kontakt via mail hans-ove.gortz@telia.com.

Stockholm 2018-12-20

Hans-Ove Görtz/Göran Tode

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Utveckling av eskaderns uppgifter och ledningssystem samt påverkande faktorer	6
Kortfattad allmän historisk beskrivning	6
Ledning och samband.....	8
Fredstida placering av E 1 stab.....	11
Utvecklingen åren 1943 – 1948.....	12
Utvecklingen åren 1949 – 1955.....	14
Utvecklingen åren 1956 - 1960	16
Utvecklingen åren 1961 - 1965	24
Utvecklingen åren 1966 - 1970	30
Utvecklingen åren 1970 och fram till eskaderledningens nedläggning 1995.....	32
Ledning av attackflyg under 60-, 70-, och 80-talen	40
Bilagor.....	45
1. Ledningsorganisationsutveckling 1957 – 1960 – 1970/71 krigsorganisation	45
2. Tidiga planerade krigsupl samt upl Ardala	61
3. Provisorisk upl Björn och dess framväxt.....	67
4. Sambandssystem mm	73
5. Datorsystem ATLE (Attackens ledningssystem)	88
6. Bestämmelser för attackeskaderledningen (BESTA).....	90
7. Ny provisorisk upl.....	98

Utveckling av eskaderns uppgifter och ledningssystem samt påverkande faktorer

Kortfattad allmän historisk beskrivning

Under krigsåren och därefter under många år utgick den operativa planeringen från utarbetade olika krigsfall. Krigsfallen benämndes Central = anfall från Sovjetunionen mot centrala Sverige (Mälaren/Gotland), Syd = anfall från Sovjetunionen mot S Sverige (via Tyskland/Danmark) och Norr = anfall från Sovjetunionen mot N Sverige (via Finland/Norge). Krigsfallen blev benämnda I, II, III med olika delalternativ, underavdelningar IIS, IISN osv. Någon närmare beskrivning av krigsfallens innehåll ges inte i denna rapport – de utgör mer en övergripande förklaring till olika textavsnitt för bättre förståelse.

Flygvapnet, som organiserades 1926, hade inledningsvis ingen egen operativ ledning. Efter 1936 års försvarsbeslut organiserades 1938 en eskaderstab för ledning av vissa av de då tillgängliga flygflottiljerna. Den eskader som bildades under 1938 omfattade en stab och tilldelade flygförband. F 2 och F 3 som var marin- respektive marinsamverkande flygförband ingick inledningsvis inte i eskadern. Flygstabschefen B G:son Nordenskiöld var tillika eskaderchef. Eskaderstaben förlades under övningar till Karlsborgs fästning.

Under andra världskriget genomgick flygvapnet en mycket kraftig utbyggnad och 9 nya flottiljer (F 9, F 10, F 11, F 12, F 13, F 14, F 15, F 16 och F 17) tillkom. En omavvägning mellan bomb- och flygflottiljer genomfördes också efter hand och jaktflyget utökades mer än bombflyget. Efter krigsslutet omfattade flygvapnet 6 bombflottiljer, 1 torpedflottilj, 6 jaktflottiljer och 3 spaningsflottiljer. 1948 tillkom jaktflottiljen F 18.

Efter 1942 års försvarsbeslut utökades ledningsorganisationen till fyra eskaderstaber benämnda E 1 - E 4. E 1 och E 2 blev blandeskadror med vardera tre bombflottiljer och en jaktflottilj. E 1 och E 2 sattes upp 1942 respektive 1944 med fredsstab i Stockholm respektive Göteborg. E 3 blev en ren jakteskader med fyra jaktflottiljer och sattes upp 1944. E 4 blev en spanings- och torpedeskader och började sättas upp 1945. Även E 3 och E 4 hade sina fredsstaber i Stockholm.

Efter 1947 och 1948 års riksdagsbeslut ökades jaktflyget ytterligare och nu på bombflygets bekostnad. Bombflottiljer började omvandlas till jaktflottiljer. Bomb- och torpedflyget namnändrats till attackflyg och reducerats 1947 från 7 till 5 bombflottiljer och 1948 från 5 bombflottiljer till 4 attackflottiljer. Jaktflyget hade under samma tid ökat från 7 till 11 flottiljer. Eskadrarna renodlades 1947 och enbart E 1 kvarstod som en ren bombeskader och omfattande 1947 flottiljerna F 1, F 6, F 7, F 14 och F 17.

E 2 och E 3 blev rena jakteskadror med fredsstaber i Stockholm respektive Göteborg. 1948 omvandlades F 1 från bomb- till nattjaktflottilj och attackeskadern omfattade nu flottiljerna (F 6, F 7, F 14 och F 17). E 4 kvarstod som en spaningseskader. 1948 inrättades den attackeskader som kom att verka i 47 år.

E 2 som var en bombeskader mellan 1942 och 1947 och med fredsstab i Göteborg behandlas inte närmare i detta dokument.

Från 1966 tillfördes attackeskadern även flygspanings- och transportflygförband och under 1970-talet tillkom även lätta attackdivisioner och flygsamverkansgrupper. Attackeskadern avvecklades 1995.

Under flera år sedan 1994 har det framkommit olika uppgifter om eventuellt "väststöd" i ett framtida krig. Under rapportens framtagande har det framkommit några fakta som berör detta, och som kan ha påverkat ledning och användning av eskaderstaben, som noteras nedan.

Då en väsentlig utveckling planerades och genomfördes i perioden 1950 – 1966 tecknas även ett kort personporträtt om Björn Bjuggren, med en del detaljuppgifter om hans arbete i Flygstaben, som en mycket tongivande personlighet och chef för E 1 (1952 – 1964), som tillsammans med många medarbetare under många år fick en mycket kraftfull och välövad attackeskaderstab.

Björn Bjuggren innehade flera centrala stabs- och chefsposter under sin karriär fram till chefskapet för attackeskadern 1952. Under perioden som Flygbasområdeschef (Flybo) fick Björn Bjuggren en god inblick i den pågående uppbyggnaden av luftbevakningen i Sverige och naturligtvis hur en framtida ledningsplats av mer modern typ var planerad. Kortfattat var han fredsplacerad som Chef för Flygstabens operativa avdelning (C FS/Op) under 1942, flottiljchef vid F 4 och CFlybo Norr 1943-44; 1944-47, Chef Flygkrigshögskolan (FKHS) 1947-49, C Flyginspektionen (FLYGI) 1949-52, C E 1 1952-64. General Stig Norén, som sedermera efterträdde Björn Bjuggren 1964 medverkade i utredningen om det Skandinaviska försvarsförbundet i perioden 1948-49 som ledare i flygtekniska utskottet och även var den som tog fram underlag inför ÖB krigsspel 1948, angående Västmaktsbasering i Sverige under sin tjänstgöring vid Försvarsstaben (Fst/FL).

Den pågående stabsplaneringen för möjligheter och ev stöd av allierade i ett krigsskede torde varit väl känd för Björn Bjuggren vid tjänstgöringen som chef för FKHS (1947-49). Som chef för FKHS är det mycket sannolikt att han medverkade i Flygstabens arbete med dessa frågor då en del ”spel” med eleverna troligen var nödvändiga för deras utveckling. När han sedermera som Chef FLYGI (1949-52) var närmaste mannen bakom CFV och CFS när det gäller utvecklingen operativt och organisatoriskt mm. Under en tid som tjänsteförrättande flygstabschef 1949 medverkade han även i arbetet med samövning med norska flygvapnet och lån av norsk radarstation AMES 21 med norsk personal som användes vid F 9 under april – december 1949. Därmed torde det vara mycket troligt att han medverkade i och bidrog till arbetet med planeringen för ev möjligheter och stöd från de allierade fram till 1952.

Under hösten 1954 besökte Björn Bjuggren (som C E 1) NATO's högkvarter SHAPE i Paris för ett sammanträffande med BGen John Schweizer (US Airforce, tjug som ass chief of staff for Intelligence). Vad besöket behandlade har inte kunnat återfinnas i arkiven – det kan dock inte uteslutas att det har med planering för stöd att göra – besöket var troligen inte bejakat av Flygledningen eller på högre nivå då den dåvarande Chefen för luftbevakningsinspektionen (C FS/LI) överste Åkerman skrev i sin dagbok 2/12 -54 att *”alla besök på SHAPE borde förbjudas”*. I augusti 1955 sände C E 1 i H-skrivelse de amerikanska taktiska anvisningarna för USAF *”TAA USAF”* till CFV (FS/Op).

Inför försvarsberedningen 1955 lämnades en redovisning i februari 1956 som berörde ev väststöd – nedan finns ett utdrag som berör det direkta understödet som eventuellt ha varit påverkande för planeringen.

”I krig eller under ett beredskapsläge är det både önskvärt och behövt att utvidga kontakterna antingen genom en utbyggnad av vad som finns i fred eller genom särskilda delegationer.

Det räcker emellertid härvid icke med att kontakterna finnas. De måste också få tillräcklig auktoritet både i Sverige och utomlands för att i brådskande lägen – och vid krig och beredskap är det alltid bråttom – genomdriva de önskvärda åtgärderna. Det erfordras också sambandsmedel med tillräcklig snabbhet, kapacitet och sekretess för att utväxla de meddelanden som behövas.

Det är bl a mot bakgrunden av detta (Natoländernas standardisering, engelska språket, stridsledning och bassystem – infogat från PM av förf) icke möjligt att utan omfattande och tidskrävande förberedelser insätta utländska En allmän samordning av flygoperationer och en begränsad insats av attack eller bombförband för preciserade uppgifter synes dock bli möjlig, om erforderliga förberedelser i den svenska planläggningen i fred genomförs”.

Med ovanstående bakgrund är det mycket troligt att Björn Bjuggren ägde en personlig kunskap om eventuella möjligheter till stöd från allierade som sannolikt medförde vissa grundläggande antaganden i E 1 utveckling av uppgifter och förmåga. Sannolikt har ovanstående även varit en viktig "ledstjärna" för Björn Bjuggren och påverkat hans energiska arbete med utvecklingen av en självständig och kompetent eskaderstab med sammanhållen förbandsutveckling i de tunga attackförbanden för deras viktiga uppgifter. Till detta kan nog även noteras hans egna erfarenheter från Finska vinterkriget och hans arbete på F 19 och troligen den ende generalen i Flygvapnet med egna "krigserfarenheter".

Ledning och samband

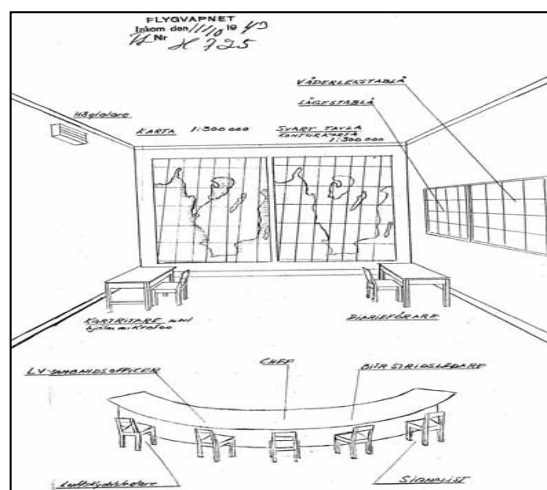
Mot bakgrund till den operativa planläggningen (Centralt, Syd och Norr) så medförde det mycket arbete med planering för alternativa stabsplatser i landet för C E 1 fram till 1960-talet. Den materiel som stod till buds för att anordna dessa skulle medföras och upprättas på plats. Platserna var oftast rekognoserade men inte fullt tillgängliga förrän vid mobilisering.

Visst samband kunde dock beställas hos Telestyrelsen (telefonabonnemang, direkta förbindelser, teletype- och teleprinterförbindelser; teletypeutrustning var avsedd för operativ trafik och teleprinterutrustning för vädertrafik) men dessa var inte möjliga att anordna på plats i fredstid utan de fick avslutas i någon fastighets källare eller i närmaste telefonstation.

Med den materiel som fanns fick personalen upprätta samband och inreda stabsplats. Mycket troligt var att kartmateriel mm måste medföras från fredsstabsplats – likaså ev behov av tablåer e dyl. Ledningsfunktionen kunde mao inte komma i funktion på rätt plats utan att det uppstod en fördröjning, vid etablering av den operativa ledningen, vilket inledningsvis troligen skapade oordning i ett snabbt läge.

För Flygvapenövning 1942 fick trådförbindelserna (tal- och teletype/teleprinter) beställas hos Telestyrelsen ca 6 månader i förväg. Eskaderstaben förlades till sin krigsuppl i Molkom (se signalskiss i bilaga 4) och med direkta teletyfeförbindelser till respektive krigsflygfält. Vissa krigsflygfält hade även direkta trådförbindelser till närmaste luftbevakningscentral. Även radioförbindelser upprätthölls mellan flygande enheter t ex vid försvar av Karlskoga med luftvärnscentral (LvC) i Karlskoga.

Som exempel kan nedanstående bilder från F 9 jaktcentral (Jc) från 1940-talet eventuellt visa på en tidstypisk ledningsplats även för attackeskadern.

Under de olika flygvapenövningarna i början av 1940-talet visade det sig att den signalutrustning som var tilldelad för stabsplatsen var otillräcklig och personalen orutinerad. Trådsignalbilens utrustning ansågs omodern. Stationslådan, signalryggsäcken, befälhavarväskan mm borde utgå. Ett stående inslag var att det önskades mer utrustning samt att mer övning erfordrades för dess användning. Signalfurirerna vid TMR VIII (Transportabel MarkRadio typ 8) använde för hög morsetakt vilket försvårade

mottagningen för piloterna. Teletypeapparaterna borde installeras minst en vecka före övningarnas början för att medge prov och justeringar.

Kvinnlig personal (lottor inlånade från armén) började användas vid F 7 (genom signalofficeren, dåvarande Lt C-G Simmons, försorg) som växeltelefonister och för teletype- och teleprintertjänsten be-
fanns de mer användbara än de värnpliktiga.

För krigsflygfälten framfördes behov av E 1 att ha direktförbindelse till alla fält och fältens kabelsystem borde förläggas under mark för att försvåra avlyssning. Flygdivisionerna önskade fler markbundna pejlstationer för sin navigering.

Eskadern tillämpade, för personsamtal, vid övningarna en särskild täckordstabell. Se exempel nedan.

Förband/befattningshavare/Täckord

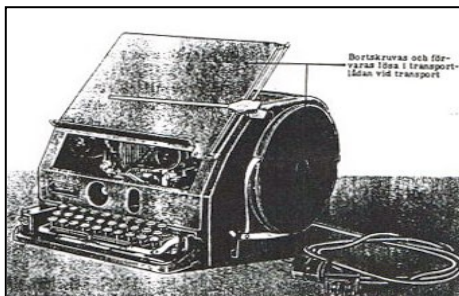
- 1. flygeskadern Agge
- 1. flygeskaderstab Aggemark
- Chef Harald
- Signalofficer Martin

När de användes vid kontakt mellan de olika enheterna så svarade växeltelefonisten: Aggemark och då säger den uppringande t ex: Kan jag få tala med Martin Aggemark dvs Signalofficeren på eskaderstaben.

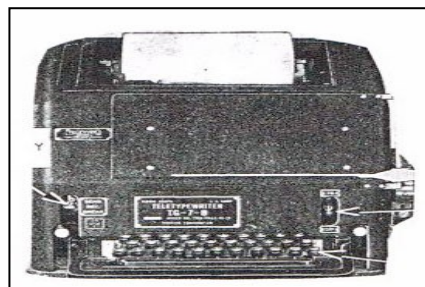
E1 signalutrustning bestod (exempel från 1950) av:

- Trådtelefonmateriel (22 kabelrullar, 15 tfnapp m fingerskiva, 3 växelceller),
- Fjärrskriftmateriel (teletypeapparat med växel, remsstansningsapparat, remssändare, teleprinterapparat m tbh),
- Radiosignalmateriel (Tmr typ VIII eller IX – för LV och KV kommunikation), 1 växel 3 DL, 2 tfnapp, 4 kabelrullar samt
- en kompletteringsats till E 1 som bestod av; Trådsignalutrustning – 1 växel 30 DL, 15 fälttelefoner.

Nedan visas några exempel på tilldelad fjärrskrifts-, telefon- och radioutrustning.

Teletypeapparat (Creed)

Teleprinterapparat

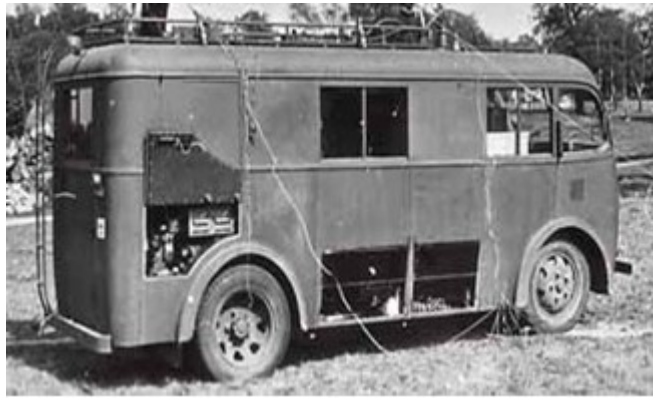
Fältnapparat m/37

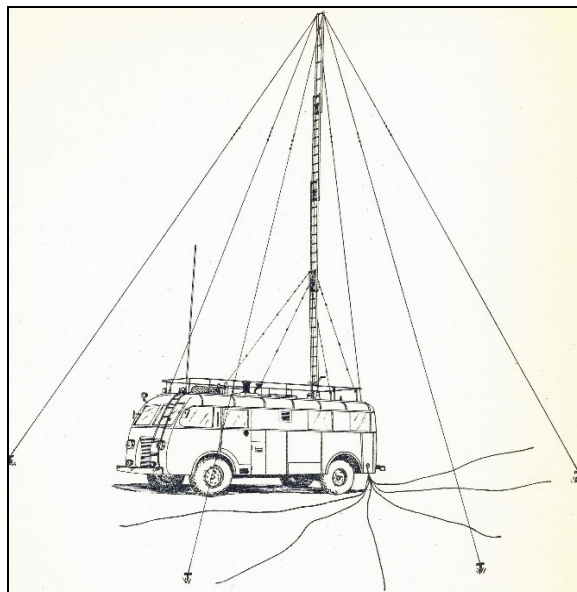
Televerkets abonnentapparat Ab 100

Telefonväxel 30 DL med fingerskivetillsats

Transportabel markradio typ VIII (Tmr VIII)

Tmr IX med rest antenn

I krigsorganisationen bestod eskaderstabens signalavdelning – medio 1950 - av följande personal

- 1 avdch och sigoff
- 1 siguoff
- 6 signalister stam (vpl ubef)
- 1 elektrotekniker (ubef tjkl)
- 3 kryptotekniker (vpl ubef)
- 3 chefstelefonister (vpl ubef)
- 15 telefonister/fjärrskriftsignalister/ (vpl, lottor)
- 2 motorskötare, tillika bilförare (vpl)
- 2 tmr
- 1 trådsignalbil

Det dröjde troligen ända till den provisoriska krigsuppehållsplatsen (upl) blev tillgänglig 1959 vid nedlagda fält 7 – som en fast ledningsplats för användning i fredstid kunde etableras.

Vid telefonkontakt mellan olika enheter användes täcktabeller. Dessa var konstruerade så att vissa täcknamn var personliga t ex CFV, C E1, ÖB mfl samt därtill vissa befattningshavare.

För E 1 användes vid uppringning till stabsplatsen och växeltelefonisten svarade "Götberg"! Under 1950-talet ändrades det så att E 1 fick en fast anropssignal för rapportering i luftförsvaret (FAR-signal) för användning vid krigsuppl – i likhet med övriga förband framöver inom stril- och robotförbanden.

Fredstida placering av E 1 stab

Vid E 1 fredstida stab fanns ingen operativ ledningsförmåga och den verksamheten var huvudsakligen inriktad på utveckling, utbildning och övning av attacksystemets olika delar. I denna rapport ges ingen djupare beskrivning av den fredstida stabsverksamheten men i de fall detta påverkat utvecklingen av de tekniska ledningssystemen finns detta beskrivet.

E 1 stab var fredsgrupperad i Karlsborg till 1942, Stockholm 1943 - 1957, Göteborg 1958 - 1995.

Den 6/5 1955 föreslår CFV följande fredsorganisation:

"Indelning

Upl – F 9 eller F 6,

Flottilj – F 3, F 6, F 7, F 14

Uppgifter

Leder esk krigsplanläggningsarbete (flyg-, bas- och underhållstjänst).

Leder studier, spel och övn.

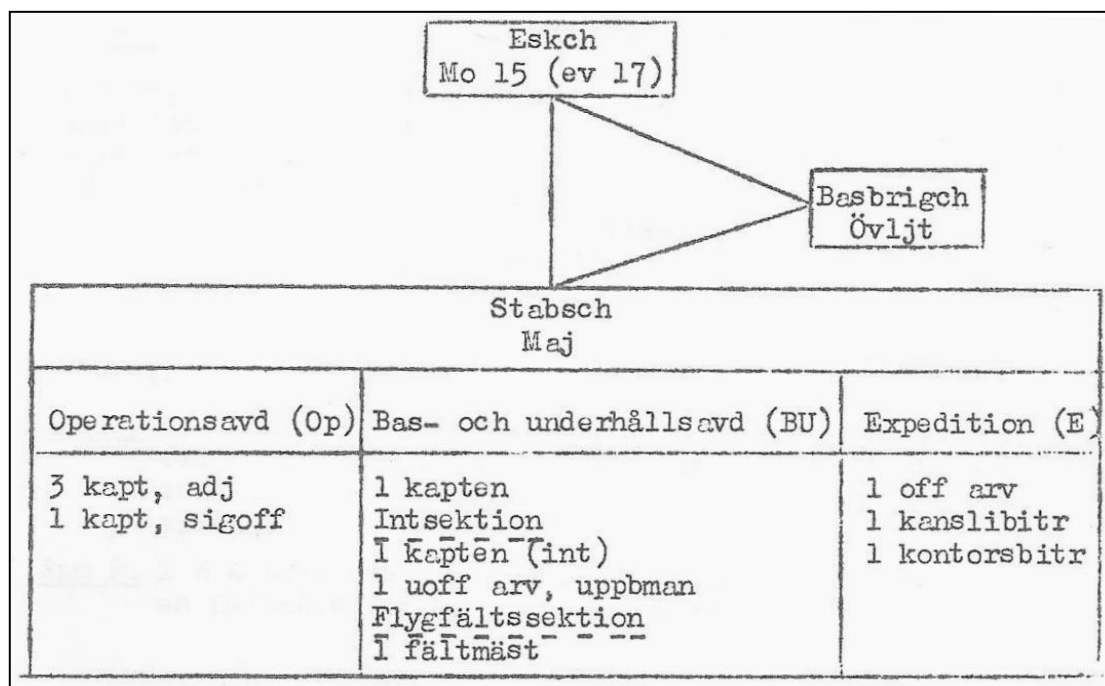
Leder utbildningen betr flyg- och bastjänst.

Planlägger utbyggnad av trådförbindelserna vid flygbaser.

Rekognoscerar för ny- och utbyggnad av flygbaser

Förvaltar flygfälten (inkl fljflygfälten – fljch sköter det dagliga underhållet)".

Fredsorganisationen föreslås enligt följande:

C E 1 bejakar förslaget 13/5 1955 – och noterar att detta "kommer att innebära avsevärda fördelar mot nuvarande organisation". C E 1 tillägger i sitt remissvar även att E 1 flottiljer bör minimera verk-

samhet som har med luftbevakningsorganisation och verksamhet. Detta accentueras när fpl A32 tillkommer.

Vid övergång till två divisioner per bas behöver ledning och organisation mm överses. C E 1 upl bör vara i Göteborg samt för att *"FV visa "flagg" på Västkusten (i rikets andra stad)"*.

Utvecklingen åren 1943 – 1948

Under kriget pågick planering för evakuering av statliga myndigheters utflyttning från Stockholm. Detta arbete medförde begränsningar var eskaderstaben kunde lokaliseras. Luftskyddsstyrelsen beslutade under 1939 att i Västergötland var Mariestad, Lidköping, Falköping och Skara reserverade för civila statliga myndigheter.

E 1 stabsplats i krigsfall I var i Molkom (Folkhögskolan, Mejerivägen 3) fram till 1944 då Inrikesdepartementet beslutade att en statlig myndighet ska överta lokalerna. Efter E 1 stabs- och fälttjänstövning 1943 framgår det av erfarenheterna: *"Eskch använda upl väl långt framskjuten (Karlstad trakten). Eskch bör i ett krigsläge lämpligen vara den i "defensivläget" avsedda (dock ännu ej rekognoserade platsen i trakten av Örebro"*.

Senare samma år beslutas att E 1 stab *"Flyttas från Folkhögskolan i Molkom till Strands pensionat. Folkhögskolan bibehålles som övnplats – utrustad med en teletypeutrustning och teleapparater . Då upl ej möjlig i Molkom planeras Frösvidal (NV fält 36) folkskola"*.

Krigsplanläggningen fortsatte under året och i december lades följande fast: *"E1 upl Molkom alt i närheten av Fält 28 alt bakre upl Töreboda"*. Direkt efter årsskiftet beslutades att *"Alt bakre upl rek i Lyrestad (Töreboda) församlingshemmet upl fält 8, alt främre upl rek i Stensele fält 28"*. Beslutet följdes direkt med ett nytt beslut *"E1 upl Vara rek Bjertorp"*.

Under februari ger C E 1 nya direktiv avseende *"Kompletterande förberedelse Krigsfall I"* *"Alt främre Stensele i Halls pensionat. Annan plats rek Barsele/Gunnarn (krigsfall Ö 1 o 2) Barsele 1, Luleå 2"*. CFV beslutar 1945 att vid krigsfall IIs: *"E1 upl Kalmar"*. Kalmar (F12 depå) Kläckeberga herrgård – nedan.

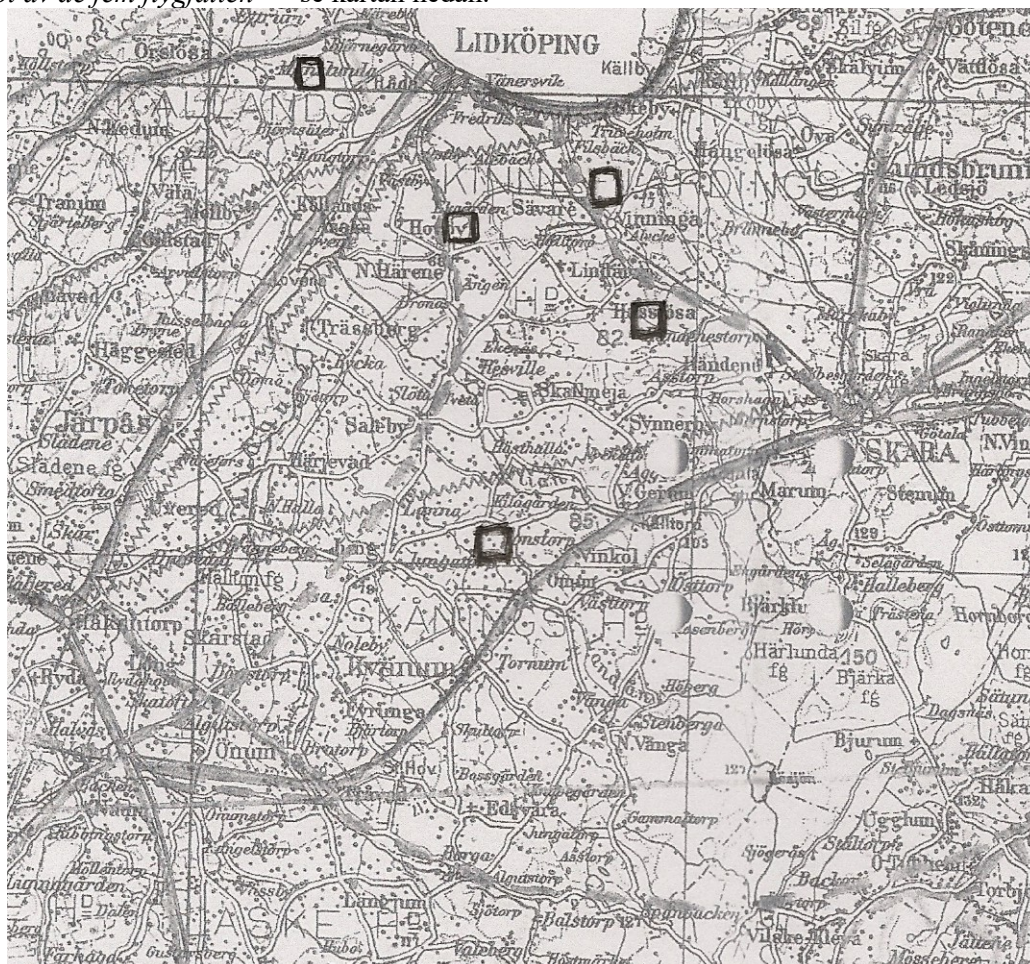

Kläckeberga herrgård (strax N Kalmar) – ett exempel på tidig krigsplanläggning för E1 krigsupl perioden 22/6 1945 - 1948. Foto FHT

Under 1948 fattar CFV beslut i KH-handling att den planlagda platsen för E 1 stab i krig (vid krigsfall II), vid F 6 depå (troligen vid Underbackens gård) 1948 – 1/3 1949, inte längre var lämplig och att upl flyttas snarast till Lidköping, bl a ur förbindelsesynpunkt.

Det fanns behov av en teletypeförbindelse till Göteborg och en teleprinterförbindelse till Stockholm vid C E 1 upl förutom de direkta telefonförbindelserna till Jaktcentralen vid F 9 (Jc F 9 depå), Luftbevakningscentralen i Malmö/Hässleholm (sedermera Lfc S1 vid Sösdala), Jc Gärdet Stockholm, F 7 depå och Fält 6 som sedan utökades till Ryholm, Källands-Åsaka och Hasslösa. Till detta kommer ett behov av 6-8 förbindelser till Skara.

C E 1 anger följande: ”En ur förbindelsesynpunkt lämplig plats bör föreslås av telegrafstyrelsen. Platsen bör ligga på Västgötaslätten inom ett område enligt karta, helst inom ett avstånd av 10-25 km från något av de fem flygfälten” – se kartan nedan.

Telestyrelsen återkommer under våren 1948 med besked att telefonnätet är så beskaffat att platsen kan väljas godtyckligt. Speciell bra förbindelsemöjligheter finns för Lidköping, Vara, Skara, Gudhem och Varnhem.

Vid upl-plats rekognosering bör samråd sökas med III. militärbefälhavarstabem.

CFV återkommer under augusti 1948 med besked att för E 1 stab är i alternativ ”1” i orten Lundsbrunn och i alternativ ”2” i Lidköping.

Om möjligt skulle Flybo W då vara i dess närhet och förläggas till Götene i alternativ 1 och, om förbindelsekostnaderna blir dyra för Lundsbrunn/Götene, samgruppera i Lidköping i alternativ 2.

Senare under 1948 fattar CFV beslut att vid krigsfall II ”E1 upl flyttas snarast från F6 till Lidköping”. Anledningen till beslutet var att teleförbindelserna var goda samt att en reservtelefonstation planerades i bergsskyddsrum – ”Lidköping (centralstn för flertalet flygbaser i Västgöt) och planerad upl för E1 stab”.

Under hösten genomför ÖB en övning som omfattar hela totalförsvarets myndigheter, vid Fst/Luft får övlt S Norén uppgiften att sammanhålla det flygoperativa arbetet. Efter det första skedet lämnar ÖB följande synpunkter på övningen i november avseende flygop: *”Attackflyg kan i samverkan med sjöstridskrafter genom anfall mot ett invasionsföretag över havet i ett tidigt skede, dvs redan i överskeppningshamnarna, tillfoga en motståndare så kännbara förluster att ett företag måste uppges eller åtminstone fördröjds. Attackflyg kan genom sin lättrorlighet på kort tid koncentreras till hotade områden och utgör därmed ett utomordentligt motmedel mot överraskande företag från motståndarens sida”*.

CFV beslutar under mars 1949 att från 1 april avses F 6 ingå som mobmyndighet för attackeskaderstaben och staben placeras i Lidköping från samma tidpunkt.

Utvecklingen åren 1949 – 1955

Från 1945 har Fst genomfört rekognoseringar i landet för att etablera skyddade utrymmen för militära operativa stabdelar – och beslutat detta i den sk generalplan upl i krig. Viss samordning har skett med FV pågående utbyggnad och några anläggningar för Flybo, Lfc och Lgc har påbörjats.

CFV genomförde förnyade rekognoseringar under 1950 och beträffande upl för E 1 framhåller CFV till ÖB följande: *”frågan angående upl för E1 blir i viss mån beroende av den fortsatta utbyggnaden av luftbevaknings- och stridsledningsorganisationen inom Västergötland. Därest lfc förläggs till t ex trakten av Gudhem, synes i detta fall en samordning böra äga rum bl a med hänsyn till de fördelar, som vinnas i förbindelse tekniskt avseende.....uppgifter rörande luftbevakningen pålagts flyboch ha krav uppkommit, att flyboch skall kunna leda luftbevakningstjänsten från viss lfc inom flybo:t ”*.

E 1 kan därmed samgrupperas med en del av Flybostab W.

Tidigt i april föreslår Fst *Förslag till generalplan för upl i krig* att E 1 upl samgrupperas med planerat Lgc i Lidköping.

Under utredningarnas gång sker samgruppering med Flybo W den 27/4 1950 till Lidköping, Fredriksdals yrkesskola (kv Nötskrikan).

Tidigt under 1951 anmäler Fst att tidigare upl planering ersätts och att planeringen inriktas till en samgruppering i blivande gpl Viktor i området Skövde - Falköping tillsammans med del av III. milbefstaben, del av Flybo W, lfc och några civila myndigheter. C E1 anmälde behov den 21/3 till CLI *Generalplan upl i krig* av expeditiionsutrymmen och för den operativa avdelningen. Utrymmen behövs samlade och att Opavd får möjlighet till överblick över lfc lägeskarta. Sambandsbehovet var anslutning med 8 st telefonapparater till lfc växel samt 8 st direkta telefonförbindelser (Stockholm, Hkv, Skara, Lidköping, Såtenäs, Ryholm (fält 8 och 9), Göteborg och Sösdala). En st teletypeförbindelse till Gudhem (central SV) och två st Tmr IX samt en st 50-watt UK-station.

Planeringen gick så långt att i maj framgår att för FV-delarna ansågs 1800 kvm behövas. I planeringen hade nu tillkommit en överdragsstation för telestyrelsen och en central i krigstelegrafnätet (central SV). Planeringen var berg i Mösseberg alt i bunker vid Gudhem – med beräknad etablering i slutet av 1950-talet.

Planeringen avbröts på grund av dåligt berg och totalt höga kostnader 1951 och en ny rekognosering erfordrades i området. Vid Gudhem byggdes en bunker för krigstelegrafnätet (central SV) och inriktningen för E 1 och Flybo W blev fortsatta rekognoseringar i Västergötland.

Under våren 1953 uppgjordes en plan i Flygstaben (FS) för modernisering och nyanläggning av flygbaser. Utgångspunkten var tillkommande nya flygplanssystem. Beräkningar baserades på 150-200 m rullbar stråkbredd – med förutsättning 2000 m startbana – ett utrullningsområde på 350 m utanför banändan. Om flygplan DC 6 kommer att ingå i krigsorganisationen kan det bli nödvändigt med 10 m breda förbindelsebanor. Banorna beräknas ha en belastning mellan 6 – 10 – 15 tons ringtryck. Till-

kommer DC 6 ur SAS bör bärigheten ökas på vissa banor. Någon hänsyn har icke tagits till behovet av ökad bärighet hos banor vid ev hjälp utifrån.

Under 1954 beslutar ÖB i sin Gpl-plan (Generalplan gemensamma stabsplatser) att fortsatt utredning ska ske om E 1 ska ingå i den gemensamma Gpl-planen – då E 1 troligtvis inte blir samgrupperad med någon civil myndighet.

C E 1 föreslår i januari 1955 att F 6 ersätts av F 7 som mobmyndighet för E 1 stab. Anledningen var främst att det var enklare för F 7 att samarbeta med Lidköpings kommun och telestyrelsen för förberedelserna i fred på upl, snabbare iståndsättning och funktion av staben, utrymmen för stabens materiel finns vid F 7. Vid beredskapsövningar är stabens upl Sätenäs.

Platsen i Lidköping fick troligen lämnas under våren 1955 då orten blev föremål för evakueringsplaneringen och en utflyttad myndighet skulle överta lokalerna. Troligen stämde detta väl in med C E 1 intentioner och komma närmre sina baser och inte vara kvar i staden. Den nya platsen för E 1 upl och Flybo W blev Ardala ålderdomshem i Ardala samhälle (även benämnd Kålltorp), strax SV Skara.

Under 1955 har ÖB vid en principföredragning givit CFV uppdrag att redovisa ett förslag till ny ledningsorganisation.

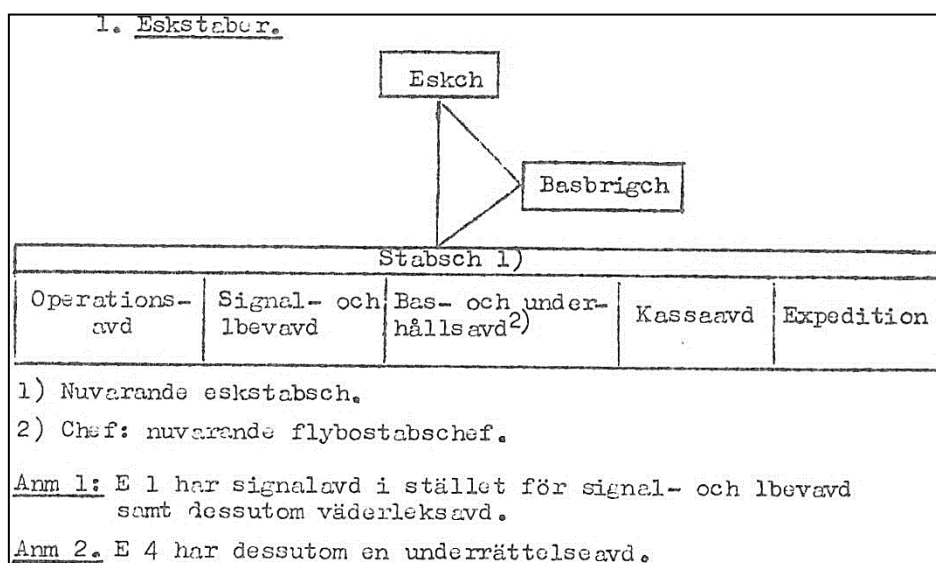
Efter stabsarbete skickar CFV ut ett förslag till ny ledningsorganisation på remiss till eskaderchefer och flybochefer mfl.

Förslaget beskrivs i korthet följande:

”en eskaderorganisation skapas redan i fred för förbanden i mellersta och övre Norrland (E4); sdiv (utom en sdiv i ÖN) ledas i krig av C F 11 i hkv, esk- och flybostaber sammanslås till enhetliga staber under eskch befäl; denne får till sin hjälp en aktiv överste som basbrigadch, i de åtta viktigaste sektorerna krigsplaceras en fredsflych (chef för sektorfly) som sektorch, sektorstaber skapas i krig genom sammanslagning av jaktflystaber, lbevatstaber och radarkompstaber.”

För E 1 innebar förslaget även att – ingen förändring vidtas avseende central ledning av attackförbanden – E 1 leder bas- och underhållstjänsten vid de sex O-baserna Karlsborg, Sätenäs, fält 5, 6, 8/9 och 20 vilka undantas från E 2 ansvarsområde.

Krigsorganisation föreslås enligt nedan.

Vid Flygstabens Signaltjänstavdelning (FS/Sign) pågår planering inför den nya krigsorganisationen och 2/8 1955 beställs följande *”direkta telefonförbindelser vid krig”* från CFV/C E 4 (Hkv upl) till C E 1 – en förbindelse till Ardala ålderdomshem.

I november meddelar CFS att i TAA (Taktiska anvisningar attack) avses nuvarande *”Tablå över val av am mm”* utformas i likhet med USAF *”TAA”*. Härigenom erhålls redovisning av prestanda på olika vapen och ammunitionstyper, lämpliga mål samt lämplig lastalternativ vid bekämpning av visst slags mål.

I december skickar ÖB sitt underlag avseende den militärterritoriella indelningen och regional ledningsorganisation. Av den framgår bl a för C E 1:

Vägledande för ÖB är bl a – oförutsedda händelser och därmed krav på snabba beslut och omedelbara åtgärder samt riskerna för förbindelseavbrott. För flygvapnet föreslås *”....samt en enhetlig ledning ifråga om flygoperationer och därmed sammanhängande bas- och underhållstjänst”*. Flygspaningsförbanden leds centralt av HKV (och C F 11 med stab som ingår i flygledningen). För att få bättre sammanhållning av attackeskadern (E 1) övervägdes att ombilda F 3 till attackflj och F 17 till jaktflj. När det gäller fredsplacering av E 1 stab föreslogs att staben tv förläggs till Göteborg och på längre sikt till F 6 eller F 7.

Utvecklingen åren 1956 - 1960

Flybo W och eskaderstabens krigs upl flyttades nu till Ardala ålderdomshem 1/7 1956.

Foto: Stig Rehn, Västergötlands museum bildarkiv.

C E 1 lämnar till CFV sina erfarenheter från CFV övning 1956 (FVÖ 56) i augusti och där framhåller C E 1 följande – då *”praktiskt taget intet erfarenhetsmateriel av värde överlämnats betr de delar CE 1 har att bearbeta.....synpunkter inom motsvarande områden, som CE 1 ansett böra upptagas till behandling”*: vad avser ledning och taktik blir den samlade erfarenheten – mycket dubbelarbete förekommer mellan HKV – E 1 stab - fljstab samt skapar även svårigheter med förbindelsernas kvantitet; *” Mycket talar således för att en rationalisering av attackförbanden bör göras. Ett flertal olika alternativ till kompromisslösningar kunna tänkas. Det mest rationella synes emellertid vara, att låta nuvarande eskstab ingå i högkv (attackledning i högkv) eller att eskstaben erhåller upl i omedelbar närhet av högkv upl och att staben förstärkes – i princip samma uttunning av fljstaberna – så att fullständiga operativa order för flj eller div kunna utarbetas.... – sedan E1 basområde blivit utbyggt för att möjliggöra basering av i princip två div på varje fält – frågan ang ledningen av attackförbanden på flj-(div-)planet måste lösas”*.

Utöver detta föreslår C E 1 att (under förutsättning att eskstaben finns i högkv eller i dess närhet):

- operativt leder 6 st förband med 2 st div. För vardera av dessa förband tillsättes en chef med en liten stab och direkta telefonförbindelser mellan E 1 stab och förbandscheferna och som reserv för teleförförbindelserna önskas snabba sambandsflygplan,
- för en direkt samverkan med luftförsvaret ha en sambandssoff vid lfc,
- för få önskat resultat av spaningen med minsta möjliga insats, lämpligt med personlig kontakt mellan ledningarna under planläggningen,
- fpl med störutrustning måste vara av samma flygplantyp som anfallande fpl och vid behov kunna medfölja i det anfallande förbandet, störutrustning bör framtas, som kan inmonteras i våra afpl och som kan skötas av ordinarie besättning.
(mer information om denna utveckling finns i FHT rapport Störsystem U13 - förf anm)

Senare under hösten har samarbete kring ny gemensam upl med C Flybo W resulterat i förslag till förändringar i FV krigsorganisation, vilket innebär personalökning och interna organisationsförändringar vid eskstab 1: Opavd (VO och und, samverkan off från armén, tillförande av OA-sektion). Signalavd (ökad kvalitet (nu ubef och meniga) och utökas med tre civila signalister och kryptobiträden). Det påpekas att: Då signalavd endast har mindre uppgifter av operativ karaktär borde den överföras till eskstab 2. Signaloff placeras i dubbelbefattning i Opavd. Eskstab 2 (Expavd behöver förstärka vaktplutonen). Övriga förslag för eskstab 2 hänvisas till Flybo W yttrande (har ej återfunnits – förf anm).

Tidigt under 1957 föreslår C E 1 och C Flybo W förbättring av signalutrustning för deras gemensamma upl i Ardala – nuvarande vardera tilldelade kompletterande trådsignalutrustningar – 1 växel 30 DL, 15 fälttelefoner – är inte tillräckligt. Gemensamt önskar de att en gemensam växel med 60 anknysningar tillförs och blir uppställd i fred (tilldelad utrustning blir reserv), nya telefoner (televerkets bakelitapparater med vev och fingerskiva) om 37 stycken tillförs, kablar bör inläggas i upl till olika delar av huset för att underlätta utbyggnad av internt telenät vid mob, gruppnummerr reserveras på Skara telefonstation, reservkraftverk tillförs för upl främst radiatorrummet och belysning i oprummen. Beställning läggs av Flygförvaltningen med leverans till den 1/5 och telestyrelsen meddelar att anslutningskabel blir färdigställd till samma tidpunkt.

Under våren begär C E 1 hos CFV en utredning avseende ”Ny upl för E 1 stab i krig” för att få fram underlag till budgetäskande för budgetåret 1958-59. Behovet beror på följande – oavsett om nuvarande organisation behålls eller om insänt förslag till ny organisation accepteras – ledningen centraliseras och fljstaverna utgår. Den tekniska utvecklingen främst sambandsmedlen medför ökad teknisk apparatur. Tekniska hjälpmedel bör tillförs för den operativa planläggningen. Kommande krigsöppning blir av blixtkaraktär, och E 1 förband ska snabbt verka vid krigsutbrott. Därav bör en i fred väl förberedd upl från vilken ledning omedelbart kan inledas. Nuvarande lokal som disponeras och kan iordningsställas först efter att mobilisering anbefallts är inte längre godtagbar.

Inom E 1 basområde bör snarast lämplig lokal anskaffas och inredas.

I slutet av april 1957 skickar C E 1 ”VPM med förslag till ny ledningsorganisation för attackeskadern”. Förslaget är grundligt och omfattar nästan 60 sidor med bilagor. Nedan följer några sammandrag och relevanta utdrag ur VPM:

Kortfattat beskriver C E 1 att ledningen av eskadern sker i fyra instanser/organisationer; flygledning – eskaderstab – flottiljstab – divisionsstab. Med stöd av övningserfarenheter anges att ledningsorganisationen inte medger ett rationellt utnyttjande av tillgänglig personal.

Förutom vunna erfarenheter måste hänsyn tas till E 1 framtida basering till ett större antal fält och kommande ändringar i taktiskt uppträdande i och med ombeväpning till fpl A 32 och kommande fpl-typ. Därtill kommer förändrad verksamhet pga personaltillgång och behov av dygnet runt planering och ev divisionsberedskap.

C E 1 föreslår därför följande åtgärd:

"1. Mot bakgrund av ovanstående synes en centraliserad ledningsorganisation böra ske innebärande att fljstaberna utgå och att dessas arbetsuppgifter övertagas av den med personal från fljstaberna förstärkta eskstaben. En organisation enligt dessa grunder granskas närmare nedan."

De grundläggande faktorerna för en förändrad ledningsorganisation beskrivs enligt följande:

Den operativa ledningen centraliseras till flygledning – eskaderstab – divisionsstab.

Vid varje O-bas måste det finnas en organisation som säkerställer att eskaderordern kan mottas och effektueras dygnet runt.

Med de svagheter som finns med sambandsmedlen, måste ledning av förband säkerställas för nytt företag direkt vid främre bas.

E 1 stab måste ha en sådan sammansättning att personal kan överföras till E 4 område för ledning av E 1 enheter där.

När det gäller eskaderstabens basering pekar C E 1 på att flygledningen är underbemannad inom FS/Op för ett omfattande operativt planeringsarbete. Den i strategiska studier framkomna önskvärdheten, för ÖB och CFV i högkv av en mera direkt ledning av attackeskadern, har inte kommit till stånd. Detta talar för att attackeskaderstaben borde ingå i flygledningen eller erhålla en upl i omedelbar närhet av högkv, vilket medger en utökad central ledning. Intill bättre kapacitet och säkerhet skapas i sambandssystemet samt att erforderligt samband inte kan upprätthållas mellan eskstab och förband (om eskstabens upl ligger i anslutning till högkv upl) är en sådan lösning inte genomförbar den närmsta tiden.

Eskstabens upl måste vara så belägen att samband med förbanden kan upprätthållas även om teleförbindelserna blir utslagna. Upl bör vara i anslutning till ordinarie baser (O-baserna) vilket även medger att C E 1 personligen kan följa upp läget vid förbanden. För att förstärka flygledningen med en kvalificerad attackskolad expertis har beräkningsmässigt en regementsofficer ur E 1 avsatts. Det är nödvändigt att C E 1 erhåller en ställföreträdare som kan leda stabens arbete vid C E 1 bortovaro.

Samverkan med jaktförbanden bör ske med en kvalificerad off ur E 2 eller E 3 att organisatoriskt ingå i E 1 med uppgift att planlägga samverkande jaktförbands uppträdande.

När det gäller tillgängliga sambandsmedel och dess utveckling så utvecklas detta och framgår av bilaga 4.

För den omfattande flygtrafikledningen vid det koncentrerade basområde som E 1 O-baser utgör måste en central samordning ske inom hela området. Separat förslag till organisation och genomförande är insänt separat.

Med tanke på risken att eskstabens upl kan förstöras bör det finnas möjlighet att fortsätta verksamheten från någon av baserna.

Detaljutförning av C E 1 hela förslag till ledningsorganisationen av attackeskaderstaben (Innehållsförteckning, detaljutförning av ny ledningsorganisation, utformning av E 1 upl, sammansättning av attackeskaderledning) framgår av bilaga 1. I den föreslagna organisationen blir personalbehovet i krig 318 st, varav ett stabskompani med 149 st.

I missivet till ovanstående utredning sammanfattar C E 1 sitt förslag – i stort enligt ovan – med följande tillägg: För uppgifterna vid baserna tillkommer attackchefer (en attackchef för fyra div) och särskilt avdelade kommandoplatschefer (kplchefer - en kplchef per O-bas) – de utgör även reserv som ledningspersonal då E 1 ledning och planering behöver säkras eller förstärkas. Avslutningsvis vill C E 1 prova den nya ledningsorganisationen under krigsspel och stabsfältövning hösten 1957 för att därefter inkomma med ett slutligt förslag. Därtill avseende teknisk utrustning för sambandstjänst- och planeringsarbete samt att anskaffande av ny upl för E 1 stab måste utredas närmare.

Utredning startar för att finna ny lokal/plats för eskaderstaben.

Under våren 1957 genomfördes Krigsmaktsövning (KMÖ) 57 (som var en stabsövning – som omfattade strategiska, operativa och taktiska frågeställningar och berörde armé-, marin- och flygstridskrafternas förmågor och användning) och vid övningen medverkade Förvarshögskolans elever som observatörer. Deras samlade erfarenheter beskrivs på följande sätt under rubriken *Samspelet mellan försvarsgrenarna under en kustinvasion* "...flygvapnet skall börja verka mot invasionen så tidigt som möjligt (med främst attackflyg), och helst innan den börjat, samt fortsätta (även med jaktflyg för attack) så länge någon verkningsförmåga finnes kvar.....Enligt denna regel skulle...flygvapnet användas med full kraft hela tiden".

Erfarenheterna under rubriken *Stridskrafternas utgångsgruppering* beskrivs enligt följande: "Vid försvar av VI. Milo front.....det tar lång tid att tillföra dem förstärkningar. Flygvapnets understöd kan icke göras särskilt verksamt. Understöd från ev allierade kan icke påräknas annat än möjligen genom bombning av fasta mål. De berör försvaret av 1. milo och bedömda NATO styrkor som ett indirekt stöd – vilket resonemangsvis medförde idéer om en ökad strategisk risk av arméstridskrafter samt "...därmed förenade risker motvägas av två delvis nya faktorer, nämligen NATO-försvarets ökade styrka inom området och attackeskaderns med fpl 32 starkt ökade verkningsförmåga, särskilt mot sjömål".

Flygstaben återkommer under september i frågan om krigsuppl för E 1 stab – CFV biträder C E 1 uppfattning att nuvarande planering inte är tillfredsställande bl a av beredskapsskäl. Inledningsvis påpekas att krigsuppl ursprungligen planerades i gpl (i trakten av Vårgårda eller gpl i trakten av Falköping).

Sedan C E 1 framfört att staben icke borde placeras i bergrum, meddelade CFV till ÖB att Flygvapnet inte gjorde anspråk på utrymmen i gpl.

Då dessa anläggningar inte blir byggda inom den närmsta 5-årsperioden finns dock möjligheter att återta den planeringen för attackeskaderstaben. Den lösningen är dock inte godtagbar – utbyggnadsplanerna ligger långt i framtiden – avståndet mellan föreslagna gpl är för stort till E 1 baser – eftersträvaade personliga ledningen försvåras. Det är inte möjligt att inom rimlig tid få fram en särskild berganläggning för E 1 stab. Mot bakgrund till det ekonomiska läget kan inte heller en ovanjordsanläggning kunna utbyggas inom de närmaste åren. Den enda framkomliga vägen var att förhyra lämpliga lokaler med möjlighet att i fredstid installera och genomföra fortifikatoriska arbeten. C E1 ges då i uppdrag i samråd med FS/Op, Org, Sign och Flygsäk att utreda utrymmesbehov, möjligheter till förhyrning av lämpliga lokaler i Skara-Lidköpingsområdet med ungefärliga kostnader och installationer.

Den 1/10 1957 gäller den nya krigsorg för eskaderorganisationen – ingen nämnvärd förändring har skett mot bakgrund till C E 1 ovanstående förslag. Vid CFV förslag i februari 1958 till budgetåret 58/59 framgår att kostnad för attackeskaderns uppl inte kan anges av FS.

I juni återkommer C E 1 med rapport avseende CFV uppdrag och anmäler bl a "I avvaktan på CFV beslut och då gällande organisation icke bedömdes funktionsduglig, ha muntliga direktiv givits till E 1 fljch att vid ev krigsutbrott CE 1 ledningsförslag kan komma att tillämpas".

Provet i form av teoretiskt spel vid stabstjänstövningen under hösten 1957 gav följande erfarenheter: Kravet på noggrann planläggning – central, detaljerad planering - har bestyrkts. Knapphet av kvalificerad personal innebär att den måste sammanhållas i en ledningsorganisation. Attackföretagen mera regelmässigt insätts från O-baserna och att de främre baserna endast användas som snabbtjänststationer på an- och/eller återflygningen. Tillkomst av särskilda attack- och spaningsstridsledare i lfc bedöms avsevärt underlätta ledningsarbetet.

Detta bestyrks även av hemarbetet vid FKHS stabskurs som föreslår samma förstärkning vid lfc. Där personalen föreslås ingå i sektorledningarna. Den allvarligaste personalbristen utgjordes av antalet signaloff, som pga de operativa uppgifterna måste tjänstgöra dygnet runt och därmed måste organisa-

tionen utökas med en signalofficer. Särskilda motmedelsofficerare bör tillkomma mot bakgrund till kommande motmedelsorganisation. Kan motmedelsoff även sköta signaloff operativa uppgifter kan antalet signaloff minska.

Utredningsuppgiften avseende ny krigsuppl genomfördes under vintern 57/58 och en analys genomfördes även om riskerna för fi utslagning. Den analysen kom fram till en ytterligare spridning av staben styrks – den operativa delen föreslås med hög krigsberedskap, för andra delar kan viss fördröjning av iordningsställande accepteras och förläggning ges ytterligare spridning – och rekognosering utfördes mot den bakgrunden i trakten av Ardala för dess personal.

Rekognoseringen visade även att det fanns möjlighet att förhyra lämpliga utrymmen för den operativa delen ca 15 km söder Skara och C E 1 föreslår att den placeras i St. Bjurum herrgård. Den andra stabsdelen kvarstår i nuvarande krigsuppl och dess förberedelser kan fortfarande utnyttjas och den kan därmed även vara reservuppl om ny krigsuppl blir utslagen.

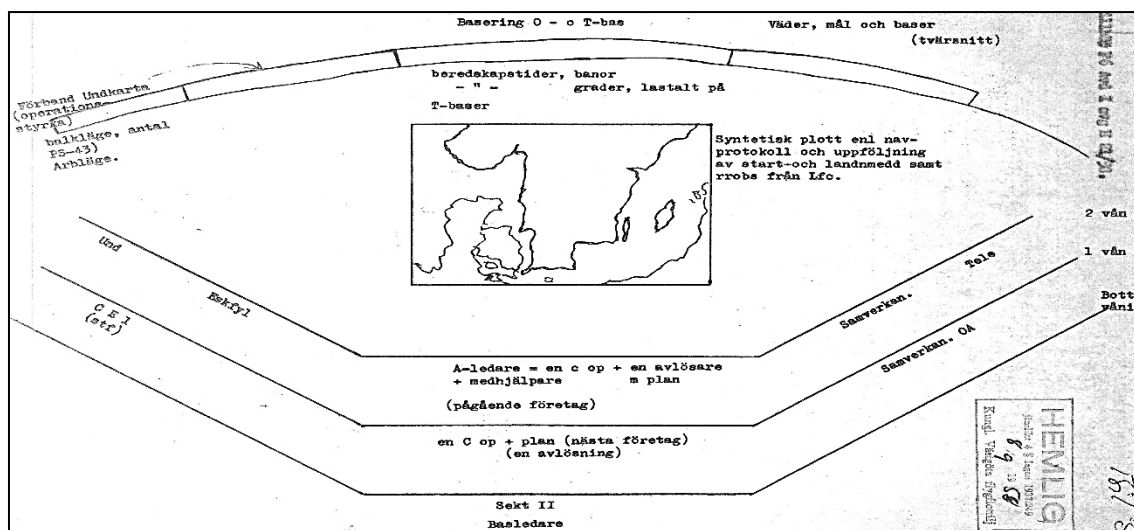
C E 1 anmäler även att St. Bjurum avses användas som uppl för attackeskaderledningen vid E 1 eskaderövning hösten 1958.

C E 1 vill även att föreslagna organisationsförslag blir fastställda och även erhåller uppdrag att redan i fred förhyra St. Bjurum herrgård för avsedd användning som kompletterande del av krigsuppl.

CFV beslutar samma månad att CFV godkänner i princip C E 1 föreslagna centralisering av E 1 operativa ledning att ligga till grund för fortsatta försök. Därtill gavs i uppgift till C E 1 att studera och pröva organisation med personal vid eskaderlfc samt ledningsgupper, som är beredda att utgå till lfc för operativ ledning av attackförband. CFV önskade även att C E 1 skulle överväga möjligheterna till detta genom att minska den egna planläggningsdetaljen.

"C E 1 undersöker möjligheterna att i fred förbereda och i krig utan fördröjning disponera rekognoserad uppl, utan att den förhyres i fred. CFV medger icke att uppl förhyres under årets eskaderövning".

Inför eskaderövningen lämnade C F 6 förslag till utformning av en uppbyggd ledningsplats som även prövades, enligt nedan.

Vid avrapporteringen till CFV i september anger C E 1 att föreslagna ledningsorganisation är lämplig (och bör tillämpas fr om 1/1 1959), en i fred väl utbyggd och förberedd uppl måste finnas samt att den föreslagna attack- och spaningsstridsledningen vid lfc har givit positiva erfarenheter.

Senare under hösten beslutar CFV att E 1 ledningsorganisation förändras fr om 1/7 1959 vilket i korthet innebär att:

Fljstaberne försvinner – eskstaben utökas starkt; planering av företag sker i eskstaben; ledningsgrupper till lfc; spanings- och attackövervakare (savak) i lfc; på baserna – attackch (en per två div) samt en per kpl.

Direkt under hösten påbörjas arbetet i staben med att se på möjligheterna av ledning av E 1 från lfc. Det var dåvarande kn H Berglund som utförde arbetet och i PM från den 17/12 1958 beskriver han arbetsgången beroende på de olika ledningsmöjligheterna från E 1 och vid förbindelsebortfall hur arbetet kan genomföras. Slutsatsen är bl a att det behövs fler externa direkta telefonförbindelser.

Strax efter årsskiftet 1958/59 lämnar CFS/Tele ett ”VPM ang sammanslagning av attackeskaderstaben och spaningsledningen i högkvarteret”. I denna framgår att ”E1 stab skall enligt CFS direktiv betraktas som en interimslösning tv – i avvaktan på....” varvid FS/Op och FS/Tele har föreslagit att den tänkta interimorganisationen icke genomföres utan att E 1 stab redan nu organiseras som en ”attackledning i högkvarteret” med underställda regionala attackledningsorgan (= operativa stabsorgan) i anslutning till några lfc. Innebörden är då placering i lfc W 5 och i övriga lfc. Fördelarna beskrevs som kortare ordervägar vid framskjuten basering och sambandstekniska med samma struktur på förbindelsenätet som för FV i övrigt.

I övrigt vill FS/Tele hävda att ju mer E 1 signalförbindelser sammanfaller med FV-organisationen i övrigt, desto större blir sannolikheten för att kraven från olika funktioner på förbindelsernas kvalitet, kapacitet och kontinuitet kan tillgodoses. FS/Tele föreslog att CFV granskar konsekvenserna av vad en så radikal organisationsändring som en sammanslagning i krig av E 1 stab och F 11 fljstab till en central spanings- och attackledning ”sa-ledning” skulle innebära.

Tidigare förslag till ny upl i krig var inte genomförbart, även med de nya direktiven från CFV, då någon överenskommelse inte gick att ordna med ägaren till St. Bjurum herrgård så innebar det för E 1 att utarbeta ett nytt förslag till ny upl. Undersökningarna inriktades på lokaler som ägs av kronan. Inom det stipulerade området återfinns enbart Axvall. Vid rekognosering befanns de lämpliga mht centralt läge, goda teleförbindelser, bra förläggningsmöjligheter, låg bekämpningsrisk, skydd i fred genom arméns försorg, flygstråk finns (Axvalla hed).

E 1 föreslår att den operativa stabsdelen placeras i Axvall från 1959 och att den befintliga i Ardala behålls för de icke operativa delarna av sektion II samt att den kan iordningställas för användning vid FVÖ 59.

Flygförvaltningen önskar snarast besked om C E 1 upl i Axvall så att korrigerig på tidigare utlagd telebeställning till Ardala kan utföras.

FS/Tele anger i januari att det finns goda möjligheter att förlägga E 1 upl till Axvall men anser att om Axvall betraktas som ett provisorium sker sambandsanslutning inte permanent och att planerad radiolänkanslutning 1961 inte blir utförd. Upl kan användas för FVÖ 59.

Redan tidigt i februari beslutar CFV att föreslagen upl i Axvall godkänns. Dock att i avvaktan på framtida ledningsorganisation bör Axvall betraktas som en interimslösning. Nuvarande upl i Ardala behålls för sektion II. Upl Axvall bör användas för FVÖ 59.

Beställda signalförbindelser kopplas inte vidare utan kvarstannar i Skara tills slutligt beslut presenteras.

Alternativet med Axvall visar sig inte heller gångbart då annan ledningsorganisation ska vara där och då fastställer CFV 10/4 1959 att Fält 7 blir upl för C E 1 och att Ardala upl behålles.

FS/Tele hemställer hos KFF att erforderliga tråd- och RL-förbindelser anordnas samt att trådförbindelserna erfordras för FVÖ fr o m 24/9.

Upl blev då i en barack (som utökades) ca 4 km N Öttums telefonstation.

Den 3 juni 1959 skickar FS/Tele underlag avseende anläggning "Björn" – ritningsunderlaget framtaget av dåvarande kn Söderberg på en disposition av lokal – se bilaga 3. E 1 beställer installation av expeditionbyggnad Öttum. Den 8 juni beställer Fst/S flyttning av teletypeförbindelser från Kålltorp till "Öttum, barack vid flygfältet". Det är fortfarande en provisorisk stabsplats "Björn" som nu blir etablerad för den operativa ledningen. Direkt före sommaren börjar en ombyggnad och inredning av "Björn" inför kommande FVÖ. Telestyrelsen meddelar att arbetet med kabelanslutning och teleförlbindelser delas upp i två etapper. Första etappen avses vara klar till FVÖ och den andra etappen beräknas bli klar under 1960. Teleinstallationen i baracken bestod av några enkla växlar med fälttelefoner.

Inför övningen har C E 1 utarbetat en första utgåva av "Bestämmelser för tjänsten i attackeskaderledningen (BESTA)" och en andra utgåva blev färdig precis före FVÖ för tillämpning – innehållsförteckning framgår av bilaga 6.

Samtidigt pågår fortsatta undersökningar (planering) för att ordna en skyddad gruppering i berg. Den fortsatta utbyggnaden av Björn blev tillbakahållen med anledning av detta och under hösten 1959 avbröts arbetet med att färdigställa den andra etappen med teleförlbindelser till Björn. Det var oklart om staben skulle vara kvar, vid fält 7, ända fram till våren 1961.

Under senhösten redovisar kn Söderberg E 1 teletypeförbindelser (tre till Björn och resterande till flj/bas samt respektive anslutning till central SV i Gudhem) och abonnentutrustning Creed.

I november informerar KFF om arbetsläget med anslutningskabel och trådnät till upl – de anger även att de saknar slutgiltigt beslut beträffande läget för upl Björn och att ökat förbindelsebehov aviserats – vilket medfört att flygförvaltningen tills vidare har stoppat utbyggnaden till upl Björn.

Övningserfarenheterna från FVÖ 59 visade entydigt att ledningen hade brister (ledningsanläggningen blev klar två veckor före övningens start vilket innebar att personalen inte hann bli samtrimmad, signaltjänsten drogs med svårigheter inom kryptoverksamheten). C E 1 framhöll dock att tidigare förslag till principer för ledningsorganisationen var riktig, viss personell utökning av savak bör ske, vid o-bas bör äldre regoff utses som baschef samt att: "Innan översyn av E 1 ledningsorganisation sker, bör målsättningen för och uppträdande av E 1 förband, utrustade med fpl A 32 angivas mer i detalj än vad som framgår av gällande krigsfallsskrivelse".

Vid översynen bör bli följande faktorer studeras, främre och bakre baser, luftbevakning, lfc relativt intakta, bakre baser utslagna, främre baser, luftbevakning, lfc utslagna, attackverksamheten koncentreras till södra resp östra Sverige eller övre Norrland, sambandsmöjligheter under de närmaste åren osv. Därtill anger C E 1 att: "Övningen har visat att förutsättningen för effektiv ledning av E 1, oavsett varifrån den utföres, är tillgång till goda och snabba sambandsmöjligheter från CE 1 upl till aktuella lfc och T-baser (länkförlbindelse)".

Den 1 december meddelar CFS/Tele flygförvaltningen "Enligt CFS beslut avbrytes t v utbyggnaden av CE 1 förbindelsenät i avvaktan på ändringar av E 1 organisation".

I samband med förberedelserna att anordna samband (direktförlbindelse tal) för kommande lfc O5 med C E 1 upl framgår att den förbindelsen har tre olika alternativ till slutpunkt (Björn, lfc W 5, krigsupl högkv).

Under januari 1960 besöker C FS/LI staben i Göteborg för att diskutera den ledningsorganisation som C LI avser föreslå CFV för att ligga till grund för den studie av E 1 ledningsorganisation som skall ske under vintern/våren. Nedan framgår ett förkortat utdrag från de KH-handlingar som tar upp förberedelserna, analyserna och slutsatserna. Inför mötet sänder C E 1 ut KH-handlingen från C LI och det egna KH PM till C F 6 Öv Söderlindh, C F 7 Öv Barkman, C F 14 Öv Lindgren och C F 17 Öv Rydström som förberedelse inför mötet. Utdrag ur KH-handlingar återfinns i bilaga 1.

C E 1 sammanfattar huvuddelen av i PM framförda synpunkter i sju punktsatser, huvudteserna beskrivs enbart i denna rapport:

- ” – en gemensam ledning av attackförbanden,
- ledning måste fungera efter inledande invasions luftkrigsföring,
- centrala ledningsplatsen bör icke placeras med annat ”atomvärdigt” ledningsorgan t ex högkvarteret eller lfc,
- signalförbindelserna bör icke helt baseras på luftförsvarets telenät,
- centrala ledningsorganet ständigt ha en samlad överblick i detalj över läget,
- för att underlätta samverkan bör i aktuella lfc finnas attackutbildad ledningspersonal,
- strävan vara att uppnå enkla och klara befäls- och ansvarsförhållanden....”

Avslutningsvis framhåller C E 1 i alt I att E 1 leds i huvudsak från C E 1 ordinarie upl, där den bästa överblicken över eskadern finns.

Därtill anger han hur ledning avses genomföras med utnyttjande av personal i lfc. Avslutningsvis pekar C E 1 på om ledningsorganen slås ut så planeras följande. ”Slås C E 1 bakre ordinarie upl ut övertas ledningen av kvarvarande avlösningar från reservupl (eller O-bas)”. Därefter beskrivs en alltmer degenererande ledning ut med att avsluta resonemanget med enskilt flygplan transiterar uppgifter/order från bakre baser till främre baser.

Under året startar arbetet upp med att utreda försvarets högsta ledning och framtida regionala indelning och ledning inom Krigsmakten. Denna utredning påverkar pågående utredning av E 1 ledningsorganisation.

Under hösten 1960 fortsatte arbetet med den stora utredningen och i december informerar FS/Op alla eskaderchefer om arbetsläget. Informationen behandlar central krigsplanläggning som då berör BefälsB, FlygbasB mfl och anvisningar bl a FUK (Flygvapnets uppträdande i krig), taktiska anvisningar (TAJ, TAA, TAS, Bestil, Bash).

Därefter informeras om FV ledning i stort (i krig) och då redogörs för FV högsta ledning med dess organisation och uppgifter, principer för ledningen central och regionalt. ”Utvecklingen (enl CFV syn) mot en beslutsmässig chef ur FV inom varje luftoperativt ansvarsområde med samtliga flygslag underställda. Funktionell indelning av eskadringarna.....förbättrad samordnad taktisk ledning av samtliga flygslag...(en chef)...Förbättrade möjligheter till samordnad ledning av samtliga flygslag, då högkv inte fungerar. (Utgångsläge, högkv slås ut)”

Sedan informeras om luftförsvarets ledning och vad gäller attackens ledning görs en kortfattad redovisning av nuläget. Den behandlar attackens ledning fr om 1/1 1961 (E 1 organisation provisorisk, successiv modifiering har skett, utredning pågår om ledningsorganisationen), exempel på ledning vid olika typer av attackuppdrag (inledningsskede med få mål för E 1, fasta mål med relativt god tid för förberedelser, rörliga mål med kort tid för förberedelser, storinsats mot rörliga mål, ledningen av attack inom E 4).

När det gäller det fortsatta arbetet redovisas ”Riktlinjer för det fortsatta arbetet med attackens ledningsorganisation.”

CFV principiella syn

Överensstämmelse med milogränserna eftersträvas.

En beslutsmässig chef inom varje luftoperativt ansvarsområde.

C E 1 kan tänkas bli regional chef. Preliminärt W 2 och W 5.

Inverkan på E 1 ledningsorg i krig

Motiverar följande utgångspunkter för fortsatt utredning. C E 1 blir regional chef. C E 1 svarar för jaktförsvaret av Västsverige luftbevakning inom ansvarsområdet, invasionsförsvaret av Västsverige,

flygning inom och väster om ansvarsområdet. C E1 svarar för bas- och underhållstjänsten inom ansvarsområdet och reorganisering av attackförband på Västgötabaserna. Bas- och underhållsavdelningen inom eskledningen ges en upl i Björn eller lfc W 2. Högkv ges förstärkt attackrepresentation. Attackledningsgrupper tilldelas C E1 – C E4. Hos C E2 och C E3 skall i utgångsläget attackledningsgrupperna ha sådan omfattning, att de dygnet runt kan planlägga och leda attackverksamhet. Attackledningsgrupperna ingår (liksom spaningsstaberna) i eskledningarna. Eskledningarna ges en funktionell indelning. Attackens underhållstjänst – liksom övrig underhållstjänst – leds centralt av CFV, regionalt av resp eskch.

Utredning om ledningen fortsätter. Samordnas med förslag till regional ledning i övrigt”.

Avslutningsvis förs ett preliminärt resonemang om ledningsprinciperna. När det gäller fredsorganisation kan följande indelning bli följden av utredningen ”Blandade eskadrar tänkbara.

C E1 attackinspektör. C E2 – E3 jaktinspektör. C LI spanspektör”.

Utvecklingen åren 1961 - 1965

I mars 1961 fastställer C E 1 ”Provisoriska bestämmelser för tjänsten i attackeskaderledningen (BESTA)”. I denna rapportens bilaga 6 återfinns utdrag ur dessa bestämmelser. C E 1 anger även i BESTA kap VIII ”Attackledning under speciella förhållanden” att intill upl Björn fått signalförbindelser att eskadern kan ledas därifrån så sker den operativa ledningen från Upl 2 (Ardala), dit förbindelser är utbyggda. Den personal som inte kan inrymmas i Upl 2 placeras i upl Björn.

Under april beställs trådförbindelser till upl Björn – bakgrunden är: ”Viss oklarhet har rått huruvida C E1 skulle bibehålla sin nuvarande upl eller inte....Det är nu klart att upl Björn oavsett kommande ledningsorganisation under en tid kommer att erfordras som upl för C E1. Det har därför bedömts lämpligt att förse upl med såväl tal- som fjärrskriftförbindelser”.

I maj månad efterfrågar FS underlag från E 1 som behandlar utredningar och förslag om E 1 ledningsorganisation och dåvarande öv Mangård vid FS får då en skrivelse ”Sammanfattning av och hänvisning till handlingar rörande E 1 ledningsorganisation” med bilagor som omfattar tre A4-pärmar med berörda handlingar från 1957 – 1960 som innehåller den hittills genomförda processen.

I skrivelsen sammanfattar C E 1 sina synpunkter på följande sätt:

”1. E 1 ledning är en komplicerad fråga. Den påverkas av en mängd faktorer, som i vissa fall ställer motstridiga krav på organisationen. Detta torde vara anledningen till de motsatta uppfattningar som kommit till uttryck i frågan. Sedan 1957 har synpunkter, förslag och motförslag framförts, men någon uttömmande och allsidig utredning har icke skett. Icke ens en sådan torde emellertid vara tillräcklig för en säker bedömning av lämpligaste organisation. Härför erfordras också praktiska prov under övningar med utbildad personal.

Den nuvarande ledningsorganisationen är ännu till stor del en skrivbordsprodukt med ringa praktiska erfarenheter som grund. E 1 uppfattning är emellertid den att den organisation som framgår av BESTA 1961 synes vara i princip lämplig sedan metodik i CE 1 upl och för attackpersonal i lfc, eskadertaktik samt nödförfarande utarbetats i detalj och inövats.

I sidolfc bör tillkomma attackoff. Detta har icke varit möjligt p g a brist på kvalificerad personal. Åtskilliga år framåt, d v s så länge fpl A 32 kvarstår och personalbrist, främst på kvalificerad personal, föreligger blir personal-, materiel-, bas- och sambandsläget avgörande för hur E 1 ledningsorganisation skall utformas och verka.

2. Av CE 1 skr aug 1960 framförd utveckling av förslag enl alt II synes i flera avseenden tilltalande. En närmare granskning torde dock visa att den till synes enkla och klara befäls- och ansvarsfördelningen icke motsvaras i praktiken. Den torde förutom en splittring av attackens resurser medföra andra allvarliga nackdelar och konsekvenser, bl a ökat behov av stabspersonal. Detta projekt är icke utrett. Utredning enligt CE 1 förslag erfordras för att få uppfattning om dess värde.

3. E 1 kommer att få behålla fpl A 32 med dess komplikationer i avseende på behov av kvalificerad personal i ledningsorg samt divch och grpch, fpl utrustning, balkar, ammunition m m under praktiskt taget hela 1960-talet.

Projekt 37, från början tänkt som enhetsfpl, kommer även som grundkonstruktionen är densamma ayy i praktiken utgöras av en version – attackfpl – och en senare version – jfpl. Skillnaden mellan dessa bägge versioner torde i avseende på utrustning, am etc innebära två skilda fpltyper med de konsekvenser detta har i avseende på E 1 ledningsorganisation.

4. Med hänsyn till ovanstående och hittillsvarande erfarenheter bör E 1 ledningsorganisation utvecklas enligt principerna i BESTA 1961. Det är nödvändigt att detta får ske utan onödiga störningar så att man får fram en ledningsorganisation som fungerar.

En omläggning enligt alt II skulle – oavsett dess lämplighet och konsekvenser i övrigt – sannolikt innebära att E 1 icke på flera år får den funktionsdugliga ledningsorganisation.

Av ovan framförda skäl bör E 1 nuvarande regionala ställning bibehållas med de förbättringar som successivt kan komma att genomföras.”

I juni anger flygförvaltningen att televerket borde anordna förbindelserna till lägre kostnad (nio tal- och två fjärrskriftsförbindelser) med anledning av att ”Anläggningen kommer endast under en kortare tid att utnyttjas.”. Senare i september anger FS/Tele att vissa förbindelser skall prioriteras – ”då hela behovet nog kan tillgodoses (prio bl a till radar R 71 och eskTL förbindelser till O-baserna). Förbindelserna planeras att under 1962 ersättas med länkförbindelser – ärendet brådskar!”.

Under sommaren 1961 beslutade CFV att staben skulle vara kvar i den provisoriska anläggningen ”Björn” och arbetet återupptogs med utbyggnad av sambandet till platsen. Under hösten genomfördes även en teknisk utredning av E 1 stabsplats och i oktober sändes ett förslag till ”Modernisering av CE 1 upl i krig” till CFV för beslut. Förutom teleförbindelserna föreslogs även viss modernisering av upl utrymmen. Förslaget finns i bilaga 3.

För att kunna genomföra moderniseringen omfördelades materiel från två st Lgc (tfnutr m/50 typ I) som enbart utnyttjades av några flj (för utbildningsändamål), för en provisorisk modernisering. I november gav FS/Tele uppdrag till Flygförvaltningen att ”tekniska anvisningar för uppbyggnaden av en prov teleanläggning tråd för CE1 krigsupl utarbetas och snarast översändes till CE1. Anläggningens uppbyggnad skall så långt det är möjligt tillgodose samma krav som uppställts för den kommande ordinarie anläggningen”. Anläggningen planeras även för radiosamband mark-flyg då eskaderflygtrafikledaren erfordrade samtidig passningsmöjlighet på kanaler för allmänt anrop och allmän tornkontroll. Dessutom erfordrades en mångkanalsstation (RK02) för sändning och mottagning på basfrekvens (6 st) och eskaderfrekvens (2 st). Därtill tillkommer trådlufor.

Av blyertsanteckning framgår att 50.000 kr disponeras av flygförvaltningen och att allt arbete och materielanskaffning sköts av E 1 själva. Av underlaget framgår att det är ett provisorium som ska anordnas. Utöver den omfördelade Lgc-materielen anskaffades begagnad utrustning från Televerkets skrotupplag och ett antal tfnapp (Ab 100 alt Ab 130).

Under samma månad sänder CFV in yttrande till Fst avseende Gpl-utredningen 1961 – förutom ett antal allmänna synpunkter på utredningens innehåll framhåller CFV när det gäller E 1 ”...CFV ställer sig däremot tveksam till utredningens förslag att bygga gpl med sammanlagda fortkostnader på över 8 mkr per styck för jobef/KB. CFV bedömer i varje fall – vid en jämförelse – väl så angeläget att ge C E1 upl ett bättre skydd än nu. Frågan om C E1 upl är för närvarande under utredning. Kan C E1 ej inrymmas i befintlig anläggning måste CFV inom några år framställa önskemål om en nyanläggning med skyddsnivå i paritet med föreslagna gpl”.

I december meddelar Souschefen vid Flygstaben till flygförvaltningen att de byggnadstekniska förändringarna, enligt C E 1 förslag, snarast utförs – dock med ändrat utförande i byggnad 4:1. Kostnaderna, ca 75.000 kr (sedermera 90.000 kr) bestrides av flygförvaltningens flygfältsmedel. C E 1 insänder

därefter kompletterande detaljerade underlag för byggnationen av bl a tablåer och belysning. Svårigheter finns att få fram tablåmateriel – önskemålet är att materiel likartat med den som finns i Lfc W 2 kan erhållas.

I mars 1962 beställer C E 1 montagearbete och montörer av CVA – två montörer beräknas vara vid anläggningen under tre veckor för planering och montage och kostnader betalas av E 1. Samma månad återkommer Telestyrelsen angående fortsatt utbyggnad av teleförbindelserna – kostnaderna bedöms till 84.000 kr – tiden för färdigställande kan inte anges och telestyrelsen önskar en skriftlig bekräftelse av flygförvaltningen att beställda arbeten ska utföras.

Arbetet med den regionala ledningen fortsatte och C E 1 lämnade yttrande till ÖB i mars och poängterade bl a följande *”Våra begränsade resurser gör det nödvändigt att koncentrera dem till viktiga och avgörande uppgifter, så att de icke plottas bort i lokal, men för krigföringen i stort mindre betydelsefull verksamhet.*

Är vårt luftförsvaret utslaget, kan utvecklingen snabbt leda fram till ockupation och partisankrigföring för markstridskrafternas del. För att en sådan skall kunna föras med någon framgång, krävs hjälp utifrån och befrielse utifrån i ett slutskede. I annat fall blir resultatet endast meningslösa förluster och lidanden för civilbefolkningen”.

Förutom synpunkter på placering av staben i fred anser C E 1 att när det gäller krigsuppl följande: *”Grupperingsplatsens läge i förhållande till högkvarteret sammanhänger väsentligen med frågan hur ÖB kommer att ställa uppgifterna till C E 1. Ju mer detaljerat detta sker ifråga om mål, insats och tider, ju mer ökar kravet på detaljkunskap i högkvarteret om läget och förutsättningarna inom E 1. Därmed ökar kravet på gruppering i närheten av högkvarteret alternativt krav på omfattande signalförbindelser. Av ÖB krigsfallsbestämmelser framgår att avsikten i stället är att ge uppgifterna i stort, t e under formen att i samverkan med andra regionala enheter avvärja invasion i viss riktning. Härvid erfordras endast kunskap om läget i stort inom E 1 i högkvarteret och någon utpräglad behov av gruppering i dess närhet finnes icke.*

Den viktigaste faktorn är därför att C E 1 har goda sambandsmöjligheter med underställda förband. Kravet kan i princip tillgodoses genom tillräckliga teleförbindelser. Platsen bör därför väljas så att behovet av sådana kan tillgodoses till rimliga kostnader.

C E 1 upl bör vidare icke ha ett alltför framskjutet och för fi åtgärder utsatt läge...att C E 1 centrala upl bör ligga i huvudsak inom samma geografiska område som den nuvarande.

C E 1 nuvarande upl är ett provisorium...Den kan i krig användas som reservupl och i fred som övningsanläggning.”

I april sänder E 1 information till en handläggare på flygförvaltningen där det framgår att E 1 upl har moderniserats, telematerielen utbyggt bl a och offert på televäxel är infodrad samt att det nu finns telefonmtrl (orderväxel 2 stycken, telefoninsatser (1 DL och 4 DL 16 stycken), telefonapp Ab 100 mm (75 stycken), signalaggregat Lgc m/50 typ I. I marginalanteckningar har någon chef på flygförvaltningen skrivit två synpunkter *”Varför skriver staben E 1 direkt till en byråing vid FF (med förbigående av SCFF, CUH, CUHD mfl)? Glöm inte bort att nuvarande upl Björn är ett provisorium och ett eldfängt sådant!”*. Moderniseringen innebar att ett antal prioriterade operatörer fick möjlighet att koppla automatsamtal. Direktförbindelser skapade till flygbaser och sektorer.

Under 1962 fortsätter den teletekniska utbyggnaden och moderniseringen. I samband med moderniseringen planerades en radiolänk (RL-14 – för 12 kanaler) till Försvarets Fasta Radiolänknät (FFRL) med 8 förbindelser. Detta genomfördes inte.

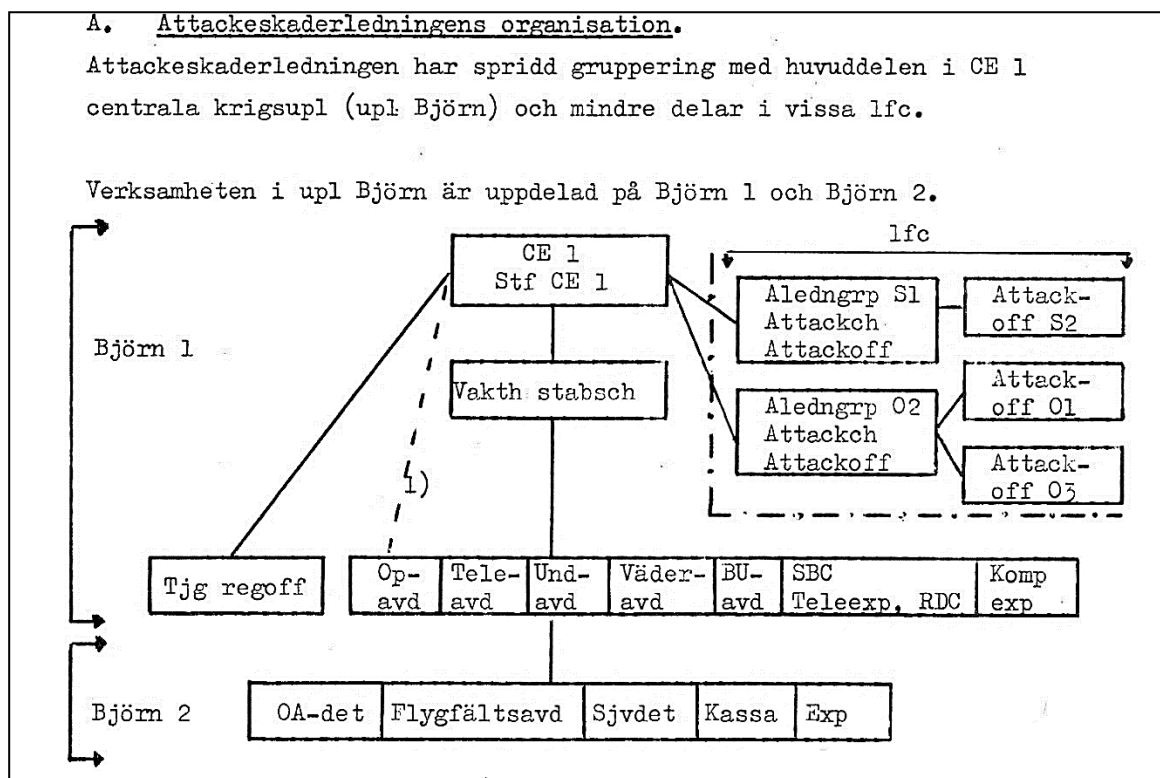
I november föreslår Flygstaben att med utgångspunkt från ett antal skisser – se bilaga 4 – som omfattar både attackorder och spaningsrapportering.

I januari 1963 ger C E 1 ut "E 1 operativa verksamhet och ledning" med bl a en skiss över oprummet med tablåer – se bilaga 3 – och den interna teleutrustningen överensstämmer i stort med utrustningen i lfc. De operativa teleförbindelserna framgår av bilaga 4.

Tidigt under 1963 fortsätter MB III. milo undersökningar för en gemensam gpl med E 1 – benämnd Edla. I E 1 skrivelse (KH) från januari påpekas att framförda förslag i remissen från III. milo att C E 1 inte helt instämmer med grundförutsättningarna. I remissen framgår områden kring Borås, Gudhem, Falköping – Skövde – Mariestad som alternativ.

Med utgångspunkt från behovet av nära kontakt med Västgötabaserna, sambandssäkerhet till ÖB mm, reservledning vid utslagning av förbindelser (utsändning av order med ordonnans) vill C E 1 ge förord till lokalisering för Falköpingsområdet. C E 1 föreslår att alternativet undersöks fortifikatoriskt och befolkningsmässigt och ev av andra skäl som kan tillkomma.

I april sänder C E 1 ut en uppdaterad utgåva från januari "E 1 operativa verksamhet" i 140 exemplar som är ett underlag framtaget med stöd av vunna erfarenheter från genomförda tillämpade övningar för förbanden och stabs- och tillämpade övningar för attackledningspersonalen när det gäller arbetsmetodik mm 1960-62. Ett av de svåraste problemen har varit att rätt disponera den begränsade tillgången på kvalificerad ledningspersonal. Nedan framgår hur C E 1 vill skissmässigt beskriva eskaderstabens verksamhet som är uppdelad på upl 1 och upl 2.

Med tanke på övningserfarenheter för attackchef (-officer) i lfc – där de saknar egen telefoninsats – medför att de använder trådjaktledares (tråjals) förbindelser. Detta är en olägenhet för alla berörda vilket gör att C E 1 föreslår CFV att en liknande telefoniinsats som finns i Björn tillverkas och installeras i respektive lfc. CFV tillstyrker C E 1 förslag – se bilaga 4 - för attackcheferna Ost och Syd med attackofficerare vid lfc O 1, O 3 och S 2 men enklare lösning installeras (insats 4 DL) inför FVÖ 63 för att vinna erfarenheter.

Under våren besöker 1960 års försvarsledningsutredning E 1 och där redogjorde C E 1 för nuvarande planering för E 1.

Det pågår även fortsatta undersökningar (planering) under 1963 för att ordna en skyddad gruppering i berg – här utgick man från att en lämplig plats skulle vara tillsammans med milostaben i Skövde för samgruppering under 1969.

I oktober 1963 skickar C E 1 (gmj Stig Norén) en sammanfattning över hittills förda diskussioner och fattade beslut kring den regionala ledningsorganisationen. Här konstaterar C E 1 att följande principbeslut är fattat *”Attackeskaderchef underställs med erforderliga ledningsresurser och förband MB som av ÖB tilldelats attackkapacitet. Attackeskaderchef utövar därvid taktisk ledning av attackeskaderns förband. Attackeskaderchef skall vara beredd att med viss ledningspersonal förstärka MB ledningskapacitet”*.

Därutöver pekar C E 1 på förhållandet att ansvarsförhållandet avseende bas- och underhållstjänst vid attackens O-baser kvarstår att besluta.

Nedanstående synpunkter hänförs enbart till den del frågan.

”Genom E 1 speciella ställning och genom den speciella organisation, som skapats för flygoperativ ledning från främre regioner går det dock inte att åstadkomma en organisation som är helt rätlinjig” Ett antal olika alternativ har diskuterats och C E 1 vill förorda att C E 1 leder bas- och underhållstjänst avseende attackresurser och att attackledningsgrupperna biträder C E 1 i denna verksamhet. Avslutningsvis framhåller C E 1 att *”från C E 1 upl finns därför, ..., de avgjort bästa praktiska möjligheterna att effektivt leda och samordna verksamheten vid angivet organ”* – dvs ledning av verksamheten vid Västgötabaserna (avseende bas- och underhållstjänst med egen sektion II).

Under året pågår Wennerström-affären och i underlagen från Fst anges bedömningar och konsekvenser och då framgår även att TAA var röjd i sin helhet.

I januari 1964 skickar C E 1 in en KH-skrivelse om *”vissa uppgifter”* (skrivelsen har inte återfunnits – förf anm). I februari skickar Fst ut förslag till reparation av de skador som uppstått och däri framgår inget om Björn (planering pågår troligen för samgruppering med III. milostaben i egen gpl Edla - förf anm). Även senare under våren är Edla fortfarande planerad för III. milostaben – som dock aldrig byggs.

Under 1964 fortsätter den teletekniska utbyggnaden och moderniseringen genom att Björn blev ansluten till Försvarets Fasta Radiolänknät (FFRL) med 8 förbindelser (på radiolänk RL-21 – för 24 kanaler) och därigenom skapades även tillgång till det automatiska telesystemet på radiolänk ATL (Automatisk Teletrafik Landsomfattande). Masten placerades strax utanför op-baracken.

Under hösten skickar ÖB ett förslag till Konungen *angående ”Disposition av extra anslag för reparationsåtgärder med anledning av Wennerströms förräderi”*. Däri framgår vad gäller E 1 *”Åtgärden avser anordnandet av extra stabsplatser för 1. eskaderstaben, varigenom omgruppering av främst operativt väsentliga stabsdelar möjliggörs”*.

Under november 1964 sänder ÖB i KH-skrivelse (som svar på C E 1 skrivelse i januari *”vissa uppgifter”*) ett uppdrag avseende *”Uppehållsplats i krig för E 1 stab”*. Uppdraget omfattar att utreda närmare möjligheter att förlägga C E 1 krigsgrupperingsplats till robotförrådet i Kinnekleva och i samband med det redovisa möjligheterna att förrädsställa robotar på annan plats.

Strax därefter meddelar ÖB *”Övervägande rörande ansvarsfördelning i krig ÖB – MB – attackeskaderchef”*. Enligt övervägandet har attackeskaderchefen då följande krigsuppgifter:

”CE 1 skall i krig svara för att största möjliga antal attackförband – utöver de som direkt underställts MB – hålles insatsberedda.

CE 1 underställs med erforderliga ledningsresurser och förband MB som av ÖB tilldelats attackkapacitet. CE 1 utövar därvid – taktisk – fackmässig – ledning av attackeskaderns förband.

CE 1 skall vara beredd att med viss ledningspersonal förstärka MB ledningskapacitet.

CE 1 ger vissa anvisningar till MB (sektor, basch) i fråga om attackflygförbandens speciella bas- och underhållsresurser.

CE 1 biträdes vid lösandet av angivna uppgifter av attackeskaderstaben samt i vissa avseenden av i milostaber och sektorledning ingående attackledningspersonal”.

I januari 1965 skickar CFV underlag inför inspektion av E 1 stab och CFV efterfrågar då en redovisning av läget avseende ”ÖB uppdrag för ny krigsuppl för C E 1”.

Baserat på ovanstående (nov 1964) övervägande sänder CFV till ÖB i januari 1965 ett förslag till principorganisation i krig av attackeskaderstaben. Innehållet är med några små justeringar enligt ovan. I mars återkommer C Fst med beslut att CFV föreslagna organisation syns i princip lämplig och skall, med hänsyn till några angivna detaljfrågor, ligga till grund för det fortsatta arbetet med detaljorganisationen.

Samma månad lämnar C E 1 förslag till organisation i fred av attackeskaderledningen. Underlaget kommer från en utredning, ledd av C E 2, där det framkommer att personalresurserna är otillräckliga gentemot de ställda uppgifterna – som till viss del beror på den nya centrala och regionala ledningsstrukturen. Vad gäller de synpunkter som påverkar krigsorganisation mm påpekar C E 1 följande. ”För attackens ledning i krig har skapats en ledningsorganisation i princip enl mönstret för ledning av jaktförbanden. Detta kräver arbetsinsats för frågor om ledningsfunktion, upplatsens inredning och verksamhet, ledningspersonalens utbildning, stabsövningar m m. Dessa ärenden måste handläggas centralt vid attackeskaderstaben eftersom sektorflj icke finnes inom attackeskadern”.

I övrigt framhåller C E 1, när det gäller eskaderlednings beredskap, följande: ”C E 1 krigsuppl för den centrala ledningen av attackeskadern i krig är obemannad i fred. Inställelse av ledningspersonal till upl vid överraskande krigsutbrott sker med automatik. Erforderliga förbindelser är uppkopplade/förberedda för snabb uppkoppling. Genom att upl är obemannad kan emellertid övriga förberedelser för snabbt igångsättande av verksamheten vid krigsutbrott icke utföras. Av sekretesskäl kan t ex underrättelseläge, målpärmar, baser, utgångsgruppering och –baser, personal- och mtrlläge m m ej finnas uppsatt på tablåer eller förvaras vid upl. Detta inverkar menligt på eskaderledningens beredskap. Önskvärt vore att upl vore bemannad i fred. Detta bedömes f n dock icke möjligt med hänsyn till personalbehov och att uplfrågan ej slutgiltigt lösts”.

I samma månad föreslår CFV till ÖB att C E 1 ges ställning som spaningsinspektör och att C F 11 underställs C E 1. Mot bakgrund till det framhåller C E 1 att eget förslag till fredsorganisation inte medtagit denna uppgift och om så blir fallet ökar behovet av en utökad bemanning vid E 1.

CFV insänder i mitten av mars 1965 till ÖB en KH-skrivelse ”Uppehållsplats för E 1 stab i krig” och föreslår ”att beslut om utbyggnad av ny provisorisk uppehållsplats för E 1 stab ej fattas förrän frågan angående stabens slutliga placering utretts.....Möjligheterna att härigenom eventuellt kunna utnyttja de preliminärt anvisade ”Wennerström-medlen” (0,5 mkr) för en slutlösning i st f provisorium bör tillvaratagas under förutsättning att avsevärda förseningar härigenom icke uppstår”.

I maj sänder CFV ut en skrivelse som behandlar ombyggnad av ny provisorisk krigsuppl för E 1, där det föreslås att en ombyggnad kan ske i två etapper (berör troligen Lfc W5, förf anm).

Inför stabstjänstövning SÖ E 1/E 3 1965 sänder C E 1 ut handlingar för övningen – i bilaga 3 framgår den rumsfördelning som ska gälla vid upl Björn. Samtidigt ger C E 1 ut en reviderad upplaga av BESTA som ska gälla från 1 april 1965 – inledande delar finns i bilaga 6.

I september sänder C E 1 ut förslag till berörda MB vad gäller regional sambandsplanläggning – samtliga förbindelser föreslås vara till upl Björn.

Vad gäller det externa sambandet för en provisorisk krigsupl så beslutar CFV i november 1965 hur det ska förändras. För C E 1 utnyttjas lfc W 5 befintliga tråd- och radiolänknät (av lfc m/50 typ). Gemensam växel för anläggningen förutsätts. Ytterligare ett växelbord för huvudsaklig betjäning av C E 1 direkta telefonförbindelser erfordras. Operativa fjärrskriftsförbindelser inlagrade på direkta telefonförbindelser från bl a MB förutses. För gemensamt bruk erfordras 4 kryptoutrustningar MGD och 6 MGC – därutöver för C E 1 erfordras 2 st MGB/T och 2 st MGB. I upl Björn erfordras för reservfallet 2 st MGD.

I november lämnar C E 1 förslag till detaljorganisation för 1. flygeskaderledningen. Däri framgår bl a att ÖB föreslagit namnändring från attackeskaderledningen mot 1. flygeskaderledningen, befattning som stf eskaderch utgått. Förslaget omfattar icke organisation för stabskomp då ÖB givit nya anvisningar och uppdrag till CFV för org av stabs- och sambandsförband vid regionala mfl staber. Flygeskaderns stabskomp är jämställt med Milostabskomp B och CFV ska lämna svar på det uppdraget. Förslag till F-tabell är uppgjord mot bakgrund till nuvarande krigsupl.

Planläggning för ny provisorisk upl pågår. Flyttning till annan upl bedöms inte påverka organisationen i någon större omfattning. *"Vid överflyttning till ny upl avses upl Björn kvarstå som reservupl. Härvid erfordras bemanning i upl Björn i mindre omfattning.....ej beredd att föreslå var denna personal ska redovisas...i eskaderledningen eller i särskild tabell ...för reservstab enl samma principer som för milostab B"*.

Ledningsplatsernas närmare utformning och lokalisering från 1942 och framåt framgår av bilagorna 2 och 3.

Utvecklingen åren 1966 - 1970

I januari 1966 skickar C E 1 en KH-skrivelse (avhemligad) ett *"Förslag till anordnande av provisorisk krigsupl i lfc W 5 för CE 1 med stab"*.

I inledningen poängterar C E 1 formellt följande.

CE 1 nuvarande upl Björn är röjd. Den är helt oskyddad, varför det är angeläget att ny krigsupl snarast kan anordnas för CE 1.
--

Förslaget till provisorisk upl innefattar en detaljerad beskrivning till ombyggnad mm med önskemål om en snabb utbyggnad 1/3-1/10 1966. Lämplig personal ur E 1 mfl kan ställas till förfogande för att medge detta – vilket medför lägre kostnader (planerat totalt 0,5 mkr). Tanken bakom den snabba ombyggnaden var att skapa möjligheter till att genomföra en första stabsövning för 1.flygeskaderledningen under september och därefter inta upl från den 1 oktober.

I stort omfattar ombyggnaden:

Fördelning av lfc lokaler för E 1 ledning, lfc W 5, lgc W 51, centrala flygtransportledningen, cefyl samt kc för flygbas Örebro (Bk 83).

C E 1 föreslår en ombyggnad som innebär att lfc W5 kan inrymmas i en annan lokal och att C E 1 helt får disponera oprummet. Det ger möjlighet att undanhålla personal som inte tillhör E 1 att få kännedom om E 1 verksamhet. Förslag till ombyggnad av oprummet framgår av bilaga 7. Förläggningslokaler för C E 1 rekognoseras då tillgängliga lokaler på orten (för W 5) inte är tillräckliga.

Nuvarande upl Björn ska behållas som övnings- och reservupl. Utrustningen vid ny provisorisk upl bör utföras så likartad som möjligt. Den materielen är ritad och tillverkad vid E 1 enligt gällande normer. Överbliven materiel från lfc W 5 är otillräcklig och E 1 önskar få göra på samma sätt som vid upl Björn.

Under våren genomförs flera sammanträden och besök i W 5. Vid ett besök av Fst i mars så framgår det av anteckningar att *"det talades flitigt om ADB-utrustningar. De beräknades kräva utrymmen motsv Lgc oprum. Det är alltså fortfarande aktuellt, men kan väl anstå en tid."*

Den överblivna materielen från lfc W 5 var otillräcklig. Materiel omfördelades från bl a lfc och från gamla lfc S 1 sändes växelbord, tablåer, hissar, siffror mm och från lfc O 2 sändes tablåer och siffror.

I september översänder C E 1 till C E 2 förbindelseförteckningar gällande den nya provisoriska upl och upl Björn samt från respektive upl till de olika förbanden inom S Sverige. Av handlingen framgår även eskaderflygledarens förbindelser från upl Björn till västgötabaserna och radarstation R 71, fylförbindelser mellan västgötabaserna samt luförförbindelser från Lgc W23 (Trollhättan) och W27 (Skövde).

Ombyggnadsarbetena blev försenade bl a av byggnadstekniska skäl – enligt en anställd *"de byggde om väggar mm helt i trä – vilket var emot de nya byggnormerna i berganläggningar – så de fick riva ner det de gjort och bygga upp med annat byggnadsmateriel"* och leveransförseningar i övrigt. Det innebär att planerad övning fick flyttas fram till våren 1967.

ÖB fattar principbeslut om *Planläggning av samband inom Krigsmakten* under våren 1967 (efter utredningsarbete sedan 1965) som direkt påverkar omfattningen av utbyggnaden med samband för E 1 båda upl.

I mars 1967 sänder Kungl Telestyrelsen en förteckning angående förberedda fjärrskriftsförbindelser för krigsmakten - punkt - till punkt - förbindelser – som omfattar alla förbindelser från den provisoriska upl och upl Björn till resp MB och berörda lfc – för anordnande senast 1 januari 1968.

Under 1967 är den provisoriska anläggningen klar - teleförbindelserna blir färdiga 1.kv 1968.

I januari 1968 informerar C E 1 Flygförvaltningen att C E 1 upl Björn behöver moderniseras. Inledningsvis önskades att dåvarande teletekniska lösningen vid Björn skulle utnyttjas vid ny provisorisk upl. Med tanke på den snabba teletekniska utvecklingen har det inte varit möjligt, vilket inneburit att upl Björn inte har samma funktionalitet som den provisoriska krigsupl. Upl Björn (numera upl 2) skall enligt *"ÖB order bestå och utnyttjas dels som reservnivå i krig och dels, av sekretesskäl, som övnings- och utbildningsupl i fred"*.

C E 1 framhåller att det är nödvändigt att metodik och handhavande i upl 1 och upl 2 når nära överensstämmelse med varandra.

Nödvändig materiel för upl 1 – automatisk väljarutrustning – har medfört att nuvarande växel i upl 2 behöver moderniseras och utökas och hemställer om ekonomiskt stöd för att slutföra moderniseringen av upl 2.

I november anmäler C E 1 till MB Syd behov av medelsförstärkning för underhållsarbeten mm i C E 1 upl 2. Behovet har uppstått då planeringsförutsättningarna för Ö 68 förändrats i ett sent skede – eskaderstaben ska öva i upl 2 i stället för upl 1 – vilket medfört snabba och omfattande ombyggnadsarbeten för att medge att staben kan öva (med likartad teleteknisk utrustning och i lämpliga utrymmen). Därtill avses av sekretesskäl, ska fortsättningsvis repetitionsövningar och C E 1 egna tillämpningsövningar, ske i upl 2.

Teleinstallationen blev moderniserad – med begagnad utrustning och Televerkets skrotupplag bidrog med utrustning. Ett antal prioriterade operatörer fick möjlighet att koppla automatsamtal. Direktförbindelser skapades till baserna mm.

Eskaderorder (ESKO) sändes nu ut från SBC/Rapportcentral där enskilda enmanstelefonhytter ”Kabin” installerats. Utsändningen skedde från särskilt formulär för ESKO. På flygbas mottogs ordern av VO/VB som med nya samtal vidarebefordrade inom basen.

Flygförbanden skulle ha så lång förberedelsetid som möjligt för att kunna nå fram till målet och åstadkomma verkan och nå hem igen med så små förluster som möjligt.

”Målsättningen var att ESKO skulle som en kniv skära igenom systemet utan att hindras av onödiga sambandsexpeditions- och ordonnansrutiner”.

I slutet av 60-talet installerades linjetagare (Lt 50 DL 8) med anslutning av upp till 50 direktlinjer på E 1:s anläggningar och Lfc:s attack- och spaningsavdelningar. Denna utrustning gav prioriterade befattningshavare möjlighet att utnyttja och inom anläggningen distribuera samtliga direktförbindelser. Systemet var en egen konstruktion av sambandschefen Gustav Lindström och som tillverkades av Mjölbyverken. Under denna period ersattes talhytterna med fjärrskriftsplatser. *”Nu började fjärrskriftsremorna att virvla runt i SBC och till flygbaserna sändes ordern till stabsplatsen för intern distribution”.*

Fram till dess hade ordern distribuerats i klartext då kravet på snabbhet hade gått före sekretess. Remssändning med fskr gav nu möjlighet att kryptera och en prototypfunktion (on line) provades ut. Detta resulterade i att kryptoapparat 101 (system MGD) började användas för fskrmeddelanden. Med oprumsfskr sändes nu den tillverkade remsan förbindelsekrypterad till flygbasens kommandocentral (KC) där omkoppling för medläsning i UPL/flyg gjordes. Möjlighet fanns även att upprätta direkt fskrförbindelse med flygbasens stabsplats. Systemet driftsattes under första halvan av 70-talet och användes på de flesta staber och förband.

Under slutet av 1960-talet ökade intresset i Förvarsstaben för datorstöd i stabsarbetet. Inledningsvis påbörjades ett arbete i Fst med att ta fram en rapport *”Datorstöd i krigsstabstjänsten”*. ÖB var sammanhållande inom försvaret för att skapa ett informationssystem för krigsorganisationens staber och förband.

Inom Flygvapnet startades arbetet upp med ett projekt KOS/E 1 (KrigsOrgSystem) för attackeskaderledningen – som utvecklades även för KOS/Sektor, sektorstabsledningen. Under 1970 gav ÖB uppdrag till E 1 att genomföra en förstudie som redovisades under 1971.

Den något förändrade krigsorganisationen för C E 1 upl avseende 1970-71 framgår av bilaga 1.

Utvecklingen åren 1970 och fram till eskaderledningens nedläggning 1995

Vid dåvarande Försvarets rationaliseringsinstitut (FRI) genomfördes under 1974 ett arbete som redovisades i februari 1978 *”Förstudie rörande gemensam lagring av Krigs- och organisationsdata”*. Av rapporten framgår i övergripande termer dokumentation över informationsflöden och informationsbehov för E 1 stab. Informationsflödesöversikten tar upp funktionsindelningen och E 1 roll för planering, beordring och uppföljning av E 1 verksamhet.

Statskontoret beskriver följande under 1978 i en kravspecifikation för kommunikationen för E 1:

- kommunikation 50 Bd fjärrskrift mot andra datorsystem, två förbindelser till dator (totelegrafsystem).

Tidigt i arbetet på E 1 datorstöd framkommer att det behövs ett kvalificerat konsultstöd för att få fram behovsunderlag för beslut avseende processer, materielval, ekonomi och anläggningsplanering.

I detta arbete kontrakteras AR-bolaget (Administrativ rationalisering AB) för stöd till E 1 genomförande för de kommande stegen 1 – 2 – 3.

Nedanstående beskrivning är ett koncentrat av bl a dåvarande öv Gerdt Stangenberg och övlt Arne Jufors artiklar i Flygvapennytt nr 1977-78 samt handlingar i övrigt.

I inledningen skriver Jufors följande: *"Eskaderledningen fungerar bra" är ett genomgående omdöme från över och sidoordnade myndigheter.....samt inte minst från underlydande förband. – varför ska man då införa ett datorstött infosystem KOS/E1 inom ett område och en verksamhet som redan fungerar bra med ett manuellt system? Utöver den vedertagna uppfattningen att inget är så bra att det inte kan bli bättre, finns övertygelsen om att KOS/E1 kommer att förbättra kvalitén på planläggningsarbetet genom ett bättre beslutsunderlag och minska tiden för planläggning och orderdistribution genom automatiska hjälpmedel. Det är också viktigt att tiden mellan attackföretag kan nedbringas när förhållandena så kräver. – KOS/E1 bidrar till ett effektivt utnyttjande av attackeskaderns resurser"*

Förstudien visade på förbättring av stabsarbetet kan nås med stöd av införande av tekniska hjälpmedel. Det egentliga projektarbetet med KOS/E1 började under 1974, efter att CFV anvisat medel 1974/75 för projekt KOS/E1. CFV beslutade om anskaffning – genom förhyrning eller köp – av datorutrustning för utveckling i ett första steg. Systemet blir ett pilotsystem för taktisk ledning, från vilket man kan vidareutveckla verksamheten *"Det torde få betydelse inte bara för övrig systemutveckling inom flygvapnet, utan även för de övriga försvarsgrenarna"*. Beslutet innebar att utvecklingsarbetet skulle genomföras i två steg varvid i steg 1 ska attackeskaderstabens personals erfarenheter tas till vara och direkt påverka steg 2.

Väsentligt är att det skyndas långsamt då KOS/E1 är det första informationssystemet för taktisk ledning i Sverige. Det synsättet bäddar för en bra utveckling och innebär en bra flexibilitet i KOS/E1.

Utvecklingssteg 1 innebär då:

- Ett realtidssystem (dator) införs med direkt kontakt med personalens bildskärmar
- Register och applikationsprogram (86 k) som medger bearbetning/presentation av lagrad information avseende resurser, underrättelser, väder etc
- Beräknings- och optimeringsmodeller i begränsad omfattning
- Enkel användning för användarna
- En enda dator – dator – förbindelse tv med RVädC Ost (Myriad)
- Oprumsfjärrskrift, direkttelefon och förmedlade förbindelser med baser, attackavdelningar mfl

Prov avsågs bli genomfört t ex med on-line-förbindelse mellan flygbaser och C E1 med bildskärms-terminaler, storbildspresentation mm.

I utvecklingssteg 2 sker i stora drag följande:

- Ökad valmöjlighet vid presentation, främst frågor och statistik
- Bevakningsfunktioner för att underlätta uppföljning av verksamheten t ex väder, företag
- Fler modeller för optimeringar och beräkningar
- Planläggningsbord med datorstöd
- Dataförbindelser med baser och attackavdelningar
- Dator – dator – förbindelser med över- och sidoordnade staber (sektor, HKV, MB)
- Reservsystem samt goda återstartrutiner vid driftstopp

Arbetet med utvecklingssteg 1 pågick i staberna och april 1974 överlämnas ett uppdrag till FMV avseende samband för E 1, flygstridsledare, divchef m fl vid attack- och spaningsbaser. I FMV svar under mars 1975 framgår bl a fjärrskrift är en lämplig överföringsform för skriftliga meddelanden under steg 1. För framtida behov bör det förändras till att utnyttja förmedlat samband (ATL) för en bättre sambands säkerhet. Sambandsbehoven finns redovisat i bilaga 4.

Parallellt med arbetet pågick arbete med framtagning av Taktisk-Teknisk-Ekonomisk-Målsättning (TTEM) och enligt den framtagna problem/kravlistan våren 1975 framgår: "Utveckling i steg 2 för program och register" vilket konkretiseras till följande:

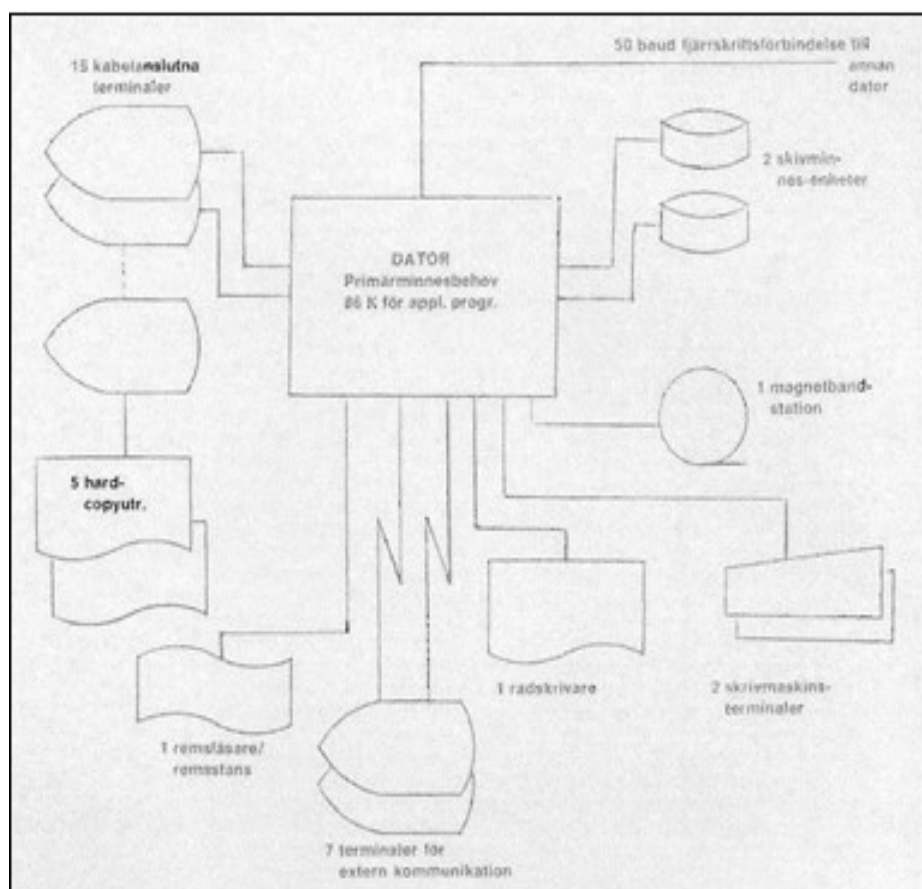
Totalt behov 60 olika program med minneskrav 2,4 Mb med 27 register med volym 1,65 Mb för att ta hand om Attacktablåförändringar, Prognos för förbandsutnyttjande, Tp/Sb – uppföljning, Målinformation (målpärm), Taktik/metodik (modell), Kartinformation (lv, leder, baser, und), Flygplaninfo/lokala förhållanden/beredskap/last, Statistik (utveckling), Verkstadsbeläggning, Beräkning/presentation av teoretiska räckvidder, jaktlinjer, och Undstatistik med hjälp av utfall och undinformation.

Under november 1975 skickade C E 1 in systemförslag och kravspecifikation på utrustning som behövdes för steg 1. Nedan framgår en schematisk skiss över den planerade utrustningen.

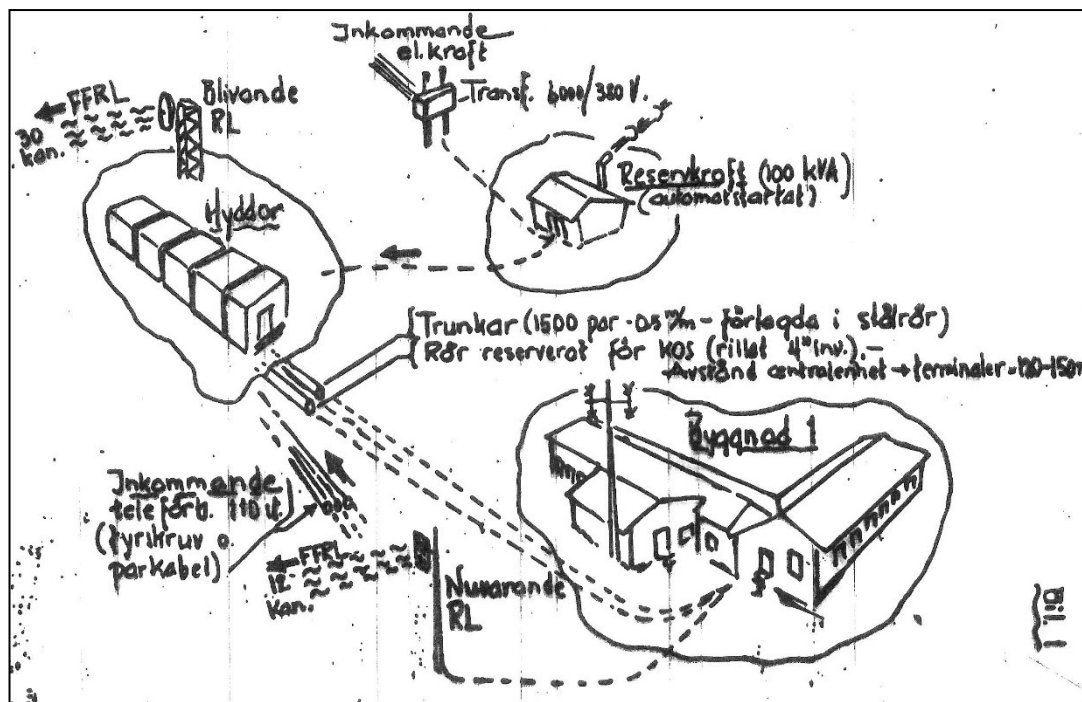
Anskaffning av datorutrustning mm drog ut på tiden och det var i maj 1977 som beslut togs på vald leverantör och anskaffning. Det blev Norsk data som fick ordern och de levererade datorsystem ND100, ATLE-100.

E 1 lämnar i juni 1977 i skrivelse "Informationssystem för attackeskaderstaben. Rapport efter etapp 2, utvecklingssteg 1 KOS/E1". Den konfiguration som föreslås framgår av bilaga 5.

Systemutvecklingsarbetet hade pågått på sparlåga från 1975 och den programmering som erfordras planerades till 12 månader vilket innebar att det först sommaren 1978 som utrustningen kan flyttas från Stockholm (leverantören) till E 1 upl Björn. Där avses de slutliga systemtesterna ske med deltagande av användarna.

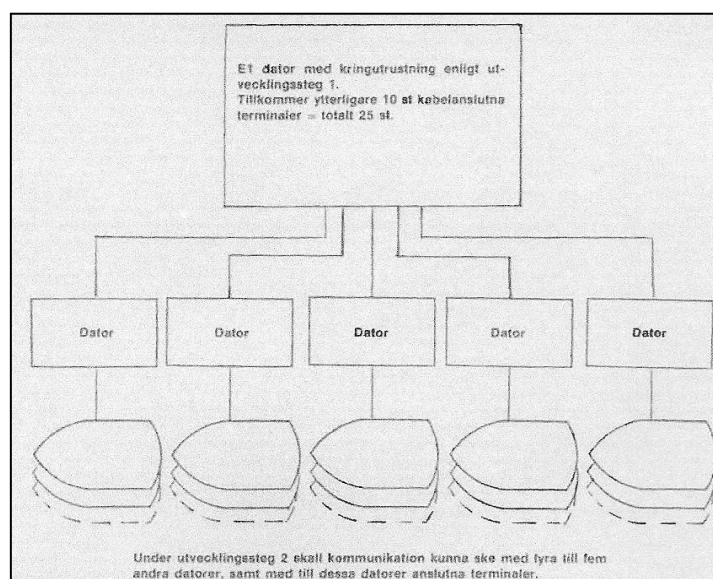
I november 1977 har E 1 kommit så långt fram vad gäller idéer kring hur modernisering av reserv upl Björn ska ske med elförsörjning, sambandsutbyggnad och placering av ATLE datorutrustning (utanför i hyddor). Ett sammanhängande förslag framgår nedan.

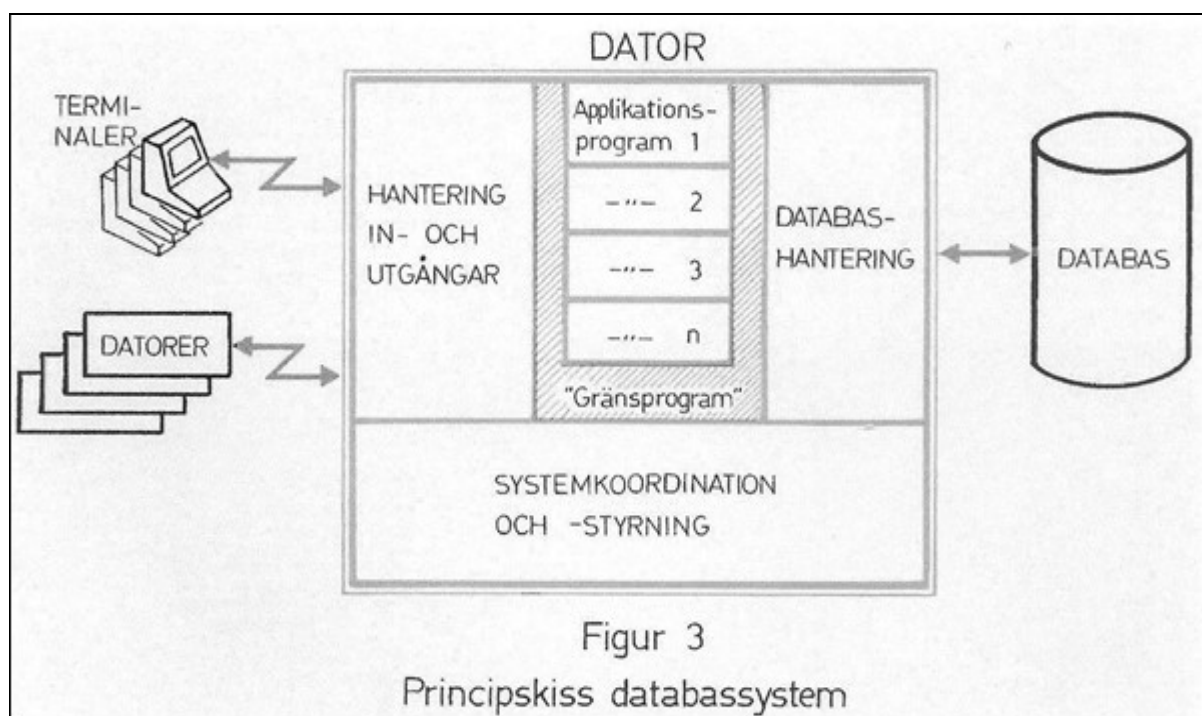
Om utvecklingsarbetet gått som tänkt, och att medel ställs till förfogande, är avsikten att utvecklingssteg 1 är klart att tas i bruk under hösten 1978.

Under 1978 anmäls behov av en ny digital radiolänk på en 30 m hög mast och under 1979 anslöts Björn till FFRL med en ny radiolänk (RL-45 – för 30 kanaler). Masten placerades enligt skiss ovan.

Planeringen var att genomföra ett antal stabsövningar och krigsövningar för att vinna erfarenheter. Preliminärt systemförslag med kravspecifikation planerades vara klart under hösten 1979 och efter fortsatt programmering mm så var tanken att utvecklingssteg 2 kunde ta sin början hösten 1981. I utvecklingssteg 2 var tanken att basinformation skulle skickas via sektorchef till E 1 för att säkerställa att det var samma information som användes för stabsarbetet. Som reserv, utfall det enbart fanns enstaka kopplingar till andra system i drift, så sker informationsutbytet på samma sätt som i steg 1.

Nedan återfinns en principskiss för databassystem som användes i projektet.

Ytterligare bakgrund finns beskriven i bilaga 5.

För att underlätta användningen utarbetades en Systemhandbok ATLE som då beskriver, i detalj, för användarna en checklista, inmatning stridsplan, inmatning eskaderorder, baslägesförändringar, distributionsmeddelande och BREV-funktion.

Efter en av de tidigare övningarna skriver en deltagare följande: "Nu virvlade verkligen textrensorna runt i Sbc för ATLE-maskineriet spottade ut och läste in remsor med hisklig fart. Särskilt när försök gjordes med att koppla samman esko, und och väderprognoser till en enda remsa. Säkerhetsvinsten var betydande eftersom de textrensor som levererades skrevs in av VO/VB bitrådet och som var vana vid attackledarens vokabulär och handskrift. Nu började C E1 regelmässigt att serva sektorerna med att även sända ut eskon till utflyttade spanings och attackövervakare (SAVAK) i Lfc, Rrgc och radarstationer. Dessa hann tidigare ej att få eskon i tid när den först skulle gå till ledningsstab och därifrån vidare sändas till aktuell SAVAK."

C E1 skriver i juni 1980 i sitt ADB-underlag till programplan och anslagsframställning att "Systemarbete med ATLE 2 beräknas starta 1985/86".

Vid FS/Sign utarbetas ett HPM under 1980 underlag till FK 78, ADB-verksamhet där en uppgift var att redovisa den totala kostnadsänkningen 1982-1992 om SEFIR-P och ATLE 2 avbryts 1981/82. Nedan framgår utdrag ur detta HPM avseende det som berör ATLE 2. ATLE 2 avsåg systemutveckling för ATLE slutsystem och planeringsförutsättningen var i alternativ C att det inte utvecklades och alternativ D utvecklades inom 25% av den planerade kostnaden. Av HPM framgår följande:

"Nuläge

Provdrift med ATLE har påbörjats i C E1 stabsplats 2 i form av stabsövningar och tillämpningsövningar. Erfarenheterna kan sammanfattas enligt följande

- ett förbättrat hjälpmedel för statusuppföljning
- förenklad orderutsändning, bl a avlastning av sambandscentralfunktionen
- utskriften mm som förut belastat sambandscentralen fullgörs delvis av stabsmedlemmar
- beslutsfattarna är inte odelat positiva till ATLE (sämre överblick än manuella tabåer)

- någon personalreducering är knappast möjlig
- dokumentationen har förbättrats
- ett stöd för navigeringsbevakningen mm

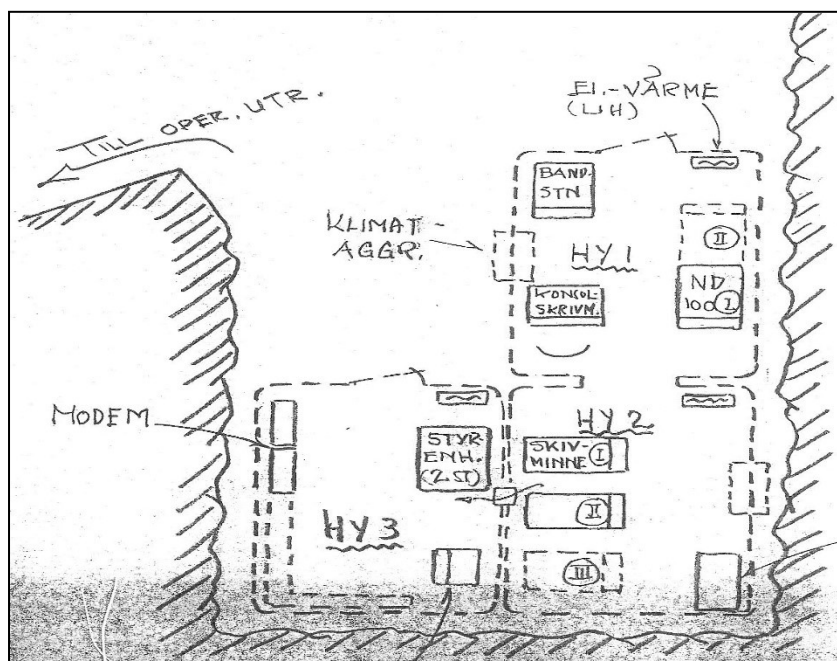
ATLE steg 2 avsågs införas samtidigt med SEFIR slutsystem dvs 1982 enligt tidigare planering. Beslut om SEFIR slutsystem kan inte förväntas förrän 1985/86 och ett införande omkring 1988 – 1990. ATLE steg 2 avser därför senareläggas så att samordning sker i slutsystemen (gemensamma externa terminaler, dator-datorkoppling etc)”.

I HPM görs bedömningen att det inte är rationellt att E 1 stabspersonal övar i Björn med ATLE för att sedan öva i C E 1 anläggning med manuellt system (och även utnyttja det under beredskap/krig). En andradator för ATLE avses anskaffas 1980/81 som i princip är en dubblett till den nuvarande. Inledningsvis fortsätter provverksamheten och då anläggningen iståndsätts, cirka 1985, kan krigsutnyttjande bli aktuellt. Dock med den begränsningen att ATLE enbart är ett internt stabshjälpmedel. Totalkostnaden blir för ATLE 2 1982 – 1992 blir ca 21,5 Mkr.

Av sammanfattningen och övriga uppgifter efter alternativgranskningen och dess konsekvenser blir slutsatsen enligt nedan.

”Ett avbrytande av ATLE 2och en samtidig reducereing av SEFIR leder till att C E 1 icke erhåller ett datorstöd som bedöms nödvändigt. Det är mot denna bakgrund väsentligt att C E 1 inledningsvis erhåller planerad andradator så att fortsatta proverfarenheter erhålls under början av 80-talet i avvaktan på slutsystemet.”

Nedan framgår ett diskussionsunderlag (skiss) vid Flygstaben över en lösning för en provisorisk placering av andradatorn vid C E 1 upl från mars 1981.

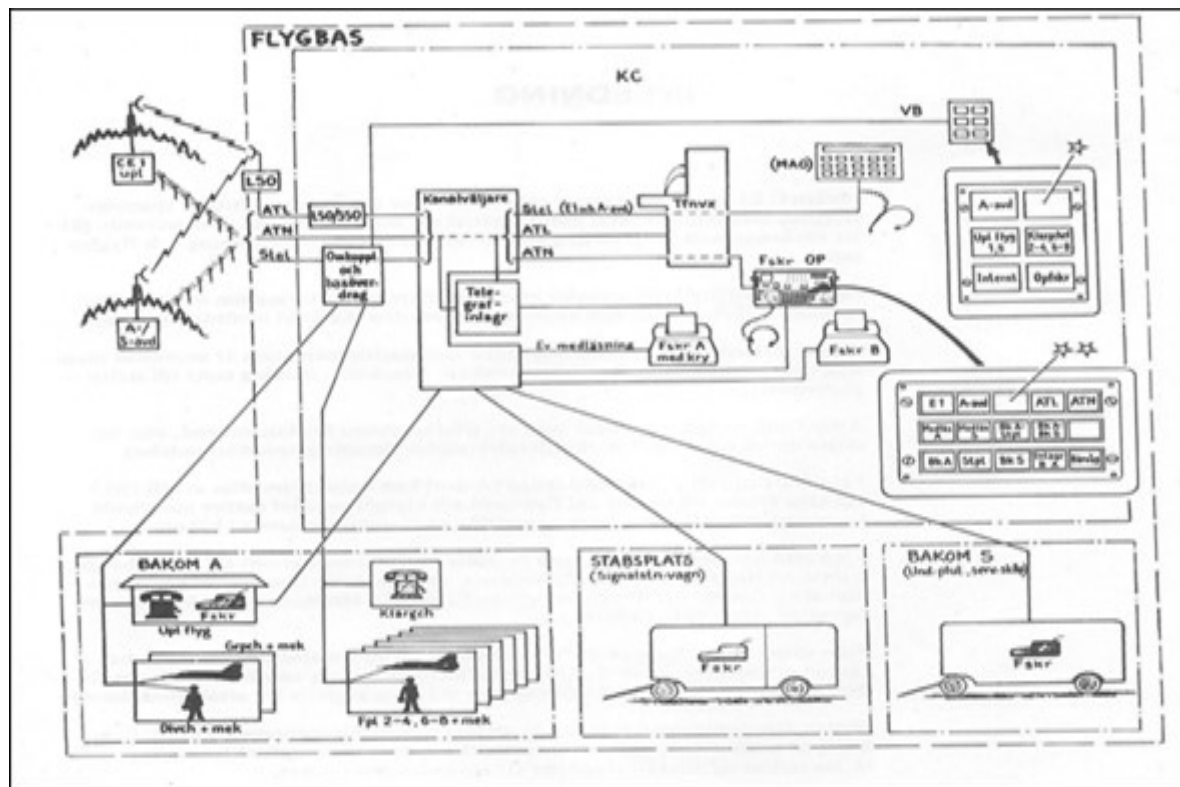

Under samma tid ges uppdrag till FMV att nuvarande ATLE system ska upprustas och den systemlösningen ska vara utgångspunkten för kommande anskaffning av andradatorn.

Av handlingsreglerna framgår att nuvarande system ej får flyttas till C E 1 upl och inget krigsutnyttjande krav ställs. Datorsystem placerat i hyddor och kringutrustning placeras i barack (resp anläggning).

Under 1982 framgår av CFV skrivelse att stabsplatserna ges följande FAR-signaler: E 1 stabsplats Lärkan, E 1 reservstabsplats Korpen

Under september 1982 sänder FMV ut en handhavandeföreskrift "Oprumsfjärrskrift och talsamband för attack- och spaningsfunktioner" som i stort omfattar samband för hela funktionen och mer i detalj på bas enligt nedan. Ett utdrag av denna föreskrift finns i bilaga 4.

Under första halvan av 80-talet ersatte det nya meddelandesystemet MILTEX hela fskr och oprumsfskr-systemet. Detta var i och för sig en revolution på sambandssidan med sändningshastigheter på upp till 1200 Baud men MILTEX täckte inte upp medläsningsfunktionerna på flygbas vilket var en nackdel. MILTEX kunde ej heller tillgodogöra sig textremsan från ATLE-systemet vilket medförde att remsan först måste läsas in i fskr och via en kodomvandlare föras över till MILTEX.

Det var inte bra att överföringen gjordes med 50 Baud då MILTEX-utrustningen hade betydligt högre sändningshastighet. Lösningen blev att koppla samman ATLE och MILTEX som först ett stort dataföretag misslyckades med men som senare utfördes med hjälp av konsulter.

Under 1986 hade stabsarbetet i FS med dåvarande övlt I Sävås och mj Persson (numera Görtz) kommit så långt att den dator ND 100 (ATLE-100) och det samband som använts för ATLE behövde moderniseras och att en ny sambandsfunktion bör införas samt att nuvarande system inte kan samutnyttja Centrala Flygledningens (CFL) datasystem. Sammantaget medförde detta behov av materielomsättning av hela ATLE systemet och att det nya systemet då blev benämnt till ATLE-500.

Utöver detta tillkom att system ATLE skulle vidareutvecklas till ett lednings- och informationssystem för uppföljning och ledning av attack- och spaningsflygförband samt signalspanings- och transportflygförband.

Utvecklingen skall följa viss utveckling av system LEO, målsättning och inriktning av INFORMATIONSSYSTEM FV, Preliminär systemmålsättning för FV samband (PSYMM FV Sb) från 1979.

Utöver ovan ska hänsyn tas till då pågående ledningssystemutredning och utarbetande av Struktur 90 (S-90) strategin. Målsättningen beskrivs enligt följande:

o	C E 1 upl 1 och 2 samt fredsstabsplatser innehålla lokal datorkraft	Sam
o	System ATLE-500 erhålla kommunikation med LEO	Dol: (E2) MES
o	Samtliga sektorstabber (attack- och spaningsavdelning) erhålla terminalanslutning med ATLE-500	
o	Nuvarande fjärrskriftskommunikation ersättes med MILTEX. På sikt skall baser och förband anslutas via krypterad terminalanslutning (anslutning via SEFIR eller direkt)	Enhet
o	System ATLE-500 dela datorresurser - och samverka med kommande Lfv (CFL) system för flygtransport ledning i krig	

Mot bakgrund till ovan och sambandssäkerhet och sekretesskraven beslutades att dator – dator, dator – sektorterminal kommunikationen ska ske med militära paketförmedlingstjänsten MILPAK. Nedan framgår de övergripande kraven:

2.1 Övergripande krav

Kommunikation mellan datorer samt mellan dator-terminaler skall ske signalskyddat och därvid må undantag göras om dator och terminal finns i samma anläggning, dock skall skydd mot RÖS beaktas. Signalskyddsutrustning, typ kryapp 960, ansluts och signalskyddsnycklar fördelas, jämligt C E 1 bestämmande i samråd med ÖB.

Datorer och terminaler ansluts till FTN såväl på radiolänk- som på tråd.

ATL-förbindelser skall vara prioriterade.

Utrustningen vid E 1 upl 1 och 2 skall medge direktkommunikation med MILTEX-utrustning vid resp flygbas samt fleradressändring via MFC.

Inledningsvis fick en tillfällig lösning med ATL tillgripas under 1986 pga av andra systems utveckling och den slutliga sambandsutbyggnaden framgår av bilaga 4. Hela materielomsättningen planerades vara färdig sommaren 1987.

ATLE-500 systemet med dess sambandssystem bedöms varit helt operativt från 1989/90. Under slutet av 1980- och början på 1990-talet genomfördes även en planering för kommande bassystem (Bas 90) Den utvecklingen och utbyggnaden finns redovisad i FHT rapport BAS 90. Parallellt med dess planering för modernisering av talsambandet i och till baserna genomfördes även en planering av E 1 upl.

Utrustningen som planerades var en sk TAKKOM utrustning för talkommunikation som baserades på Televäxel 420. I vilken omfattning den blev helt installerad och provad samt och övad med operativ personal före E 1 nedläggning redovisas inte i denna rapport.

Något beslut om den permanenta krigsupl för E 1 har inte återfunnits i arkiven.

Ledning av attackflyg under 60-, 70-, och 80-talen

Nedanstående essä har Göran Tode författat med underrubriken *Så skulle fienden mötas* och ger en mer personlig beskrivning på hur det var att verka inom ledningen av attackeskadern. Essän är inte samordnad med ovanstående kapitel – som i huvudsak baseras på arkivstudier.

När jag som nybliven kadett år 1958 kom till F 6 i Karlsborg för att bli attackflygare var Lansens fortfarande rätt ny. Vi kadetter tyckte kärnan såg spännande ut. Herrar officerare var mer kritiska: ”*för svag motor*”, ”*för lite vapenlast för den stora maskinen*” etc. Samtidigt var det ju spännande med ett flygplan som kunde gå igenom ljudvallen i ”*lätt dykning*” enligt reklamen (lätt! hmm).

Mitt första intryck av operativ insatsfilosofi fick jag nästan direkt. Redan efter någon vecka visade det sig nämligen bli en taktisk inspektion av F 6. Den genomfördes av chefen för Första Flygeskadern, Björn Bjuggren.

Eskaderchefen med stab, och flottiljens officerare, fältflygare, navigatörer och vi kadetter, satt i flottiljens ordersal runt ett stort fyrkantigt bord. Där var Ystad med hamn och omgivning modellerade i ett slags ”sandlådelandskap”. En fientlig invasionsflotta syntes stäva mot hamnen. Flottiljchefen fick redogöra för sin bedömning av läget och sitt agerande. Därefter kom turen till divisionscheferna och sedan neråt till siste fältflygaren. Varje flygförare hade en liten bomullstuss i handen när han gick fram och markerade sitt målval. Bomullstussen föreställde en ”bombkrevad” på den plats där föraren sikade. Det var mycket fascinerande, men svårt för en ung kadett att förstå realismen i. Vad var den samlade taktiska och operativa idén?

Långt senare, (efter idoga studier på militärhögskolan?), förstod jag att det var mättnadsanfall man eftersträvade, en kvarleva från första och andra världskriget. Det gällde att komma med så många flygplan samtidigt som möjligt, så att inte luftvärnet på fartygen skulle hinna ladda om.

Vid dessa mättnadsanfall bildade flottiljen en så kallad stridsgrupp med divisionerna i kolonn. En gång i tiden leddes alla divisionerna i luften av en tregrupp längst fram, bestående av flottiljchefen, stabschefen och flottiljadjutanten! Det positiva med det skulle sannolikt ha varit de snabba befordringsmöjligheterna i krig. Men år 1958 höll sig flottiljchefer och stabschefer, klokt nog, på marken i krigstid.

Det gällde alltså att sätta in många flygplan samtidigt mot den fientliga invasionsflottan. På femtiotalet fanns det till sjöss bara kanonluftvärn att vara rädd för. Och navigatörer i all ära, att försöka samla så mycket flyg inom några sekunder först vid målet var inte att tänka på. Den precisionen fick vi först med Viggen och dess navigeringssystem, och knappt ens då. Därför måste man samla hela styrkan tidigt under anflygningen, helst så snart som möjligt efter start.

Att samla en stridsgrupp var inte det lättaste med så många flygplan. En sätt var ”samling i krok”. Efter att alla grupper kommit i luften gjorde den ledande divisionen en utvikning 60° åt ett håll under några minuter. Därefter följde en återsväng 120° under lika lång tid, varefter ursprunglig färdväg återtog. Efterföljande divisioner genade i triangeln så att man tillslut träffades i samma punkt med samma fart – teoretiskt. I praktiken var det hela både svårt och farligt. Efter haverier beroende på kollision mellan samlade grupper ströks metoden.

När jag år 1960 kom till F 7 som nybakad fänrik var attackflyget inne i en period av taktisk utveckling med A 32 och prov med olika anfallsmetoder. Man gjorde ibland anflygning, inflygning och anfall från högre höjder än lägsta. Två varianter praktiserades: ”Attackdykning” och ”Högfartsplané”. Syftet med detta var att kunna genomföra långräckviddiga insatser genom den lägre bränsleförbrukningen på höjd. Sista biten gick man med efterbrännkammaren (Ebk) påslagen fram till dykpunkten för $15 - 20$ graders dykvinkel. De här metoderna ströks relativt snart. Fientlig radar och luftvärn skulle få ett alldeles för lätt jobb, insåg man. I praktiken genomfördes i fortsättningen anflygning och inflygning så att man efterhand sänkte höjden för att flyga i radarskugga så långt möjligt. Vildsinta metoder testades

för att ta sig ner från hög höjd till lägsta om man skulle bli anfallen av jakt. De gick alla under benämning "Axelssonska programmet" efter den kände provflygaren Sten Axelsson. Ständiga överbelastningar och kollisionsrisk med vatten och terräng gjorde att metoderna övergavs.

Olika typer av anfallsmetoder för ostyrd ammunition prövades: från halvrollanfall och det exotiska topprollanfallet för att slutligen hamna i vad som kallades "flankanfall". Det var f.d. jaktflygaren Ulf Björkman som, nyanländ till F 7 som flygchef, med stora ögon bevittnade hur vi brötade runt i halvrollanfallet. "Varför svänger ni inte in mot målet i långflank" frågade han och riktade sina ljusblå mot mej. Jag fick nöjet att prova ut anfallsmetoden. Han var också den som fick eskadern att frångå att flyga i skock och istället komma in på bredd mot ett fientligt jaktförsvaret område. Därigenom blev inte hela gänget omedelbart engagerat i luftstrid.

Så småningom fick Lansen sjömålsroboten 304, som förbättrade chanserna att slippa fysisk närkontakt med det fientliga robotluftvärn som vid den tiden hade börjat komma på fartyg. Mycket av taktiken vid anfall med robotar, lysbomber och ostyrd ammunition hade vi förvaltaren, sedermera kaptenen Gert Colbin att tacka för. Han var också den som utvecklade eskaderns taktik och telemotmedelsutnyttjande vid årliga samövningar med Kustflottan och luftvärnet. Eskaderns flygare blev alltmera proffsiga, allteftersom samövningarna följde på varandra.

När Viggen kom i tjänst minskade antalet tunga attackdivisioner till 5 1/2. Den halva divisionen var den på F 15 som genomförde typinskolning med nya elever. E 1 hade också lätt attack i form av beväpnade SK 60, men det är en annan historia.

Vi fann det tidigt olämpligt att lägga alla ägg i en korg. Därför infördes så kallad gruppbasering av Viggen-divisionerna, d.v.s. halva divisionen på en bas och andra halvan på en annan. Baserna bildade därmed ett par, t ex Hagshult och Uråsa. På det sättet ökade vi en motståndares insatsbehov till det dubbla om han ville slå ut attacken. En fördel till: andremännen på divisionerna, som var gruppchefer, växte med uppgiften!

Med AJ 37 Viggen fick eskadern ett för sin tid modernt attackflygplan. Med Viggen kunde vi bekämpa fler typer av mål och med bättre verkan. Vi fick längre räckvidder och fler vapentyper. Bättre navigeringshjälpmedel och kortare landningssträcka gav större flexibilitet än tidigare. Som exempel kan nämnas roboten 05, som kunde användas mot mål såväl i luften som på marken och på havet. Men att styra den medförde stora risker för motverkan. Den amerikanska elektrooptiska roboten Maverick (rb 75) som också tillfördes gav större frihet för föraren att manövrera – och därmed större säkerhet. Vid en invasion över landgränsen skulle dessa vapen kunna användas för att förstöra t ex broar i fiendens väg eller betydelsefull materiel.

Att kunna landa på småflygplatser gav nya möjligheter. Därigenom skulle vi kunna sprida attackflyget till många nya baser om ett luftanfall från fienden skulle vara hotfullt nära. Insatstiderna skulle visserligen bli längre, men attackflyget fanns kvar. Dessutom skulle det vara tidsödande för en fiende att bekämpa även småflygfält.

Vi kallade det här systemet för "Johansson-baser". Varför då? Jo, vi sände iväg våra förare till småflygfält av typ Arvika, Laxå, Falköping etc. Hemvärdet vaktade flygplanet och föraren bodde över natten "hos fru Johansson", d.v.s. där han råkade få bo. Varje morgon ringde han till staben och anmälde sig. (Det här var före mobiltelefonerna). Skulle detta kunna fungera? Svårt att veta säkert. Jag vet bara att det hjälpte attackflyget att överleva de operativa studier som drevs av ÖB:s studieledning. Vid dessa tillfällen gjorde man allt för att decimera attackflyget genom att spela in massiva attacker mot flygflottiljer och krigsflygbaser. Men då var inte vårt flyg där. Och att överleva operativa studier var viktigt för flygets framtid i det ständiga budgetkriget.

En lokal skyddsvariant som drevs på F 6 var vertikal spridning. Idén kom från den franske flygvapenchefen Gauthier när han på 60-talet besökte någon av våra flygbaser och fick se försök med en hårdgjord flygplansbunker. "Kom ihåg", sa han, "om det blir krig kommer ni att vilja ha alla era kärnor i

luften inom fem minuter!” Själv hade han varit flygförare under andra världskriget. Det gav idén till följande:

Med sin bypassmotor kunde Viggen hänga i luften mycket länge på sparlåga. Vid ”kupp” var tanken att allteftersom en flygare kom till flottiljen skulle han ta ett flygplan, starta och lägga sig vid norska gränsen på ca 10.000 meters höjd på sparlåga. Under tiden skulle vårt jaktflyg komma igång, våra markförband hinna kontrollera våra krigsbaser och vår ledning hinna organisera sig. Det står ingenting om dessa metoder i några handlingar från den tiden. Efter Wennerström var vi rätt försiktiga med att skriva allt i hemliga handlingar...

Huvuduppgiften för attackförbanden var fortfarande att bekämpa fientliga överskeppningar. Sådana praktiserades också av Warszawapakten längs den baltiska kusten. Vår flygspaning följde dessa övningar noggrant, så vi fick ett bra underlag beträffande gruppering av landstigningsfartyg och skyddsfartyg.

Med hjälp av flygspaningens rapporter kunde vi finslipa insatsmetodikerna med flygprofiler, radar- och motmedelstaktik och uppdatera handboken ”E 1 hotbild”, som fanns tillgänglig på alla divisioner, attackavdelningar och i eskaderstaben. En gång om året träffades vi på Upl Björn; underrättelsefolk från högkvarter och staber, forskare från FOA och flygare från våra divisioner. Syftet: att informera varandra och datera upp E 1 Hotbild. Den skrevs mycket målinriktat för en snäv målgrupp: eskaderns divisioner och eskaderledningen. Det här var populära tillställningar, därför att de gav möjlighet till direkt och ömsesidigt utbyte mellan flygförare, forskare och underrättelsefolk. Gemensam middag i barackmiljö bidrog till effekten.

Eftersom överskeppningar var så viktiga mål, blev vi mycket intresserade när Warszawapakten började träna sådana. Vi hade för avsikt att dra igång ledningsstaben i Upl Björn och försöka simulera ledning i realtid mot en överskeppningsövning när en sådan inträffade. Vi ville se tidsförhållanden och hur mycket information som fanns tillhands för att utforma taktik vid olika tidsskedan. Det stupade på svenska arbetstidsbestämmelser, som krävde veckor av förvarning till personalen. Särskilt civil personal behövde enligt avtalen fem-sex veckors förvarning. Det var förstås heller inte läge att be ryssarna informera oss i god tid. Vi fick följa verksamheten med flygspaning och FRA, Försvarets Radio Anstalt, och dra slutsatser efteråt av vad materialet visade.

Det underlag vi fick vid nästa tillfälle lämnade vi till FOA, Försvarets Forsknings Anstalt, som genomförde simuleringar av våra robotanfall med sjömålsroboten 04 mot fartygsgruppen. Resultatet blev mycket intressant och resulterade i modifieringar såväl av vår taktik, som av vissa enheter i roboten. En erfarenhet, egentligen självklar, men som man kanske inte tänker på var att: om man anfaller alltför tätt, hinner träffade fartyg inte sacka eller sjunka. De kan då dra till sig ytterligare robotar i onödan.

Hur var det då med eskaderstaben? Hängde den med?

För eskaderstaben gällde det att leda alla attackresurser i form av besättningar, flygplan, ammunition, bastjänst mm samt att sätta in förbanden mot mål inom hela Sverige och närliggande områden, allt efter ÖB:s och MB:s önskemål. När den högre regionala ledningen infördes år 1966 försvann tre av Flygvapnets fyra eskadrar. Jakt- och spaningsflyg fördelades operativt på fyra militärbefälhavare, men kvar blev Första Flygeskadern, E 1, populärt kallad ”ÖB:s klubba”. Transportflyget låg också under E1 liksom ansvaret för utbildning och utveckling inom spaningsflyget.

Första Flygeskadern skaffade tidigt lokaler i västgötaområdet för ledning i krig. En stor del av attackflyget låg ju baserat i detta område. Men några pengar för att bygga en skyddad ledningsplats fick man inte. Efter att ha huserat i diverse källarlokalerna, byggde man därför på eget bevåg upp en anläggning av gamla baracker och lösvirke. Den låg i trakterna söder om Skara i anslutning till ett gammalt krigsflygfält. Medel till det hela lär bland annat ha fixats genom en ovanligt hög åtgång av ”skjutmålsmate-

riel” vid flottiljerna... Så småningom överlämnade C E 1 en nyckelfärdig anläggning till Fortifikationsförvaltningen. Anläggningen fick namnet ”Upl Björn” efter Björn Bjuggren, eskaderchefen.

Upl Björn (Upl = uppehållsplats) var naturligtvis inte idealisk från skyddssynpunkt. Stig Wennerström røjde den dessutom. Men efter att han avslöjats år 1963 fick eskaderledningen äntligen en ny ledningsplats i berg med en helt unik sambandssäkerhet. Nu blev Upl Björn en reservplats och kunde utnyttjas för såväl täta stabsövningar som för ledning vid verkliga flygövningar utan att sekretess lade för stora hinder. Funktionellt var båda anläggningarna lika. Det gjorde Attackeskaderstaben till den mest övade högre staben i landet.

Kontakten mellan eskaderstaben och förbanden sköttes i början av 60-talet per telefon. Det fanns visserligen krypterad fjärrskrift, men den var för långsam för att hänga med i flygkrigstempo. Från ledningsplatsen hade eskaderstaben direktkontakt per telefon i försvarets telenät, (förkortat: FTN), med alla baser som attackflyget kunde vara stationerat på – tillfälligt eller permanent. Det var ett slags direkttelefon med en tablå där alla baser hade en knapp, en uppfinning av E 1s sambandsofficer. Det gjorde att det var lätt att komma i kontakt med divisionschefer, klargöringschefer och andra av betydelse i sammanhanget. Ett alternativ inom västgötaområdet var att köra ut order med ordonnans. Ordern var starkt formaliserad i 24 punkter. Orsaken: ordning och reda! Ingenting fick glömmas bort. Gemensam vokabulär tillförsäkrade också att missförstånd minimerades. Och attacken levde inte ett liv i enskildhet: flygvägar måste samordnas med luftvärn och jakt. Anfallstid, riktning och målfördelning måste synkroniseras med kustflottan etc.

På 70-talet började datortekniken göra sitt inträde på allvar, inte bara för stridsledning av jakt, utan nu även för ledning av attackinsatser. Specificeringen av datorsystemet ATLE (= Attackledning, ej att förväxla med ett senare armékoncept) började omkring 1970. Utvecklingen skedde i direkt samverkan mellan E1 och mjukvaruleverantören AR-bolaget på datorer från Norsk data. FMV köpte in materielen men var lyckligtvis inte inblandat i tillämpningarnas utveckling. Fördelen med detta var den direktkontakt vi fick mellan operatörer och byggare. Det gick snabbt att åtgärda småfel.

Ändå var det många problem, och de första försöken blev förstås en besvikelse. Operatörerna var inte vana att skriva med tangentbord. Persondatorn hade inte dykt upp på marknaden än. Datorsystemet tvingade oss dessutom att lära in ett antal kommandon för att hamna på rätt ställe i hierarkin. Muspekare förekom inte på den tiden. Datorkapaciteten var till en början mindre än vad vi idag har i ett USB-minne. Då och då stannade alltihop till följd av krockar i systemet eller spikar i eltillförseln. I det läget måste staben gå över till manuell hantering.

Den ständiga risken för datorkrasch ledde till att alla order och rapporter först måste skrivas för hand, varefter de matades in i datasystemet av lottor och frivilligpersonal. Alla papper sparades i pärmar på respektive arbetsplats. I praktiken innebar det en lättnad för operatörerna! De kunde begränsa användningen av systemet till att följa upp sådana detaljer som inte framgick av tablväggen, t.ex. titta på en företagsrapport från ett förband. Övergång till manuell hantering övades på alla stabsövningar under hela systemets levnad, en träning som säkert varit värdefull om staben utsatts för ett krigsprovningar. Och utvecklingsarbetet tvingade oss till täta övningar både med och utan datorstöd. Vi blev på så sätt riktigt vältränade!

Efterhand blev systemet bättre och bättre. Men kritik saknades aldrig. Efter varje övning samlades den övade staben och gick igenom erfarenheterna, bl.a. av ledning med ATLE. Och kritiken var stundom hård. Men det visade sig att när ledningen efter några år hotade med att lägga ner systemet, dök det upp positiva kommentarer. Man började framhålla det värdefulla med att ha ordning på uppföljning av verksamheten. Utsändning av order gick snabbare. Man såg det värdefulla i att attackavdelningarna ständigt var uppdaterade om eskaderns verksamhet. Systemet hade utvecklats positivt, även om det ännu fanns saker att anmärka på. En annan förklaring kan vara att operatörernas datormognad hade ökat. Totalt sett ledde ATLE till snabbare, säkrare och korrektare ledning och uppföljning.

Efter de inledande åren fanns ATLE-systemet, förutom i Björn, på E1 ordinarie krigsledningsplats och de fyra attackavdelningarna. Kommunikation mellan datorerna upprätthölls via FTN. Order till attackförbanden sköttes så att datorsystemet skapade krypterade fjärrskriftsremsor som matades in i oprumsfjärrskriftmaskiner via en kodomvandlare. Härigenom sparades tid och arbetskraft att manuellt skriva in order i det krypterade fjärrskriftsystemet. När MILTEX (ett datakommunikationssystem) kom innebar det ytterligare snabbhet genom att man direkt på miltexterminalerna kunde hämta aktuella order från ATLE-systemet, prioritera och sända dem utan manuell inmatning. Genom datakommunikationen mellan ATLE-terminalerna kunde ledningen snabbt tas över av attackavdelningarna. Eskaderledningen var dessutom snabbt uppdaterad om verksamheten vid lätt attack och övrig verksamhet i milona, och kunde vid behov återta ledning av lätt attack.

Men allting var – och är – inte lämpligt att bara hantera via data. Rapporter efter företag innehåller visserligen data om verkan, förluster och annat. Men minst lika viktigt var den personliga kontakten mellan ledning och divisions- och gruppchefer via telefon eller direktkontakt. Därigenom kunde man få en uppfattning om stämningläget bland besättningarna och om problem som inte låter formalisera sig i siffror.

De personer som skapade order till attackförbanden och de som tog emot rapporter efter företag var samtliga flygare med lång erfarenhet och dessutom med flygtjänst på Viggen. I fredsverksamheten vid divisionerna deltog de med jämna mellanrum som flygförare. Detta var helt nödvändigt för att skapa förtroende mellan ledning och förband. Som ledare ska man veta vad man utsätter sin personal för. Och man ska också förstå innebörden i det som rapporteras. Har man dessutom träffats personligen ökar förmågan att kommunicera.

Som kontaktmän mellan eskaderchefen och flygförband samt betjänande basförband tjänstgjorde också eskaderns fredsflottiljchefer, så kallade attackchefer. De var eskaderchefens förlängda arm: De skulle genom besök bilda sig en uppfattning om läget på förbanden, både fysiskt och mentalt och rapportera till eskaderchefen.

Teknik i all ära, men att ledningen fungerade så bra berodde på det sammansvetsade gäng som utgjorde eskaderledningen i fredsstaben och i krigsstaben. Av den civila personalen på E 1:s stab var samtliga krigsplacerade på krigsstaben. Det var ingenjörer och kvinnlig administrativ personal, ja även en kvinnlig underrättelsechef, och de deltog alltid i stabens övningar. Till detta kom frivilligpersonal i form av lottor och bilkårister, och slutligen några handplockade värnpliktiga.

Vi officerare behövdes förstås, med vår del av kunnande och sakkunskap. Men utan våra civilanställda och frivilliga skulle maskineriet ha stått stilla. Våra civila och våra frivilliga var ju också de som stod för kontinuiteten. Officerare – särskilt med högre rang – hade en tendens att flytta till andra befattningar lite väl snabbt. Genom de civila och de officerare som mer permanent var stationerade på E1, kunde organisationen bibehålla sin professionalism, överföra metodiken till nya chefer, och arbetsformerna utvecklas.

Staben var som en jättelik organism eller teaterföreställning – fast på riktigt! – där alla hade sina roller. Scenerna skiftade ständigt: nya underrättelserapporter, var är kustflottan? Risk för dimma på några baser. Förband som måste landa på annan bas än avsett. Tekniskt fel på flygplan. Haveri och räddningstjänst m.m. Staben genomförde sin uppgift med kraft, men känslor saknades inte i de växlingar som inträffade. Glädje, sorg, ilska, munterhet, skämt, allvar, energi, trötthet - allt fanns där.

Någon gång i mitten av en övningsvecka, när det var som mest hektiskt, brukade jag bli haffad av två av våra civila damer som skötte fjärrskriften. De beskrev livfullt och målande vad de ansåg att jag var värd och förklarade att de aldrig mer skulle ställa upp på *”sånt här vansinne”*. När övningen var slut och efterfesten var i full gång på Lidköpings Stadshotell, var de två de trevligaste och gladaste av alla, och frågade: *”När kommer nästa övning?”*

Så vill jag minnas Första Flygeskadern och dess eskaderledning: som en mycket professionell och levande organism. Vi som var med är stolta över att ha tillhört den.

Bilagor

1. Ledningsorganisationsutveckling 1957 – 1960 – 1970/71 krigsorganisation

För att skapa en större förståelse och ett sammanhållet sammanhang för ledningsorganisationens utveckling 1957 – 1960 – 1970/71 återfinns nedan en fördjupad bakgrund. I samband med etablering av datorsystem ATLE genomfördes enbart smärre justeringar i organisationen – den organisationen utelämnas här. I huvuddokumentet beskrivs kortfattat uppbyggnaden av den organisation mm som utvecklades och skapades för att lösa eskaderstabens uppgifter.

C E 1 förslag till ny ledningsorganisation 1957 – krigsorganisation

Arbete pågår i flygledningen med att tydliggöra beslutet om ny regional ledningsorganisation och C E 1 framhåller i ett remissyttrande tidigt 1957 att det innehåller flera felaktigheter och nämner att förslag till ny ledningsorganisation för E 1 avses insändas under våren.

CFV beslutar i februari följande, med beaktande av erfarenheterna från FVÖ 56, följande för C E 1: *”Nuvarande principer för attackeskledning synas mindre rationella. Omfattande orderarbete måste göras både i FS 1, E 1 stab, fljstab och ev på div. Belastningen på och beroendet av teleförbindelserna bli onödigt stora därigenom att underrättelsematerial och orienteringar i övrigt måste finnas i alla instanser. Hänvisning till CE 1 skrivelse 1956. Utredning göres huruvida ledningen av attackesk kan rationaliseras. Målsättningen bör härvid bl a vara:*

- a) snabbare orderarbete;
- b) bättre utnyttjande av kvalificerad stabspersonal inom fljstab;
- c) minskat behov av underrättelser och orienteringar vid lägre förband.”

Under våren begär C E 1 hos CFV en utredning avseende *”Ny uppl för E 1 stab i krig”* för att få fram underlag till budgetäskande för budgetåret 1958-59. Behovet beror på följande – oavsett om nuvarande organisation bibehålles eller om insänt förslag till ny organisation accepteras – ledningen centraliseras och fljstaberna utgår, den tekniska utvecklingen främst sambandsmedlen medför ökad teknisk apparatur, tekniska hjälpmedel bör tillföras för den operativa planläggningen, kommande krigsöppning blir av blixtkaraktär, E 1 förband ska snabbt verka vid krigsutbrott.

Därav bör en i fred väl förberedd uppl från vilken ledning omedelbart kan inledas. Nuvarande lokal som disponeras och kan iordningsställas först efter att mobilisering anbefallts är inte längre godtagbar.

I slutet av april 1957 skickar C E 1 *”VPM med förslag till ny ledningsorganisation för attackeskadern”*. Förslaget är grundligt och omfattar nästan 60 sidor med bilagor. Nedan följer några sammandrag och relevanta utdrag ur VPM:

Kortfattat beskriver C E 1 att ledningen av eskadern sker i fyra instanser/organisationer; flygledning – eskaderstab – flottiljstab – divisionsstab. Med stöd av övningserfarenheter anges att ledningsorganisationen inte medger ett rationellt utnyttjande av tillgänglig personal. Förutom vunna erfarenheter måste hänsyn tas till E 1 framtida basering till ett större antal fält och kommande ändringar i taktiskt uppträdande i och med ombeväpning till fpl A 32 och kommande fpltyp. Därtill kommer förändrad verksamhet pga personaltillgång och behov av dygnet runt planering och ev divisionsberedskap.

Då förslaget är omfattande återfinns de delar, nedan, som är mest relevanta för att få en förståelse för hur ledningssystemet tänktes bli.

VPM med förslag till ny ledningsorganisation för attackeskadern.

I. <u>Allmänna synpunkter på ledningsorganisationen</u>	Sid
A. <u>Nuvarande ledningsorganisationens uppbyggnad</u>	1
B. <u>Erfarenheter av nuvarande ledningsorganisationen</u>	1-3
C. <u>Övriga faktorer, som inverka på ledningsorganisationen</u>	3-6
D. <u>Sammanfattning av synpunkter på ledningsorganisationen</u>	6
E. <u>Synpunkter på personaltillgången</u>	6-7
F. <u>Förslag till åtgärd</u>	7
II. <u>Grundfaktorer, som påverka detaljutformandet av ny ledningsorganisation.</u>	
A. <u>Principer för nya ledningsorganisationens uppbyggnad</u>	7-8
B. <u>Eskaderstabens basering</u>	8-9
C. <u>Samverkan med jaktförband</u>	10
D. <u>Tillgängliga sambandsmedel och dessas utveckling</u>	11-12
E. <u>Samordning av trafikledningen vid E 1 O-baser</u>	12
F. <u>Underrättelse-, väderleks- och fototjänsten</u>	12-15
G. <u>Tillgänglig personalram</u>	15-16
III. <u>Detaljutformning av ny ledningsorganisation.</u>	
A. <u>Arbetsuppgifter inom eskaderstaben samt eskaderstabens organisation</u>	16-21
B. <u>Arbetsuppgifter och organisation vid O-baserna</u>	22-23
C. <u>Överbringandet av eskorder till baserna</u>	23-26
D. <u>Övriga ändringar i eskaderstabens sammansättning</u>	26
E. <u>Överföring av personal till E 4</u>	26-27
IV. <u>Utformningen av E 1 upl och upl utrustning</u>	27
V. <u>Erforderliga följdändringar i krigsorg i övrigt</u>	28
VI. <u>Vissa förhållanden, som påverka föreslagna ledningsorganisation, vid framtida ökade spridning till ett större antal fält.</u>	
A. <u>Arbetsuppgifter och organisation vid eskaderstaben</u>	28
B. <u>Arbetsuppgifter och organisation vid O-baserna</u>	28-30

III. Detaljutformning av ny ledningsorganisation.

A. Arbetsuppgifter inom eskaderstaben samt eskaderstabens organisation.

1. De operativa arbetsuppgifterna kunna med den nya ledningsprincipen i stort indelas i följande verksamhetsområden.
 - a) Planläggning av mera långfristig natur (planläggning "utöver nästa företag").
 - b) Uppföljning och vidareutveckling av taktiken.
 - c) Tjänst som vakthavande (mottagning och distribuering av order, uppföljning av företagen, rapporter efter företag, uppföljning av läget vid flygförbanden och baserna m m).
 - d) Planläggning i stort för beordrat företag.
 - e) Detaljbearbetning av olika faktorer, som påverka beordrat företag.
 - f) Detaljplanläggning och utformning av order för beordrat företag med ledning av planläggningen i stort enl punkt d) och utförd detaljbearbetning enligt punkt e).
2. Planläggningen av mera långfristig natur, uppföljningen och vidareutvecklingen av taktiken, planläggningen i stort av företag samt tjänsten som vakthavande bör åvila eskadestabens nuvarande stabsch och eskadaj. Härvid böra 2. - 4. eskadaj i huvudsak avses för vo-tjänsten, vilken måste bedrivas kontinuerligt och fordrar tre avlösningar, medan stabsch med biträde av 1. eskadaj bör svara för de övriga uppgifterna.

Detaljbearbetningen av de olika faktorerna, som påverka ett företag, bör utföras av nuvarande specialister i eskstaben (i vissa fall erfordras viss förstärkning), medan detaljplanläggningen och den slutliga utformningen av eskordern bör åvila personal, som tillföres eskstaben ur nuvarande fljstaber.

Genom ovanstående principiella uppdelning kommer personalen att i stort få samma arbetsuppgifter i sina krigsbefattningar som i fredsbeftningarna. Arbetsfördelningen säkerställer även uppföljning av sådana uppgifter, som med nuvarande org icke medhinnas i tillräcklig grad.

3. Ansvaret för detaljplanläggningen och den slutliga orderutformningen bör åvila en särskild planläggningsdetalj ingående i operationsavdelningen. Uppgifterna för denna bli dels att genom erforderliga detaljdirektiv giva de bearbetande organen underlag för deras arbete, dels att med ledning av dessas resultat i detalj planlägga och beordra företagen.

De uppgifter, som erfordras som grund för detaljplanläggningen, kräva en bearbetning främst av:

Lastalternativ och insatskrav.

Anflygning.

Anfallets utförande.

Återflygning.

Underrättelseläget.

Samverkan.

Väderläget.

Trafikreglering.

Signaltjänst.

Navigeringsberäkningar.

4. Bearbetningen och detaljplanläggningen bör organiseras enligt följande:

a) Bearbetningen av lastalt., insatskrav, anflygning, anfallets utförande och återflygning.

Bearbetningen innebär att med ledning av uppläggningsdetaljen i stort samt av erforderliga detaljdirektiv från planläggningsdetaljen uppgöra en analys av vapenverkan och andra grundfaktorer, som påverka insatskrav och taktiskt uppträdande. Analysen bör grunda sig på bl a målets karaktär, träffsannolikhet, lämpligaste "ekonomiska" anfallsätt med hänsyn till fi motverkan vid målet samt lämplig an- och återflygning med hänsyn till fi motverkan, skyddet genom egen jakt,

väderläget samt egna truppers och lv gruppering. Resultatet bör därefter ligga till grund för den slutliga bedömningen av hur stort förband, som bör insättas för att lösa förelagd uppgift samt dettas taktik och amustrustning.

För bearbetningen erfordras expertis på vapenverkan, matematiska analyser, luftvärn och jakttaktik. Uppgifterna böra lösas av en särskild OA-detalj ingående i operationsavdelningen. I detaljen böra dock endast vapenverkansexperter och matematisk expertis ingå. Erforderligt underlag betr luftvärn och jakt bör tillföras detaljen enl punkt c nedan.

Personalbehovet kan icke exakt angivas förrän erfarenhet vunnits vid praktiska övningar. Personal bör dock finnas för två avlösningar. (Planläggningsdetaljen avses organiseras på två avlösningar enl punkt h nedan, varför med denna direkt samverkande organ böra erhålla motsvarande uppbyggnad). Beräkningsmässigt har här antagits att varje avlösning bör bestå av 1 vapenverkansexpert samt av 2 högskoleutbildade matematiker och 3 biträden med re alstudentkompetens. För de senare föreslås benämningen bearbetningstekniker resp bearbetningsbiträden.

Som ytterligare uppgift för detaljen tillkommer viss uppföljning av egen och fi taktik genom statistisk bearbetning och analys.

b) Underrättelseläget.

Det för planläggningsarbetet erforderliga underrättelseläget bör presenteras enl samma grunder, som gälla i nuvarande org¹⁾.

Som ny arbetsuppgift för underrättelsetjänsten bör tillkomma att utarbeta en detaljerad underrättelseanalys för beordrat företag, vilken bör bifogas eskordern. Detta arbete fordrar viss specialinriktning och är nära sammankopplat med den slutliga ordrens utformning. De underrättelseoff, som avses för dessa företagsanalyser böra därför ingå i planläggningsdetaljen. Personalen bör uppdelas på två avlösningar. I varje avlösning bedömes 1 man tillräcklig.

c) Samverkan.

Uppgifterna omfatta armé-, marin- och jakt-samverkan.

¹⁾ Underrättelsetjänsten bör dock i enlighet med C E 1 tidigare yttrande utbrytas ur operationsavd och ingå i en särskild underrättelseavd.

En av arméoff huvuduppgifter blir att utarbeta lvanalyser, samt att giva OA-deteljen erforderligt underlag för dess beräkningar, varför arméoff böra vara utbildade lvanalytiker.

Jaktsamverkansoff huvuduppgifter bli dels att vid direkt samverkar med jaktförband planlägga erforderlig samordning, dels att giva underlag för attackförbandens uppträdande med hänsyn till såväl bedömd i jaktmotverkan (underlag till OA-deteljen) som till egen luftbevakning och jakt med områdesförsvarsuppgifter.

Samverkanspersonalen bör bilda en särskild samverkansdetalj ingående i operationsavdelningen och bör uppdelas i två avlösningar. Varje avlösnings bör bestå av 1 representant för vardera armén, marine och jaktflyget. (Med tanke på personalläget har det dock bedömts att t v endast 1 jaktsamverkansoff kan tillföras organisationen).

Som chef för samverkansdetaljen bör tillkomma 1 regoff (ur nuvarande fljstaber) med uppgift dels att leda detaljens arbete, dels att lösa de större samverkansfrågor, som kräva personligt besök vid annan enhet. Man avses dessutom utgöra en första reserv av personal för framsändning till främre bas eller för överflyttning till E 4.

d) Väderläget:

Den för planläggningen erforderliga prognosttjänsten bör bedrivas enl samma grunder, som gälla i nuvarande org. Eftersom arbetsbelastningen beräknas öka (ökat antal mörkerföretag samt större krav på detaljuppföljning av vädret även under tidsperioder, som tidigare ansetts som oflygbara) bör dock utökning av personalen ske. Inom ramen för nuvarande personal vid E 1 kan ökning ske med 1 meteorolog¹⁾.

Som ny arbetsuppgift bör tillkomma att till varje företag utarbeta en företagsprognos, vilken bör bifogas eskordern. Eftersom utarbetandet av denna är nära sammankopplat med den slutliga orderns utförande, vore det önskvärt, att denna uppgift utfördes av personal ingående i planläggningsdetaljen. Utarbetandet av företagsprognoserna kräver dock att vederbörande meteorologer äro helt insatta i rådande vädersituation, varför de måste ingå i ordinarie passetjänst

1) Av fljstabernas 8 met böra 4 placeras vid basbatstaber vid E 1 O-baser och 3 placeras vid eskstaben för uppgörande av företagsprognoser.

vid väderleksavdelningen. För uppgiften fordras en utökning med 3 meteorologer uppdelade på tre avlösningar med 1 meteorolog i varje. Företagsprognoserna böra utarbetas av en och samma meteorolog inom varje avlösning.

e) Trafikreglering.

Uppgifterna ha redovisats i särskild utredning ang trafikledningar inom E 1 basområde i krig (C E 1 skr nr H 65/1957).

Betr trafikreglering i samband med planläggning av företag lämnas underlag till planläggningsdetaljen medan övriga arbetsuppgifter kräva samarbete med vakthavande off.

Trafikregleringsuppgifterna böra lösas av en särskild trafikledningsdetalj ingående i operationsavdelningen. Personalbehovet bör ytterligare utredas. Beräkningsmässigt har här antagits att personal bör finnas för tre avlösningar och att varje avlösning bör bestå av 1 trafikledare och 1 bitr trafikledare.

f) Signaltjänst.

För planläggningen erforderligt underlag betr signaltjänsten bör ombesörjas av sigoff, vilken bör ingå i operationsavdelningen i dubbelbefattning¹⁾.

Önskvärt vore att 2 sigoff placerades i esktaben, dels för att erhålla samma avlösningssystem, som gäller för övriga delar av de planläggande organen, dels för att erhålla ersättare vid sjukdom eller annat förfall. Detta är dock icke möjligt inom E 1 nuvarande personalram. För att säkerställa tillgången på signalexpertis bör därför t v 2 off i planläggningsdetaljen vara sigoffutbildade (1 off per avlösning).

Undersökning bör göras huruvida det är möjligt att tillföra E 1 stab ytterligare 1 sigoff. Förslagsvis bör den resoff, som är placerad i E 1 stab, utbytas mot statoff placerad vid basförband. Framdeles bör tillkomma särskilda off för uppgifter i samband med motmedelstjänsten i enlighet med vid F3/S pågående utredning.

g) Navigatorberäkningar.

Navigatorberäkningar måste utföras kontinuerligt under hela planläggningskedet eftersom de direkt påverka resp påverkas av lastalt, behov av och tillgång på främre baser, navhjälpmedel, fyrazar och radar m m samt anfallets uppläggning och utförande. Efter

1) Teleavd, med sigoff som avdeln, bör ingå i sektion 2, då uppgifterna i övrigt huvudsakligen beröra bastjänsten vid E 1 O-baser.

det att företagen detaljplanlagts måste slutliga navberäkningar i form av fullständiga navigeringsprotokoll utarbetas och bifogas eskordorn. Navigeringsprotokollen böra förutom att de ange tidtabeller och användningen av fyrar m m även omfatta de uppgifter, som erfordras om den ursprungliga planen behöver frångås såsom t e vilka baser man kan nå (kurser och tider) med olika kvarvarande bränslemängder vid vissa platser o s v.

Navberäkningarna böra så nära samman med planläggningsarbetet, att de böra utföras i planläggningsdetaljen.

h) Detaljplanläggning och utarbetande av slutlig order med ledning av ovanstående bearbetning.

Detaljplanläggningen och utarbetandet av den slutliga ordern samt utgivandet av direktiv till de bearbetande organen bör åvila en särskild planläggningsdetalj.

I detaljen bör ingå personal med praktisk förbandsserferenhet. Personalen bör beräknas för två avlösningar. Kontinuerlig passtjänst torde icke erfordras utan rutinen bör läggas upp som beredskaps-tjänst med - i princip - en avlösning i beredskap och en avlösning i vila. Vid tidpunkter med hård belastning kan förstärkning ske med personal från avlösning i vila eller båda avlösningarna in-sättas samtidigt. Personalbehovet är svårt att teoretiskt beräkna. Tidigare har förutsatts att organisationen bör utformas så att behovet av kvalificerad personal kan täckas inom E 1 nuvarande personalram. Med denna utgångspunkt - och med de personalbehov, som uppstå inom andra delar av organisationen - kan för varje av-lösning avses 1 roff som chef och 3 off (från nuvarande fljsta-bar). Till förfogande för navberäkningar böra särskilda inavut-bildade biträden finnas. Ett navbiträde per avlösning bör utgöras av aktiv personal medan övriga kunna utgöras av vpl fnav. Beräk-ningsmässigt böra 2 navbiträden ingå i varje avlösning.

I planläggningsdetaljen böra utöver ovanstående personal även ingå 2 underrättelseoff (1 per avlösning) för utarbetande av underrät-telseanalyser enl punkt b ovan.

IV. Utformningen av E 1 upl och upl utrustning.

Betr utformningen av och utrustningen vid E 1 upl kan följande framhållas.

1. Den centraliserade ledningen och den tekniska utvecklingen betr främst sambandsmedlen gör att det vid eskstaben framgent kommer att finnas en betydligt ökad tillgång på teknisk apparatur. Delar av den operativa planläggningen (analysarbete, navberäkningar m m) bli dessutom framdeles så komplicerade att eskstaben bör tillföras erforderliga tekniska hjälpmedel härför.

2. ÖFV har i flera sammanhang framfört att en kommande krigsöppning troligen blir av blixtkaraktär. Mycket talar dessutom för att de krigsavgörande operationerna komma att företagas redan i inledningskedet av ett krig.

Detta medför att kravet alltmer ökar även för E 1 förband att snabbt kunna verka vid ett krigsutbrott.

3. På grund av ovanstående synpunkter bör eskstaben ha en redan i fred väl förberedd upl från vilken ledningen omedelbart kan ske. Det nuvarande förhållandet, då eskstaben inryms i en lokal, som disponeras och kan iordningställas först efter det att mobilisering anbefallits, är ej längre godtagbart. Inom E 1 basområde bör snarast lämplig lokal anskaffas och inredas. Dessutom bör närmare utredning göras betr möjligheterna att tillföra eskstaben lämpliga tekniska hjälpmedel för de omfattande räknearbeten, som erfordras för den operativa planläggningen i form av analysarbete och navberäkningar m m.

Sammansättning i stort av
attaceskaderledning

ESKCH
Eskch stf

STABSCHEF

SEKTIONSCHEF

Eskstab: sektion I

Operationsavd	Underrättelse- avd	Teleavd	Väderleksavd
Eskadj Samverkansoff m fl QA - grp	Undoff m fl Fotodetalj Förhörsdetalj	Sigoff Kryptobitr	Meteorologer m fl

SEKTIONSCHEF

Eskstab: sektion II

Bas- och under- hållsavd	Flygfältsavd	Kassaavd	Expedition och Kommendantur
Materieldetalj Intdetalj Sjukvårds- detalj	Flygfältsing m fl	Krigskassör m fl	Exppersonal Postkontrollör Stabsredaktör

KOMMENDANTEN

Stabskompani

Signaltropp ch: sigoff	Intendenturpluton chen av int	Vaktpluton ch: ubef
Radio Växel Fjärrskrift	Tankbiltropp Transport - tropp	Förplagnads- tropp Vaktgrupper

Ledningsorganisationsutveckling 1959 – 1960

Under hösten 1958 beslutar CFV att E 1 ledningsorganisation ska förändras fr om 1/7 1959 vilket i korthet innebär:

Fljstaberna försvinner – eskstaben utökas starkt; planering av företag sker i eskstaben; ledningsgrupper till lfc; savak i lfc; på baserna – attackch (en per två div) samt en per kpl.

Övningserfarenheterna från FVÖ 59 visade entydigt att ledningen hade brister. C E 1 framhöll dock att tidigare förslag till principer för ledningsorganisationen var riktig, viss personell utökning av savak bör ske, vid o-bas bör äldre regoff placeras som baschef samt att: *”Innan översyn av E 1 ledningsorganisation sker, bör målsättningen för och uppträdande av E 1 förband, utrustade med fpl A 32 angivas mer i detalj än vad som framgår av gällande krigsfallsskrivelse”*.

Vid översynen bör bl a följande faktorer studeras, främre och bakre baser, luftbevakning, lfc relativt intakta, bakre baser utslagna, främre baser, luftbevakning, lfc utslagna, attackverksamheten koncentreras till södra resp östra eller övre Norrland, sambandsmöjligheter under de närmaste åren osv. Därtill anger C E 1 att: *”Övningen har visat att förutsättningen för effektiv ledning av E 1, oavsett varifrån den utföres, är tillgång till goda och snabba sambandsmöjligheter från CE 1 upl till aktuella lfc och T-baser (länkförbindelse)”*.

I ett internt KH PM på E 1 tidigt i januari 1960 – framtaget i samband med utvecklingen av E 1 ledningssystem – med utgångspunkt från E 1 uppgifter i krig – så framgår bl a följande:

”1. Möta pågående invasion

2. Bekämpa förberedelser till och invasion

a) koncentrerad insats under lång tid,

b) möjligheter att samordna med ev allierade stridskrafter”

Dvs uppgiften bör vara tvärtom då uppgift 2 bör vara 1.a handsuppgift. Detta medför i så fall ett resonemang för *”CE 1 – upl i HKV eller nära *) ev samordning med allierade talar i samma riktning.”*

Under januari besöker även C FS/LI Göteborg för att diskutera den ledningsorganisation som C LI avser föreslå CFV för att ligga till grund för den studie av E 1 ledningsorganisation som skall ske under vintern/våren. Nedan framgår ett förkortat utdrag från de KH-handlingar som tar upp förberedelserna, analyserna och slutsatserna. Inför mötet sänder C E 1 ut KH-handlingen från C LI och det egna KH PM till C F 6 Öv Söderlindh, C F 7 Öv Barkman, C F 14 Öv Lindgren och C F 17 Öv Rydström som förberedelse inför mötet.

C E 1 PM Ang E 1 ledning

”E 1 uppgift är främst att verka i invasionsförsvaret. Dess största värde är sjöinvasion. ÖB betraktar E 1 som sin ”klubba”. Detta bör tolkas så att E 1 skall ha förmåga till stor kraftinsats och med kort frist kan utvecklas inom geografiskt skilda områden. E 1 har också till uppgift att bekämpa framskjutna radarstationer och flygfält vilkas förstörande är av särskild betydelse för vårt luftförsvar...om man ska skall bekämpa invasionsförberedelser...innebär detta en strategisk luftkrigföring, som ford-rar en samtidig eller helst föregående bekämpning av försvaret. För en sådan erfordras ett modernt bombflyg.....atomvapen. Detta är icke en uppgift som kan åläggas svenskt attackflyg. Dettas ledningsorganisation skall därför icke heller anpassas för en sådan bekämpning.

Vi måste konstatera, att vi icke har resurser att hindra förberedelserna. Vi måste således vänta med insats av E 1 tills operationerna starta. Vi måste organisera oss så att E 1 har motståndskraft att överleva tills invasionen startar. Detta kan icke åstadkommas på annat sätt än genom rörlighet inom bassystemet och skydd på baserna. Detta bör påverka såväl bas- som ledningssystem”

Därefter diskuteras invasionsbaser i Danmark och Finland och E 1 möjligheter till insats mot dessa förberedelser och kommer fram till att dessa insatser inte sker med kort varsel och att ledningsorganisationen inte behöver vara inställd på. Vid diskussionen avseende den förda neutralitetspolitiken konstaterar C E 1 *”Det är således sannolikt att E 1 aldrig kommer att kunna insättas förrän en invasion verkligen kommer igång”*.

C E 1 drar sedan slutsatsen att E 1 organisation byggs upp för att *”i första hand möta under gång varande invasionsföretag över sjön och landgränser, dessa fullföljande och deras underhåll, i andra hand bekämpa förberedelser för sådana invasioner från framskjutna och ej mycket starkt försvarade basområden. Man bör från början etablera ledningsorganisationen för förstahandsuppgifter.”*

Förstahandsuppgifter fordrar möjlighet till snabb inriktning och koncentration, hög insatsberedskap och smidig samordning med andra stridskrafter.

Andrahandsuppgifter fordrar möjlighet till koncentrerad insats under längre period och möjlighet till samordning med ev allierade stridskrafter.

Kortfattat beskriver C E 1 konsekvenser för ledningsorganisationen:

- anpassad för ett uppträdande mot fasta mål och koncentrerade insatser,
- ledningen koncentrerad till en central upl,
- personal lämpad för taktiska beslut i större sammanhang,
- planläggning utförs mycket detaljerat.

Denna centrala stab leder underhållstjänsten på alla attackbaser liksom även disponerandet av attackammunition.

Organisationen förutses dock kunna anpassas för en användning mot rörliga mål i samverkan med territoriella stridskrafter. Detta sker genom att grupper delegeras till upl i lfc.

”Detta är den väsentliga svagheten. Det som bedöms bli E 1 huvudsakliga sätt för uppträdande täcks av något som närmast är en improvisation i ledningssystemet”. Organisationen ansågs inte heller väl ägnad att leda förband som uppträder från T-baser.

”Man bör vända på detta betraktelsesätt. Taktisk beslutsfattning i ett antal j-eskstaber bör vara utgångspunkten. Ev efter någon omdisponering av resurserna skall central ledning av hela E 1 vara möjlig”

”Användandet av denna centrala kraftresurs fordrar också bedömanden där C E 1 sakkunskap behöver anlitas. Detta talar för att C E 1 erhåller en upl i hkv eller nära detta. Ev samordning med allierade talar i samma riktning.....utbyggnaden av FV sambandsnät talar även för detta”

C E 1 förslår att ett principbeslut snarast ska fattas av CFV av en omläggning av E 1 ledningsorganisation samt att erforderlig tid ges för att anpassa sambandsnätet och anpassning av upl i hkv. C E 1 avslutar med att *”..en slutlig lösning icke valdes hösten 1958 utan nödvändig krigsupl för C E 1 endast anordnades som ett provisorium”*

C E 1 framför ett principförslag för ändrad ledningsorganisation i två etapper:

Etapp I omfattar bl a att E 1 behåller nuvarande upl i Västergötland men minskas, Ledningsgrupper krigsplaceras i lfc S 1 och O 2 – underställes C E 1, attacksakkunniga placeras i E 4 stab för ledning, Savak placeras i övriga lfc (utom W 2, W 5, ÖN 1, N 3), C E 1 planerar och leder operationer som fordra mer ingående planläggning och samordning, C E 1 leder esk underhållstjänst i samverkan med jeskeh.

Etapp II omfattar: E 1 stab erhåller upl i hkv eller så nära detta att personlig samverkan kan ske, staben ingår i hkv, i E 2 - E 4 staber ingår organ för attackledning, savak samma som i etapp I, C E 1 planlägger attackens verksamhet i stort i nära samarbete med FS, planläggning och ledning av attackens företag sker i jakteskaderstab, underhållstjänsten leds från E 1 stab, C E 1 samverkar med FS och är CFV rådgivare i attackfrågor, man bör studera möjligheterna att C E 1 upl etableras i lfc W 5 vilken utbygges till att bli reserv för hkv.

Avslutningsvis redogör C E 1 för övriga konsekvenser av mindre art samt poängterar en del som framkommit i övrigt.

C LI PM Ang E 1 basering, verksamhet och ledningsorganisation

"A. E 1 roll i riksförsvaret.

1. E 1 utgör vid sidan av marinen och armén en av de viktigaste komponenterna i invasionsförsvaret. Dess betydelse jämfört med de övriga komponenterna hänförs sig till följande egenskaper:

- a) hög beredskap, även i fredstid,*
- b) stor rörlighet,*
- c) förmåga till momentan kraftkoncentration.*

På grund av dessa egenskaper utgör eskadern sannolikt den viktigaste och i vissa lägen den enda strategiska reserven till ÖB förfogande. Dess användning är därför icke främst en intern flygvapenangelägenhet.

2. De ovan angivna inneboende egenskaperna kan emellertid komma till sin rätt endast under vissa förutsättningar

Beredskapen...order snabbt kan nå förbanden, dvs en lednings- och sambandsfråga...order snabbt kan effektueras, dvs bastjänst och underhållsfråga,

Rörligheten...tillgången till lämpligt belägna baser och dess betjäning....

Förmågan till kraftkoncentration.....beroende på de angivna egenskaperna

2. Allmänna strategiska förutsättningar.

B, C, D - - - - - (lämnas därefter i denna rapport – förf anm)

E. Förbindelser

Luftförsvaret är för sin ledning helt beroende av goda men känsliga telekommunikationer. Slås (störs) dess radarstationer och förbindelser ut, innebär detta en fullständig desorganisation av luftförsvaret. Även E 1 är för sin ledning och samverkan beroende av goda signalförbindelser om än i minskad grad. Det är här icke fråga om någon "sekundjäkt" och slås förbindelserna ut, kan verksamheten under vissa förutsättningar fortgå, åtminstone hjälpligt.

.....fi inledande åtgärder..... betydande inverkan erhålles.....innan invasionen igångsättes, dvs då E 1 får sin huvuduppgift.

För luftförsvaret kan detta bl a innebära att ledning från lfc i invasionsriktningen blir omöjlig...och att förbindelsen med högkvarteret bryts."

Sammanfattningsvis innebär då detta enligt CLI att detta påverkar då negativt E 1 möjligheter att verka. CLI anger bl a konsekvenserna innebär att sambandet måste säkras till baserna med reservsambandsmedel: radio, motorfordon, sambandsfl och att förbindelserna med hkv och samverkande förband måste upprätthållas på samma sätt.

Förbindelserna med baserna underlättas om baserna ligger samlad och eskaderledningens upl befinner sig i dess närhet. Att helt basera sambandet för E 1 på luftförsvarets – dvs ett gemensamt nät – kan innebära att attackens förbindelsebehov kan bli eftersatt. Två nät som griper in i varandra har större förutsättningar. C LI uttrycker det så att det är "olämpligt att helt basera E 1 ledning på luftförsvarets nät".

F. Samverkan

Här beskrivs hur samverkan kan ske permanent eller tillfälligt – beroende på hur invasionen och dess förberedelser och genomförande har lyckats. För samverkande chefer och E 1 krävs det en noggrann kännedom om läget vid egna förband för att samverkan ska bli möjlig.

G. Ledning

Här beskrivs de gällande ledningsprinciperna, dvs verksamheten ska kunna fortgå även vid förbindelseavbrott mellan den centrala, regionala och lokala ledningen vilket anses även gälla för E 1. *"I den nu tillämpade, provisoriska ledningsorganisationen för E 1, finns den centrala ledningen hos CFV i högkvarteret och den regionala i E 1 eskaderledning i O-basområdet"*.

I och med att E 1 stab personellt förstärks medför det att tidigare detaljuppgifter som legat på lokal nivå flyttas upp till staben vilket ställer ökade krav på personlig kontakt med div- och basförband *"...det moraliska stödet åt divch och flygande personal ...kan vara av väsentlig betydelse för förbandens uthållighet och effektivitet"*.

C LI anför att C E 1 inte kan vara dels rådgivare i högkvarteret och dels chef för ledningen av attackeskadern. Det förutsätts att en regional ledning av E 1 finns som hittills. Därutöver förs resonemang kring olika handlingsmöjligheter för C E 1 att följa upp på central nivå och ibland personligen överse verksamheten vid division. Med tanke på skaderisk på signalförbindelserna mellan O-bas och framskjutna ledning vid lfc riskeras att den ledningen inte har någon möjlighet till uppföljning av förbandens status eller tillgång till attackammunition. Eskaderstaben förutsätts få en sådan sammansättning och organisation att den inte ständigt ska vara beroende av C E 1 personliga närvaro. Arbetet bör kunna pågå kontinuerligt under lång tid.

"H. Övrigt

1. E1 ledningsorganisation har under en längre tid varit föremål för överväganden. De åtgärder som haft samband med denna organisation, bl a anordnandet av en upl, har därför fått en provisorisk karaktär. Ett provisorium leder aldrig till full effektivitet och om det varar länge kan det leda till en tillbakagång och till skador, som kan bli svåra att reparera. Att ett fortsatt provisorium med en etappvis övergång till olika organisationsformer, som föreslagits, icke kan undgå att allvarligt påverka attackens effektivitet är uppenbart.

2. En studie eller ett spel, som avses belysa E 1 ledningsorganisation, måste behandla det läge då E 1 har sina väsentligaste uppgifter, dvs ett invasionsskede, då enl det föregående framskjutna baser och luftförsvarets förberedelser i stor utsträckning är utslagna. I annat fall blir spelet (studien) icke objektivt och därför värdeöst.

3. Beträffande C LI organisationsförslag vill jag här endast framhålla, att en lösning enl etapp II icke är möjlig så länge vi har kvar fpl A 32 (c:a 10 år) och kan diskuteras först när man vet vilka egenskaper följande fpltyp får..."

Under vintern genomförs sedan ett krigsspel med alternativen E 1 ledning utövas i Björn (alt I) eller från högkvarteret (Alt II).

C E 1 återkommer i frågan med ett KH PM från april där han ger ytterligare synpunkter på alternativ I och i allt väsentligt biträder C E 1 vad FS/C LI framfört med några tillägg.

Beträffande signalförbindelser biträds att behovet av snabba förbindelser är mindre och kan därmed göras till lägre kostnad - viktigast är den totala effekten av luftförsvaret och invasionsförsvaret. *"Den rätta metoden torde också vara att lämpa förbindelserna efter de operativa kraven, icke att lämpa organisationen av E 1 efter planerade förbindelser för andra ändamål. Attackens förbindelser kan i huvudsak baseras på luftförsvarets sambandsnät. De bör dock icke göras helt beroende av detta"*. För att minska beroendet av teleförbindelserna till baserna och samverkande organ föreslår C E 1 att *"Det förre bör ske genom att C E I ordinarie upl väljs någorlunda centralt i förhållande till O-baserna, det senare genom att kvalificerad attackledningspersonal... placeras i samverkande ledningsorgan"*.

Stabsarbetet på E 1 fortsätter och deras arbete resulterar i en KH skrivelse (om 40 sidor med fyra bilagor) i mitten av maj till CFV och flottiljcheferna (nu även C F 15) "E 1 ledningsorganisation". C E 1 är kritisk till den metodik och beskrivning av de spelade alternativen och han pekar bl a på några faktorer av betydelse. "Alt I baseras i huvudsak på utslagning av luftförsvaret...för att skaffa sig luftther-ravälde...Denna uppfattning...i ÖB studie/59 även vara Överbefälhavarens. Om Öst önskar nå snabbt resultat för att genomföra invasion innan ev hjälp från Väst hunnit anlända....

Det synes emellertid klokt att i möjligaste mån gardera sig för olika alternativ, dvs i den aktuella frågan söka hålla möjligheterna öppna för både central och regional ledning.

Skyddet av C E 1 uppl har framhållits som ett svårt ekonomiskt problem.....C E 1 nuvarande uppl är ett provisorium...anordna skyddad uppl, exempelvis i anslutning till uppl för MB III. Milo.

E 1 är ÖB strategiska reserv. Som sådan är C E 1 med samtliga attackförband att anse som jämställd med en regional myndighet direkt underställd ÖB.

Om en lösning enligt alt 2 väljes...Attakeskadern som sådan utgår.... Landet indelas i fyra eskaderområden.....

I skrivelsens bilaga görs en jämförelse av alt I och II ur sambandsteknisk-, sårbarhets- och kostnads-mässig aspekt. Skillnaderna bedöms som mycket små – det handlar mest om var riskerna läggs (central – regional – lokalt och dess tvärförbindelser i olika taktiska lägen). C E 1 avslutar arbetet med "Innan radiolänknätet är utbyggt med tillfredsställande kapacitet och alternativa vägar, vilket inträffar omkr 1964, kan det dock vara vanskligt att avsäga sig de rel snabba reservsambands-möjligheter till baserna...som C E 1 uppl i Västergötland erbjuder".

Om det beslutas att C E 1 uppl skall vara i närheten av högkv är ur signalsynpunkt lfc W 5 att föredraga. (Förutsätter dock att hela E 1 stab placeras där)".

C E 1 sänder H PM tidigt i augusti till tjf CFS med kopia på H skrivelse och pekar bl a på " ...om det inte är lämpligt med ett initiativ eller positivt förslag från CFV (FS) i denna fråga i stället för att som hittills avvakta förslag eller åtgärder från Fst eller armén". Min uppfattning är att om man går in för alt II ...bör man ta steget fullt ut enligt förslag i bif PM".

I PM utvecklar C E 1 sina tankar om den stora utredningen och dess påverkan och konsekvenser för E 1 – kortfattat beskrivet nedan.

C E 1 framför att den stora utredningens resultat måste finnas innan E 1 ledningsorganisation kan läggas fast. "E 1 ledningsorganisation enligt alt II under vinterns studie innebär i praktiken att attackeskadern (E 1) som sådan i krig icke längre är ett operativt regionalt förband. C E 1 är i praktiken icke operativ regional chef".

Därefter redogör C E 1 för tänkt central och regional ledning med befälsförhållanden inom både marinen och armén och flygvapnet – och en likartad organisation. C E 1 drar då följande slutsats av lig-gande förslag "För att skapa rediga befäls- och ansvarsförhållanden i detta alt bör FV krigs- och fredsorganisation i stort sett utformas i likhet med arméns och marinens i följande avseenden:

a) FV organiseras på fyra blandade esk med ett eskområde = I. milo

-"- -"- = III. milo och V. milo (ev del av V. milo)

-"- -"- = IV. milo och VII. milo (samt ev del av V. milo)

-"- -"- = II. milo och VI. milo (samt ev del av V. milo).

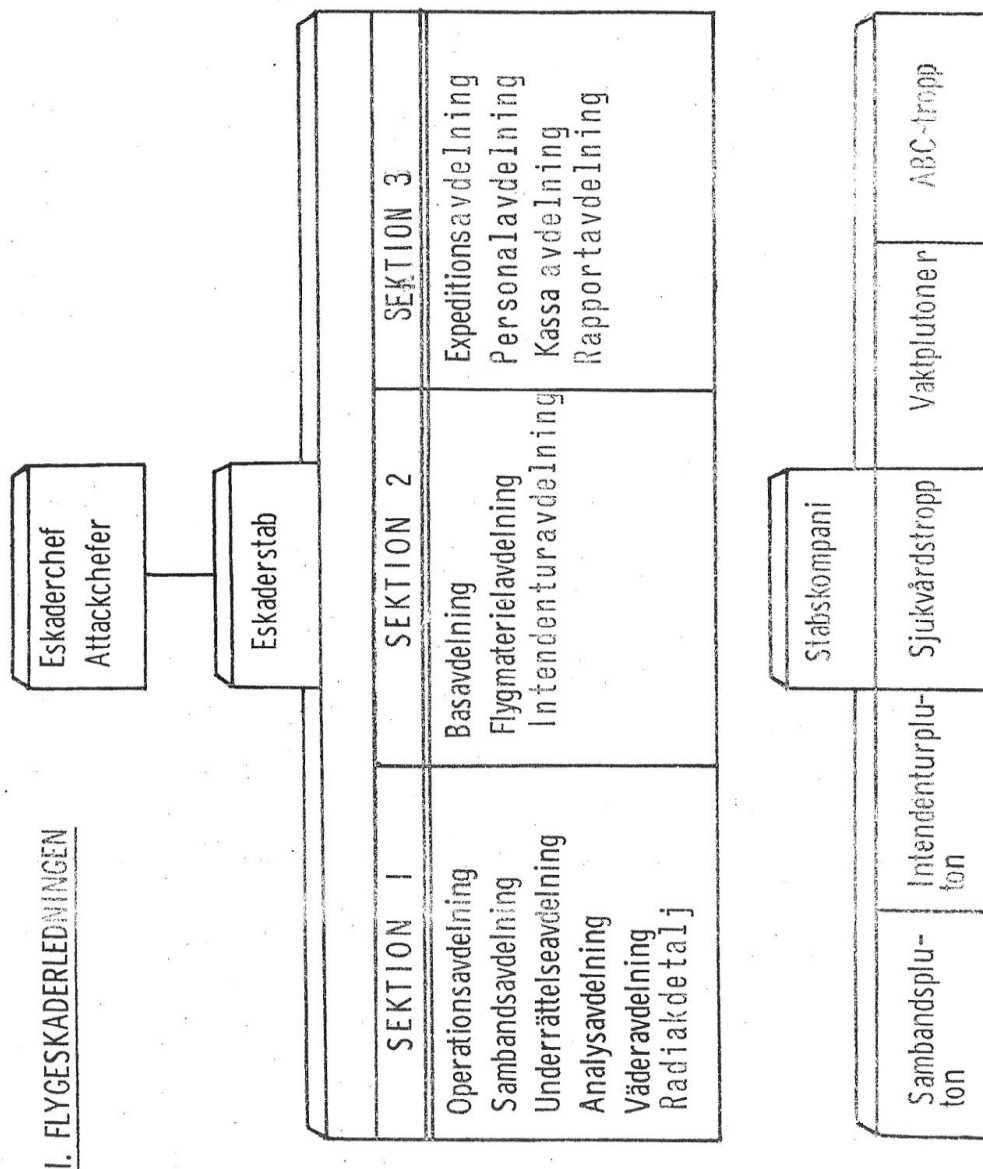
b) ÖB (Fst) omfördelar flygstridskrafter, basförband mm mellan eskområden allt efter lägets krav.

c) Esk enligt ovan är i krig operativ, regional ch. Eskch svarar i fred i likhet med milbef för utbildning och mobförberedelser för samtliga enheter ur FV förlagda inom resp eskområde.

d) FS tillföres attack- tillika spaningsinspektör samt en jaktinspektör...”

Avslutningsvis diskuterar C E 1 olika ledningsförhållanden och hur chefsposter borde fördelas mellan armén, marinen och flygvapnet.

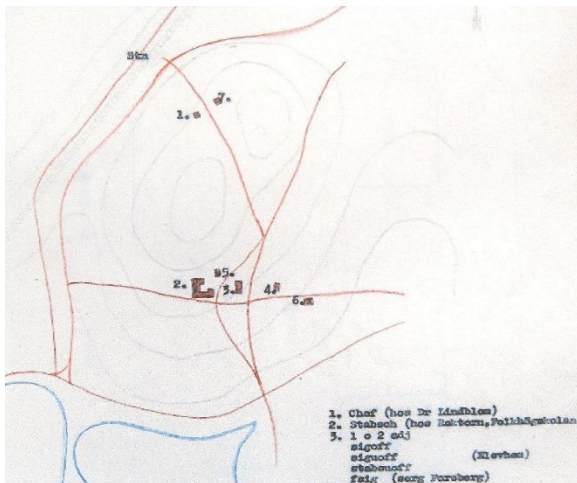
Ledningsorganisation 1970 – 1971

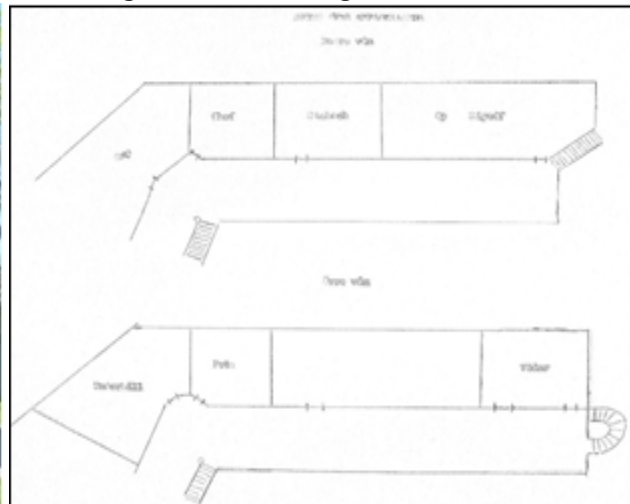
2. Tidiga planerade krigsupl samt upl Ardala

Ett flertal platser var rekognoserade och vissa användes vid övningar under kriget och därefter – inledningsvis var de beroende på de olika krigsfall som kunde bli aktuellt. I perioden från 1942 var Molkom den ort som var beslutad för krigsfall I. Då beslutades att Folkhögskolan skulle tas i anspråk. Från 1944 flyttades upl till Strands pensionat i Molkom. Under perioden 1945 fram till 1948 var F 6 depå den plats där krigsupl avsågs vara under längre tid. Därefter rekognoserades ett flertal platser innan upl i Lidköping stad blev beslutad. Nedanstående närmare beskrivningar utgår från 1943 och fram till 1959/60.

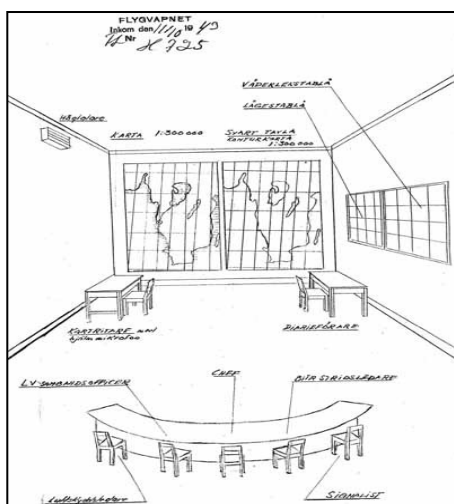
Upl Molkom krigsfall I, Folkhögskola 1943

Förläggningsplats. Vid 2. var staben organiserad vid övning 1942

Folkhögskolan behålles som övnplats – utrustad med en teletypeutrustning och teleapparater med kabelanslutning i källare i hus närmast vägen (äldre byggnad) Foto FHT

Exempel på stabplatsens disposition

Strands pensionat (som blev ordinarie krigsupl)

Upl F 12 depå, Kläckeberga herrgård 1945 - 1949

Kläckeberga herrgård (strax N Kalmar) – ett exempel på tidig krigsplanläggning för E1 krigsupl i perioden 22/6 1945 - 1948. Foto FHT

Upl Lidköping, Fredriksdals yrkesskola (kv Nötskrikan) 1950 - 1955

I denna byggnad planerades krigsupl för eskaderstaben tillsammans med Luftbevakningsområdesstaben W (dåvarande W3). Någon indelning i huset för de olika delarna har inte återfunnits i arkiven.

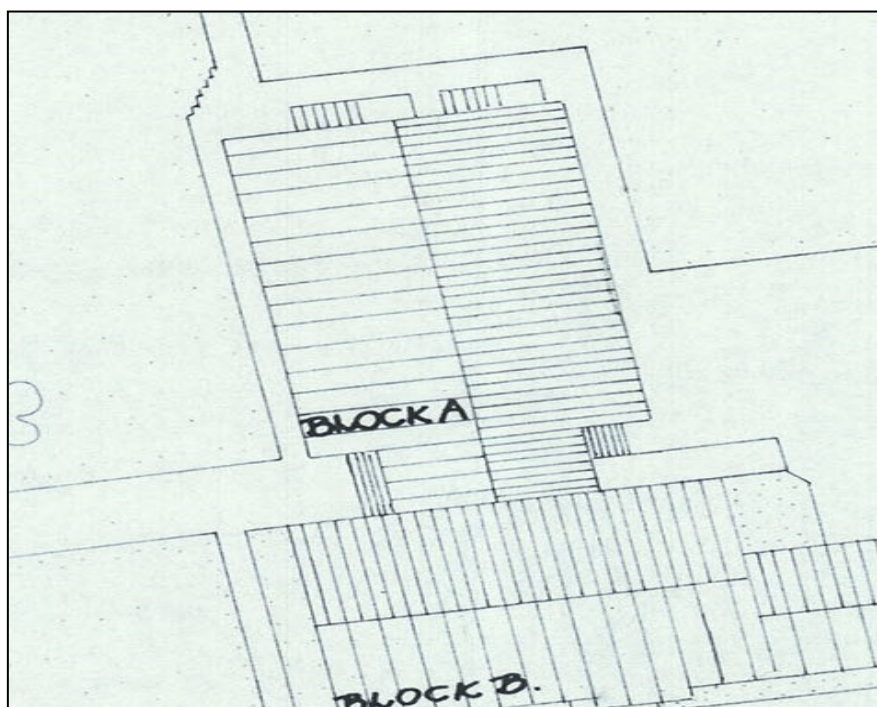
Foto FHT

Upl Ardala Ålderdomshem (Ardala/Kålltorp) 1956 - 1961

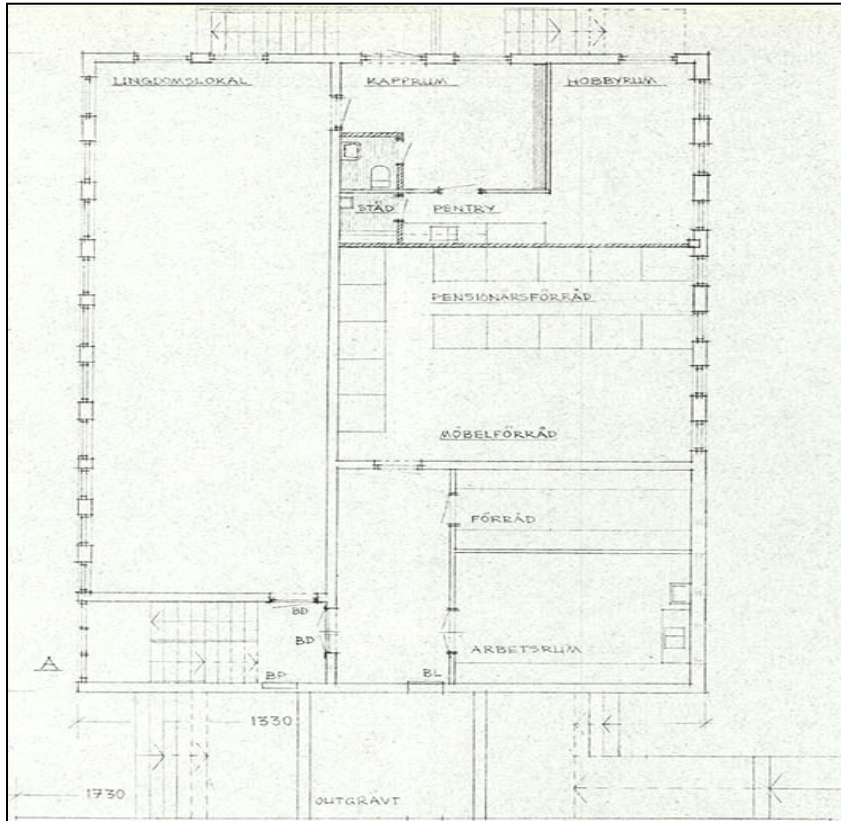
I denna byggnad planerades krigsupl för eskaderstaben tillsammans med Luftbevakningsområdesstaben W. Ritningarna nedan har erhållits av Skara kommun. Dessa har beskurits något då de innehåller tillbyggnader som planerades under 1969 och inte var utförda då E1/Flybo W var planerade där (Flybo W stab uppgick 1957 i E 1 stab) samt att när upl Björn blev utbyggd 1959 kunde även sektion II några år senare lämna denna upl. Stabernas placering var i bottenvåningens kontorslokaler mm.

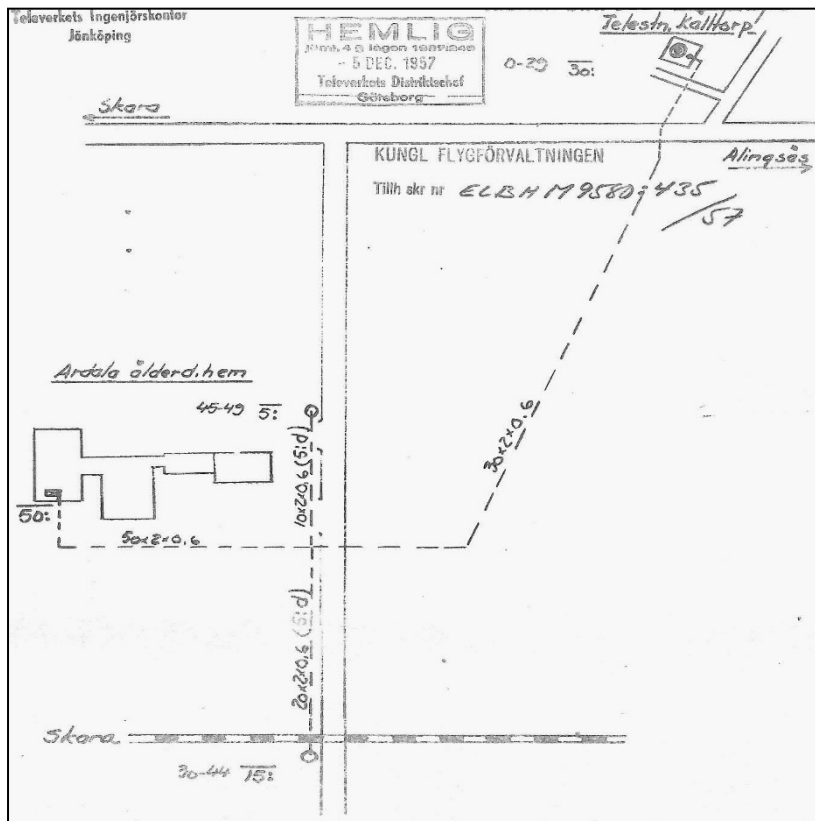
E 1 upl i källaren, huskroppen till höger. Foto: Stig Rehn, Västergötlands museum bildarkiv.

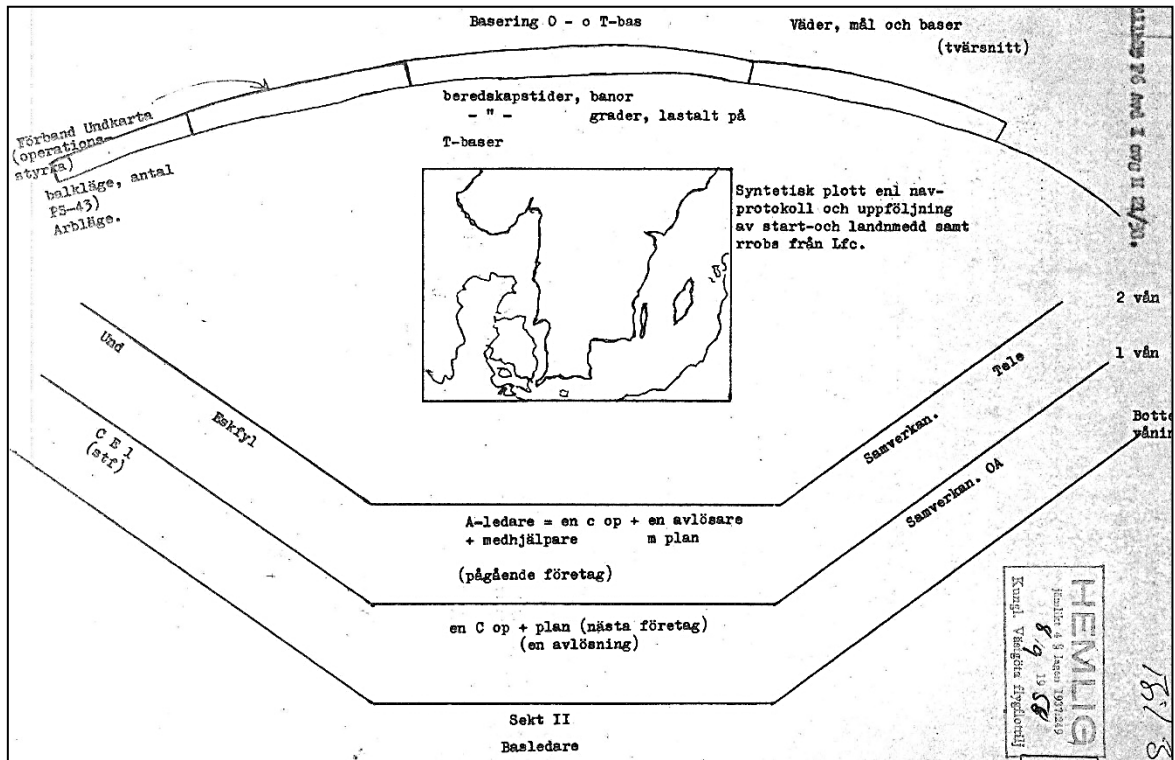
I den östra flygeln, E 1 upl i källaren i huskropp benämnd Block A. (Ritn från Skara kommun)

Teleypeanslutning (1.a rummet tv i källare). (Ritn från Skara kommun)

Planerad kabeldragning för krigsuppl

Förslag till gruppering i krigsupl (från C F 6 1958)

Rekognoserad upl för E 1 operativa ledningsdel St Bjurum herrgård 1957 – 1958

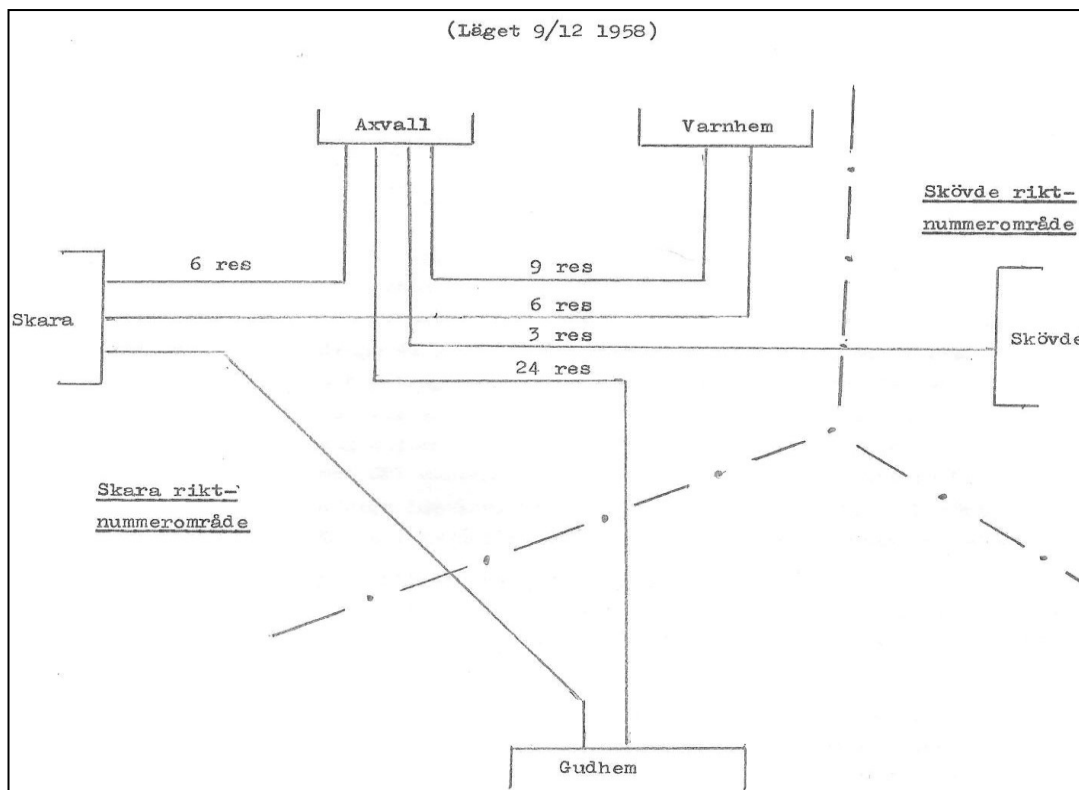
Då denna byggnad enbart användes under en övning och inte kom att användas operativt har ingen efterforskning gjorts hur lokalerna planerades.

Foto FHT

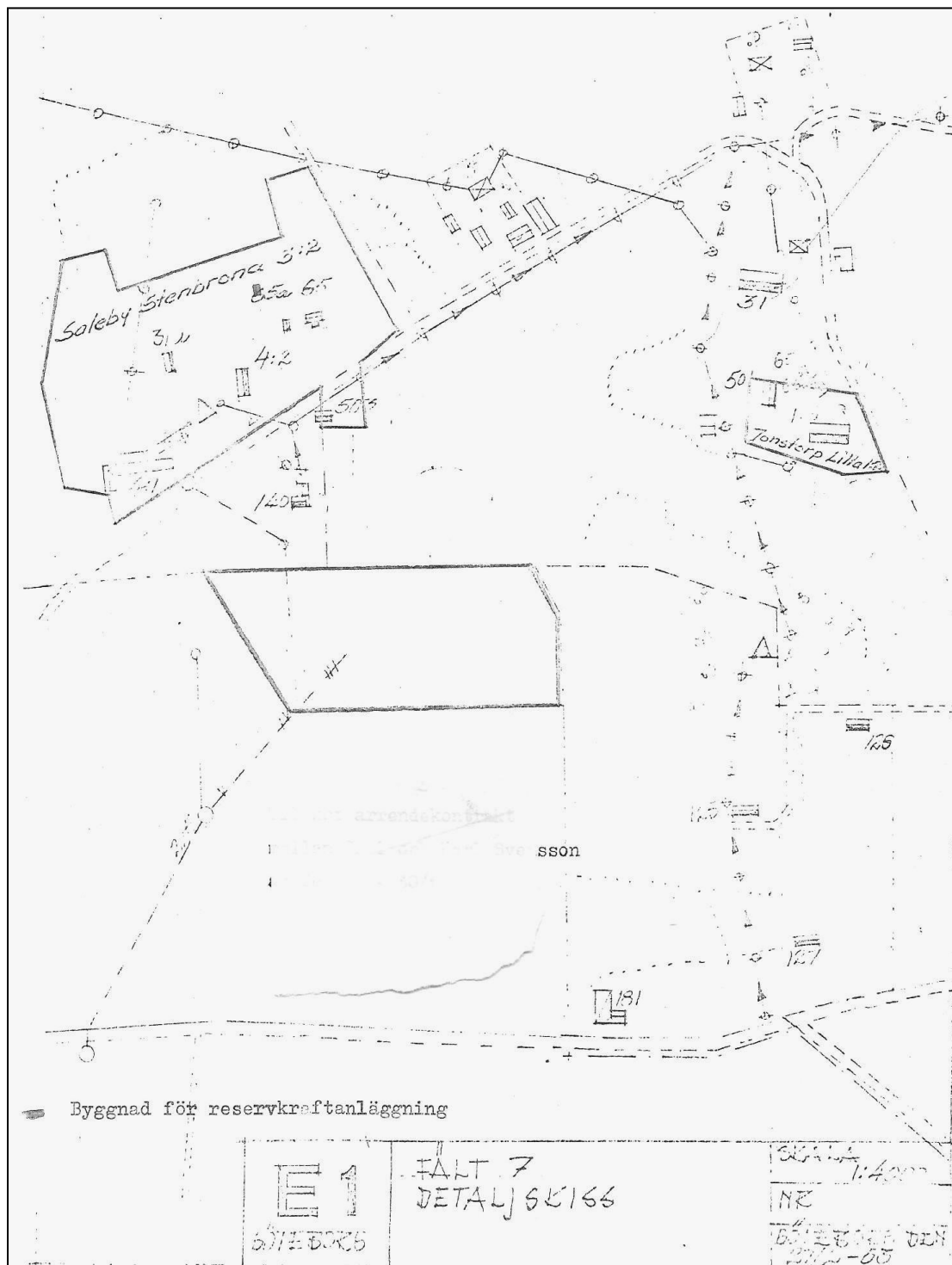
Rekognoserad uppl för E 1 stab vid Axvall 1959

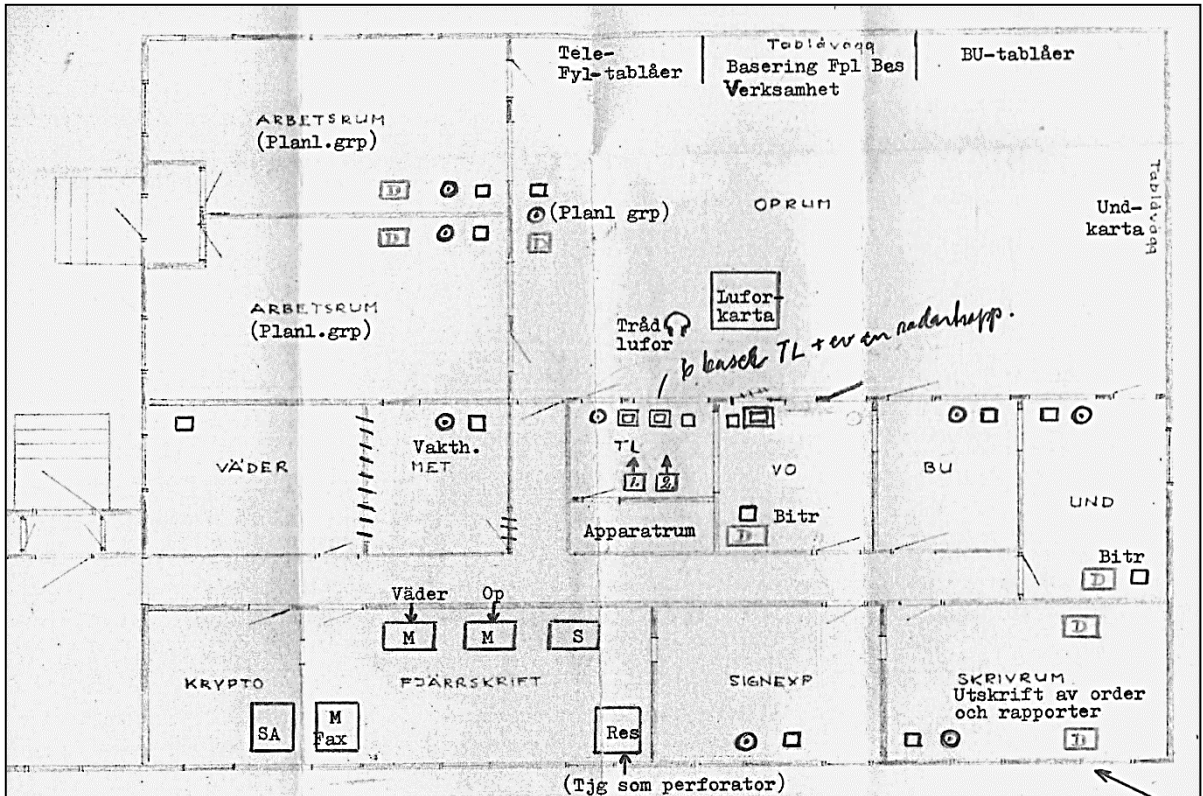
Då den byggnad som avsågs inte finns beskriven i arkiven lämnas inget foto. Platsen kom inte att användas då platsen var rekognoserad som stabsplats för annan ledningsorganisation. Vid rekognoseringen visade det sig att det fanns goda möjligheter till bra telesamband – utan större sambandsinvesteringar – nedan – men renoveringsbehovet var stort.

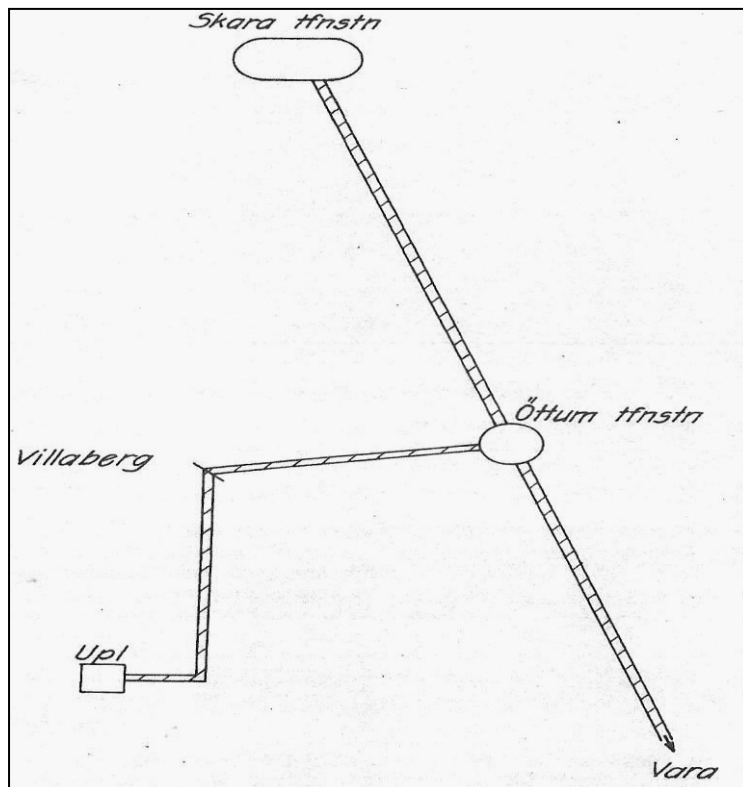
3. Provisorisk uppl Björn och dess framväxt

Den provisoriska krigsuppl för Björn blev placerad norr om samhället Öttum vid dåvarande fält 7 – utmärkt på karta nedan, Saleby Stenbron 3:2 – stabsplatsen i byggnad i nedre vänstra hörnet.

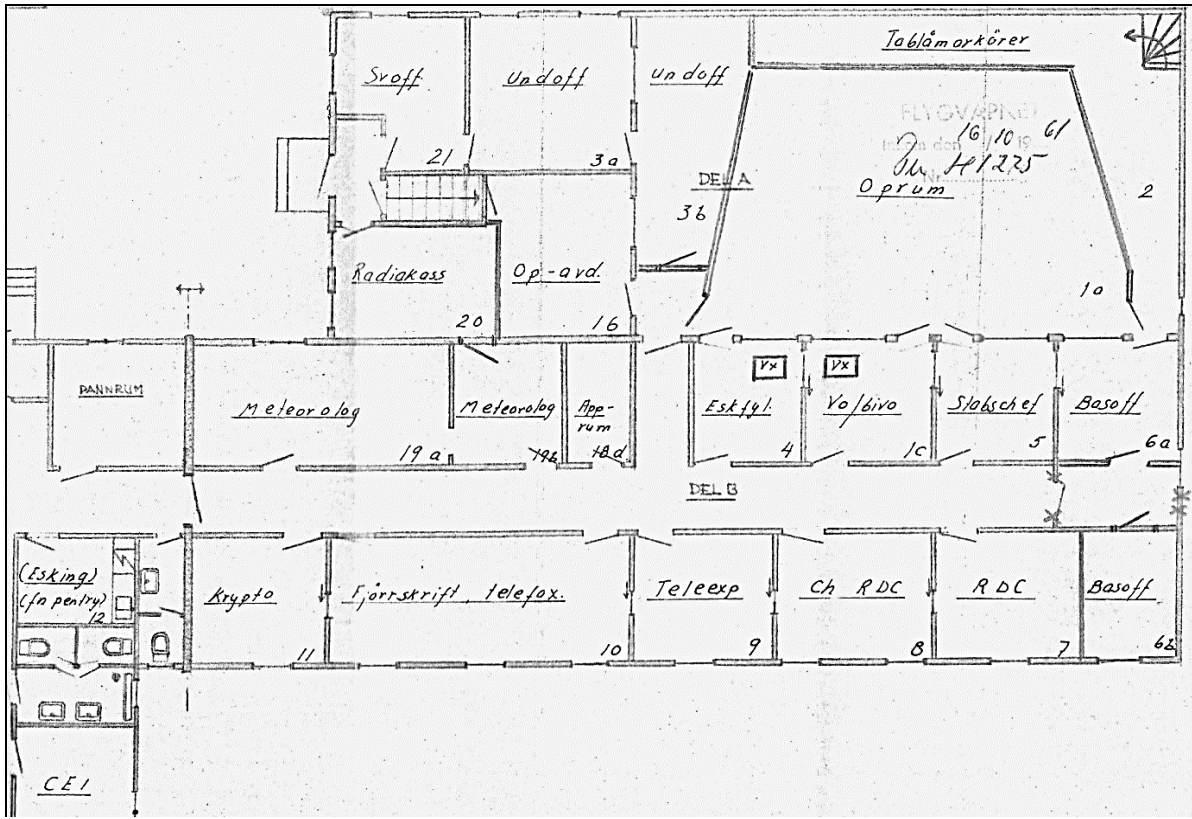

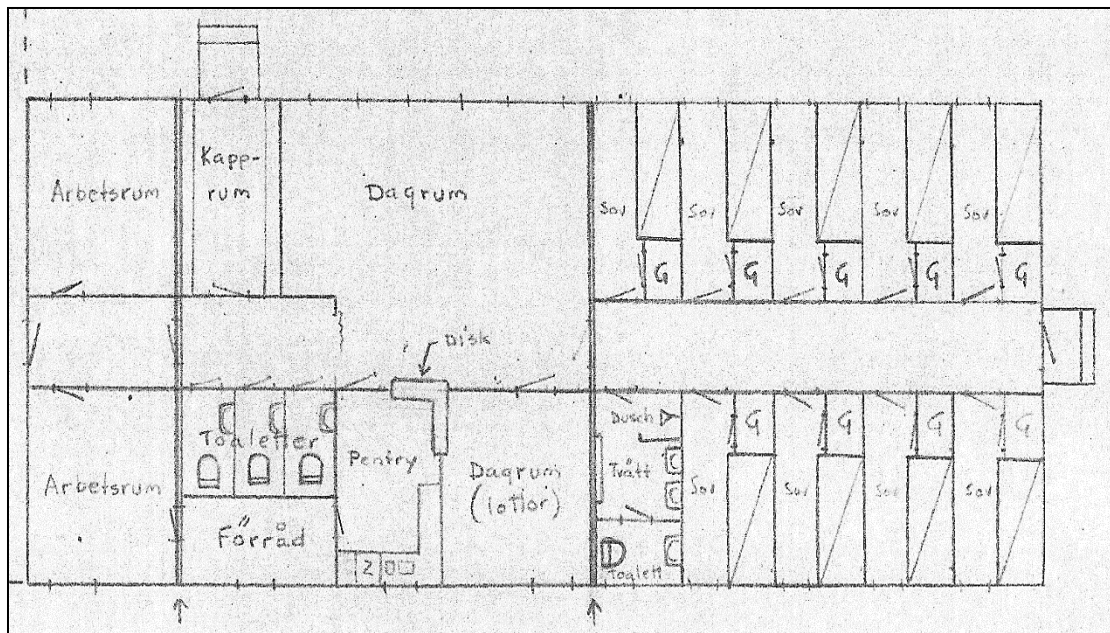
Planering inför utbyggnad av oprum mm 1959

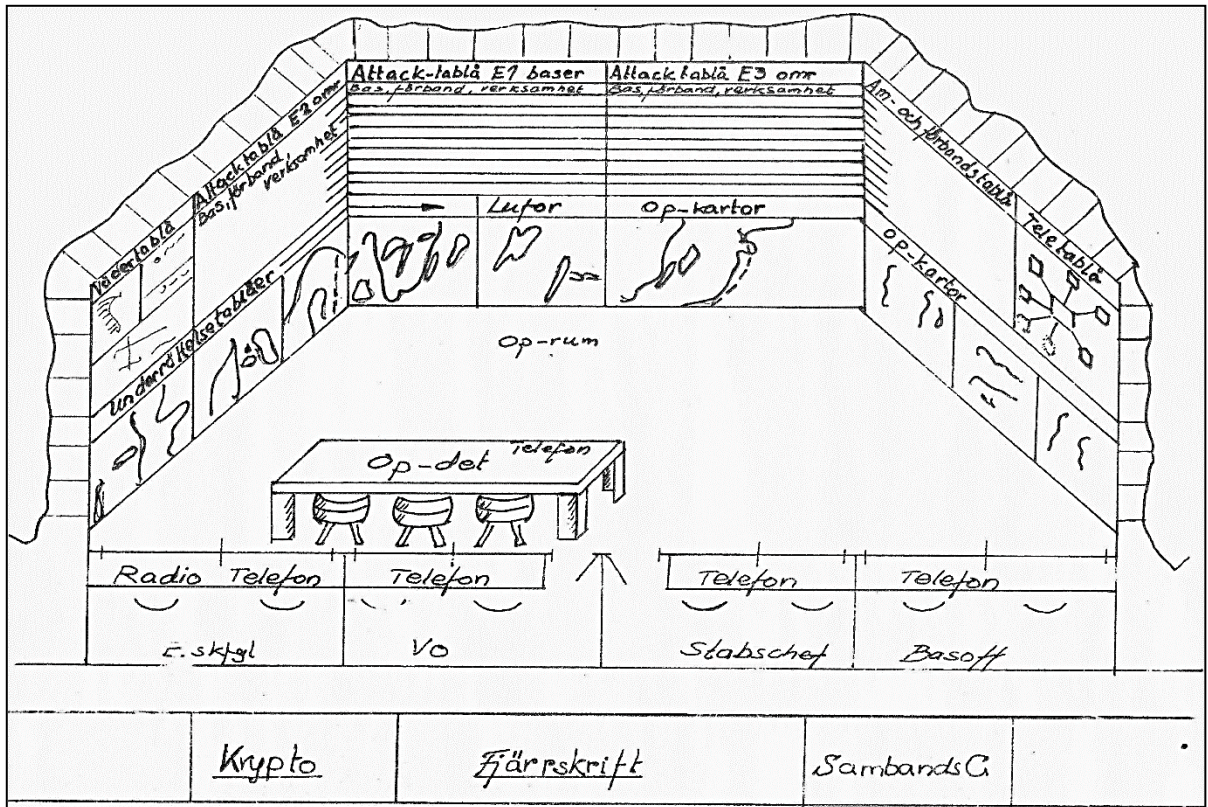
Planerad tele - landskabel till upl 1959

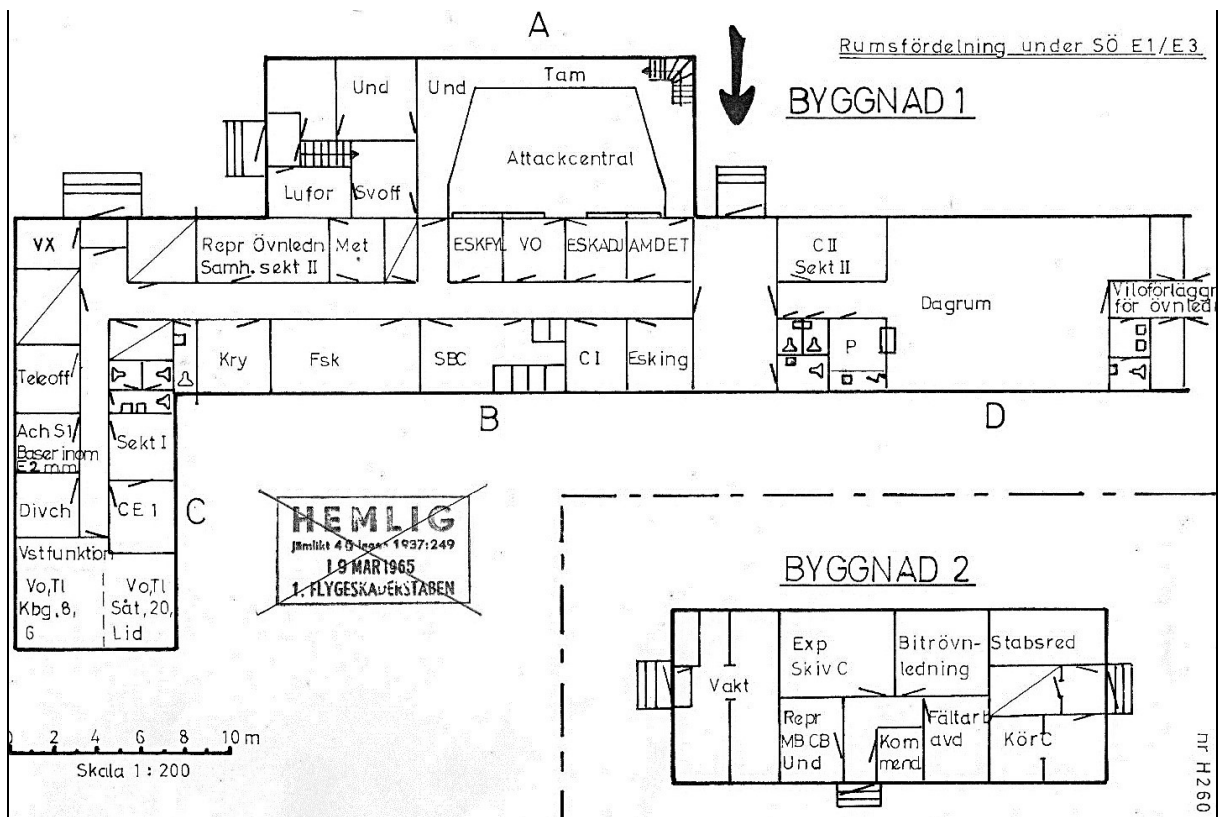
Planeringsunderlag för utformning av oprum mm 1961

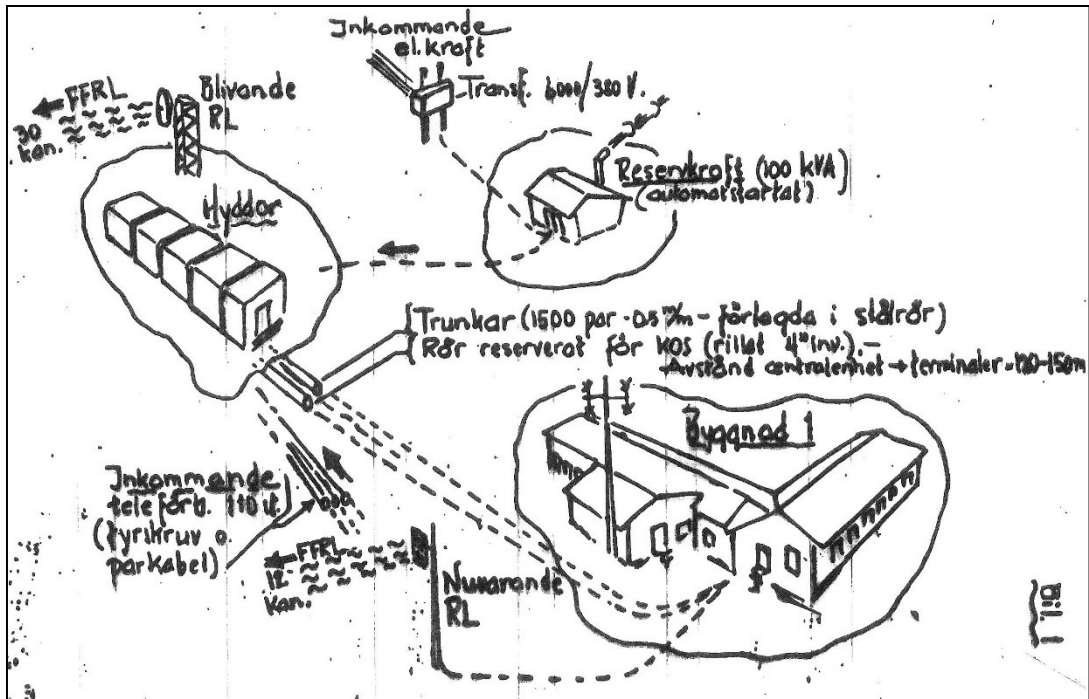
Planeringsunderlag för utformning av tillbyggnad mm 1961

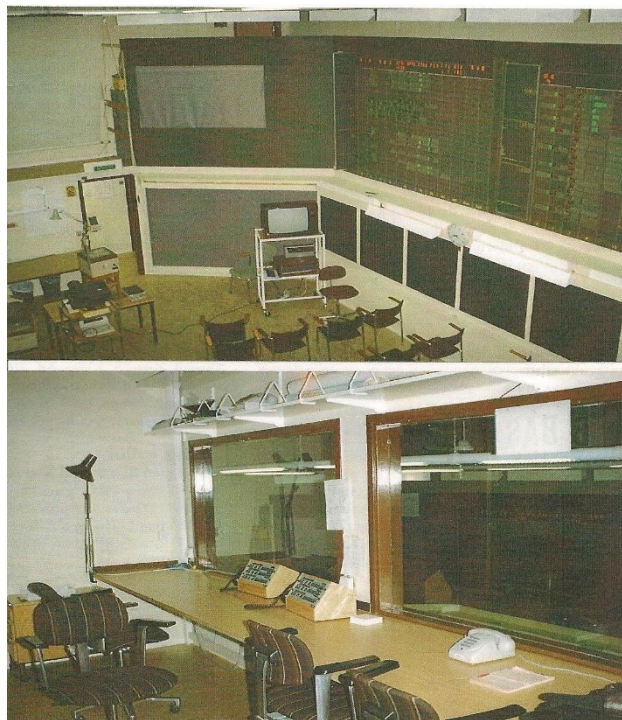
Planeringsunderlag oprum 1963

Rumsfördelning under övning 1965 (benämning attackcentral, enligt ovan, infördes ej).

Skiss under 1977 för modernisering av reservupl

Interiör bilder (oprum och estrad med modern telefoniutrustning).

Foto Bernt Stenfeldt

Nedan finns ett antal exteriörbilder (foto FHT) från 2015 på upl Björn.

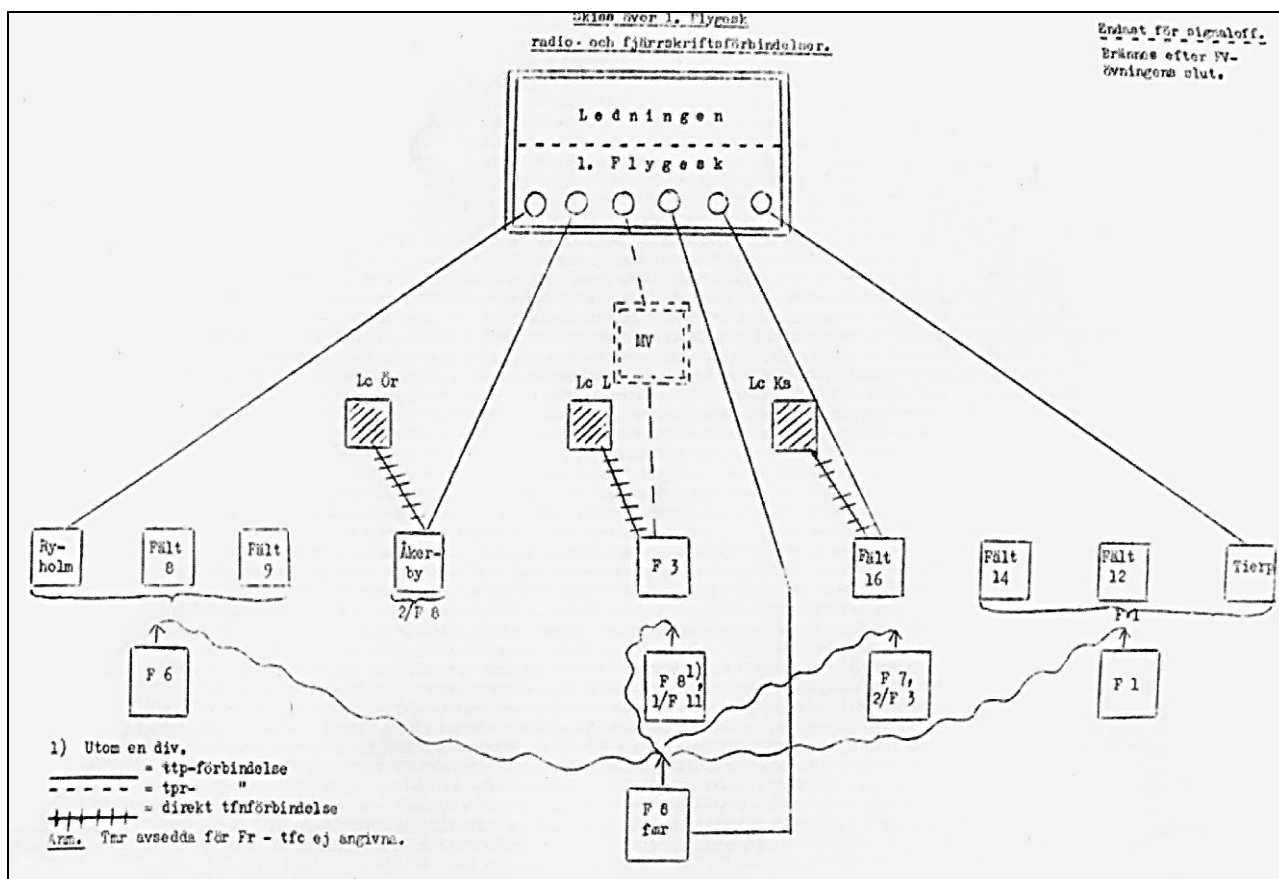
4. Sambandssystem mm

I denna bilaga återfinns det som berör sambandssystem mm från bl a

- signalskiss FV-övning 1942
- organisationsförslag 1957,
- samband gällande 1961,
- utprovningförslag oprumssamband 1962,
- principsamband 1963,
- förslag telefoniinsats attackchef och attackofficer i lfc 1963,
- sambandsbehov planering 1975
- system oprumssamband (1982)
- sambandsstruktur och sambandslösning ATLE-500 1986

Signalskiss FV-övning 1942

Ledningen är här placerad vid Folkhögskolan i Molkom och närmaste flottiljledning (F 7) vid Brattforsheden (teleansluten vid Sutterhöjden). Noteras den direkta telefonförbindelsen mellan respektive fält och luftbevakningscentral (Örebro, Linköping, Karlstad) och avsaknad av den använda radioförbindelsen med flygande enheter och respektive luftvärnscentral (LvC) – även LvC i Karlskoga.

Organisationsförslag 1957

D. Tillgängliga sambandsmedel och dessas utveckling.

1. En återkommande erfarenhet från övningar har varit teleförbindelsernas otillräcklighet och sårbarhet. Framdeles komma förbindelserna att förbättras genom bl a utbyggnad av radiolänk, radiofjärrskrift och telefax. Effektivt utnyttjande av teleförbindelserna kan dock ske först sedan kryptotjänsten automatiserats och krypteringsfrågan för telefax är löst.

2. Utvecklingen betr teleförbindelserna inom E 1 basområde framgår närmare av bil 1. Bland de planerade förbättringarna märks utbyggnaden av radiolänknätet och den speciella radiolänken från en central radiostation till baserna.

Radiolänknätet torde medge fria förbindelser mellan baserna och kan beräknas vara i drift omkr 1960-61.

Den speciella radiolänken medger överföring av telefonsamtal (1 kanal) och dubbelriktad fjärrskrift och kan beräknas vara klar inom närmaste 5-årsperiod.

Betr telefax avses all sändning ske från ÖFV. Möjligheter till faxsändning från eskstaben till E 1 O-baser finnas dock om eskstaben tilldelas en faxsändare. De direkta telefonförbindelserna och den speciella radiolänken medger nämligen överföring av faxbilder om man under sändningen avstår från de övriga möjligheter, som dessa sambandsmedel ge.

I avvaktan på ordinarie faxutrustning bedömes det möjligt att separat utrusta eskstaben och E 1 O-baser med faxtrl. Fullt utnyttjande av fax kan icke ske förrän krypteringsfrågan är löst. Ett ganska enkelt system med användande av koordinatpunkter torde dock medge att överföring i rel stor utsträckning kan ske av värderanalyser samt av operativa order i form av utritade färdvägar m m.

3. Ovanstående utveckling innebär en gradvis förbättring av teleförbindelserna. Trots detta synes de icke motsvara de krav, som böra kunna ställas på effektiva sambandsmedel. För att få en avgörande förbättring bör det undersökas huruvida television i kombination med chefstelefonanläggning kan utnyttjas inom E 1 O-basområde. Härigenom skulle Ö E 1 få möjlighet att direkt ge order ang företag m m. Detta allt behandlas närmare i samband med granskningen av de olika sätten för distribuering av order (kap III C 4. nedan).

4. Med den begränsade kapacitet - främst vad beträffar kryptotjänsten - och med den sårbarhet, som under den närmaste tiden vidlåder teleförbindelserna, böra möjligheter skapas för överbringande av order m m till O-baserna genom ordonnanser. Betr order till främre bas böra sambandsfpl utnyttjas som komplettering till teleförbindelserna. Med den expertis, som kommer att vara samlad i eskstaben, torde den önskvärda överföringen av order och underlag till främre bas få rel stort omfång. Tillgänglig telekapacitet måste därför vid användning av främre baser i första hand utnyttjas för sambandet med dessa, vilket ökar kravet på att meddelanden till O-baserna vid sådana tillfällen kunna överbringas på annat sätt. Möjligheterna att förstärka kryptotjänsten vid eskstaben och tänkbara främre baser böra dessutom undersökas.

Sambandsmedel för huvudsakligen interna förbindelser

C E 1 - E 1 div på O-baser.

(Sammanställt av FS/S).

A. Ordinarie sambandsmedel.

I nuvarande krigsplanläggning disponerar C E 1 följande aktuella sambandsmedel.

Direkttfn till samtliga O-baser (en förbindelse/bas).

Fjärrskriftförbindelser till samtliga O-baser via OC SV.

Förbindelserna äro förmedlade i OC men beräknas att efter 1960 jämväl kunna anordnas för direktsändning (grupp- eller abonnentvis) från C E 1 - O-baser.

Radioförbindelser KV-LV C E 1 - O-baser. Radio medger f n endast utväxling av telegrafi- och telefonmeddelanden.

B. Planerade sambandsmedel.

Utökning av trådförbindelserna planeras f n inte. Möjligheter till kompletterande tfnförbindelser för central flygsäkerhetstjänst inom E 1 O-basområde torde finnas och kommer att undersökas, när behovet är närmare utrett.

Radioförbindelserna avses omläggas enl ny princip som kommer att föreläggas CFV för beslut inom den närmaste tiden. Enl denna komma endast E 1 stab och en bas (sannolikt fält 8/9) att utrustas med radio (KV-LV) för upprätthållande av förbindelser med högkvarteret och via högkvarteret med övriga staber och förband genom radiofjärrskrift. I radioutrustningen avses även ingå telegrafiutrustning för trafik som av kapacitets- eller snabbhetsskäl (motsv) icke kan utväxlas med radiofjärrskrift.

De icke radioutrustade baserna avses bilda grupper om högst 6 baser, som med speciell radiolänk eller i vissa fall med tråd anslutas till radiostn. Specialförbindelsen kommer att möjliggöra överförande av telefonsamtal (1 kanal) och dubbelriktad fjärrskrift.

Tidsfaktorn är svårbedömbär, när det gäller möjligheterna att genomföra den nya organisationen för E 1 O-basområde. Därest inga ytterligare och väsentliga nedskärningar av bl a materielanslaget inträffa finns sannolikhet för att ett genomförande kan ske inom en 5-årsperiod.

Radiolänknätet beräknas bli utbyggt inom E 1 O-basområde så att samtliga förbindelser kunna tagas i drift 1960-61. Någon tidigareläggning av utbyggnaden är härvidlag icke möjlig. Radiolänknätet kommer att i princip medge anslutning - förutom av C E 1 - av varje O-bas med s k "fri förbindelse", vilket innebär förbindelser som vid automatiserat telefonnät. Direkta förbindelser C E 1 - O-baser kunna med nuvarande materielplanering icke anordnas. Det är vidare tveksamt om samtliga O-baser kunna anslutas med fria förbindelser inom ramen för nuvarande materielplan. Närmare utredning härav kommer att ske i samband med att detaljplanering av länkutbyggnaden för området sker.

Radiotelefax avses införas för krigsanvändning så snart krypteringsfrågan för fax är löst. Sändning avses ske från CFV radio främst av väderkartor men även av lägesorienteringar och operativa analyser m m med hjälp av kartor och skisser. Faxmottagare upprättas vid varje stab och bemannad bas. Tidsfaktorn kan icke anges då den sammanhänger med kryptofrågan. Radiosändare saknas t v men anskaffning planeras. Anskaffning av faxmtrl pågår.

C. Kryptoutrustning.

Talförvrängnings- eller talkryptoutrustning torde icke kunna tillföras PV inom överskådlig tid.

För textkryptering finns f n endast MGB. Lättare och enklare kryptoapparater motsv MGB utvecklas f n men beräknas icke avsevärt höja kryptokapaciteten. Urustning för automatisk kryptering beräknas bli tillgänglig först då radiofjärrskrift införas för krigsbruk.

D. Sambandsmedlens använing.

1. Tekniska möjligheter utöver ovan berörda.

Direkttfn och speciallänk för anknytning av baser till ra-

diostn kunna användas för överföring av faxbilder. Därvid måste man under faxsändning avstå från de övriga möjligheter som dessa sambandsmedel ge. C E 1 kan utrustas med faxsändare, som med tråd eller länk anslutes till basernas ordinarie faxmottagare. Basernas faxmottagning av CFV sändning måste då övertagas av C E 1. I avvaktan på ordinarie faxutrustning bedömes det möjligt att separat utrusta C E 1 och E 1 baser med faxmtrl.

Speciell länkförbindelse C E 1 - fält 8/9 (eller den bas som utöver C E 1 utrustas med radio) kan anordnas varvid motsvarande förbindelser som till C E 1 radiostn underställda baser kunna etableras. Dessa bli i så fall förmedlade vid fält 8/9.

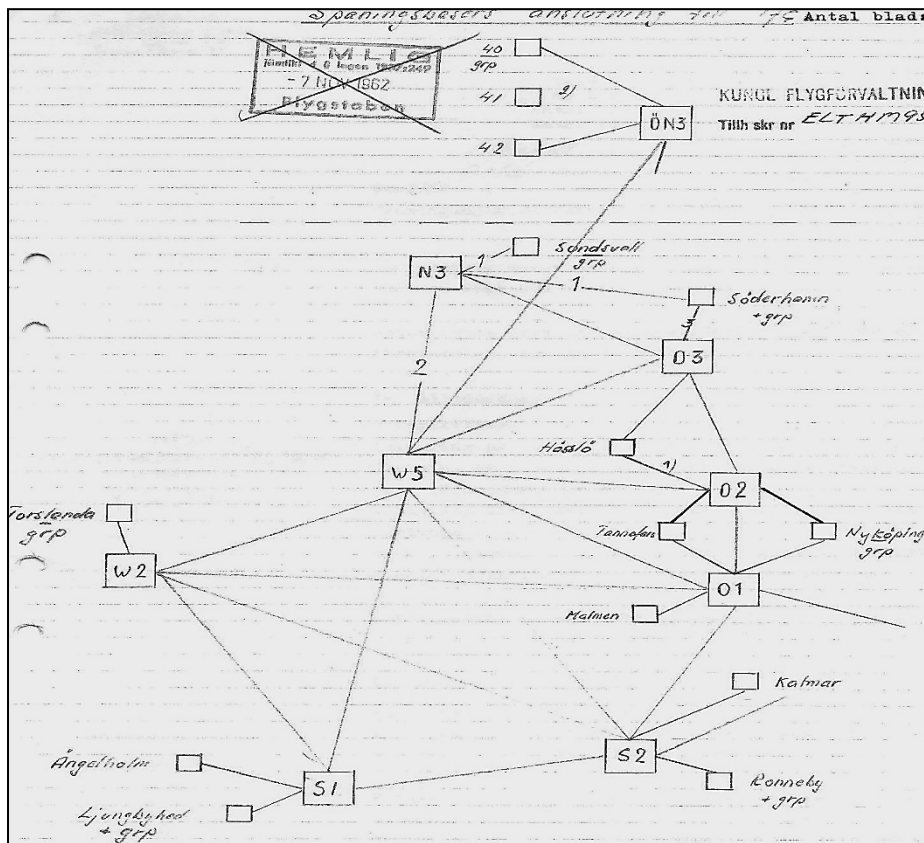
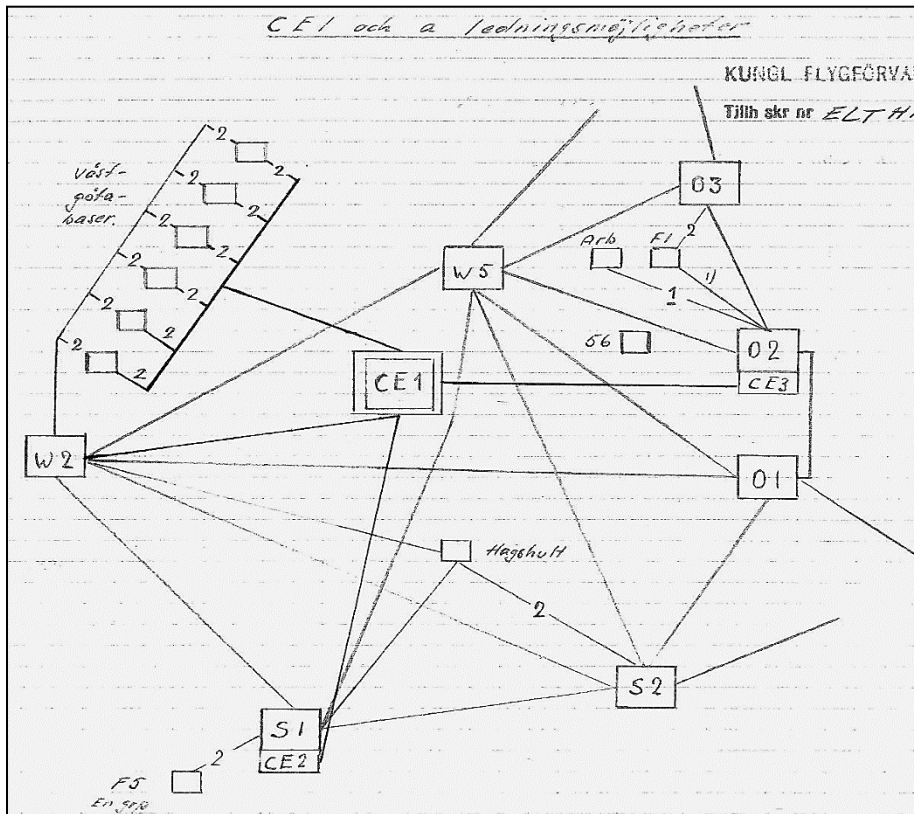
2. Sekretessbetingade begränsningar.

M h t den t v begränsade kryptokapaciteten förefaller det sannolikt att så omfattande order och operativt underlag att kryptering icke medhinnes måste förmedlas på annat sätt t e med ordonnans. Kortare order, operativa skisser och vägerunderlag (prognoser) böra lämpligen kunna överföras med de behandlade sambandsmedlen. Från sekretessynpunkt böra tråd- och länkförbindelserna betraktas som likvärdiga.

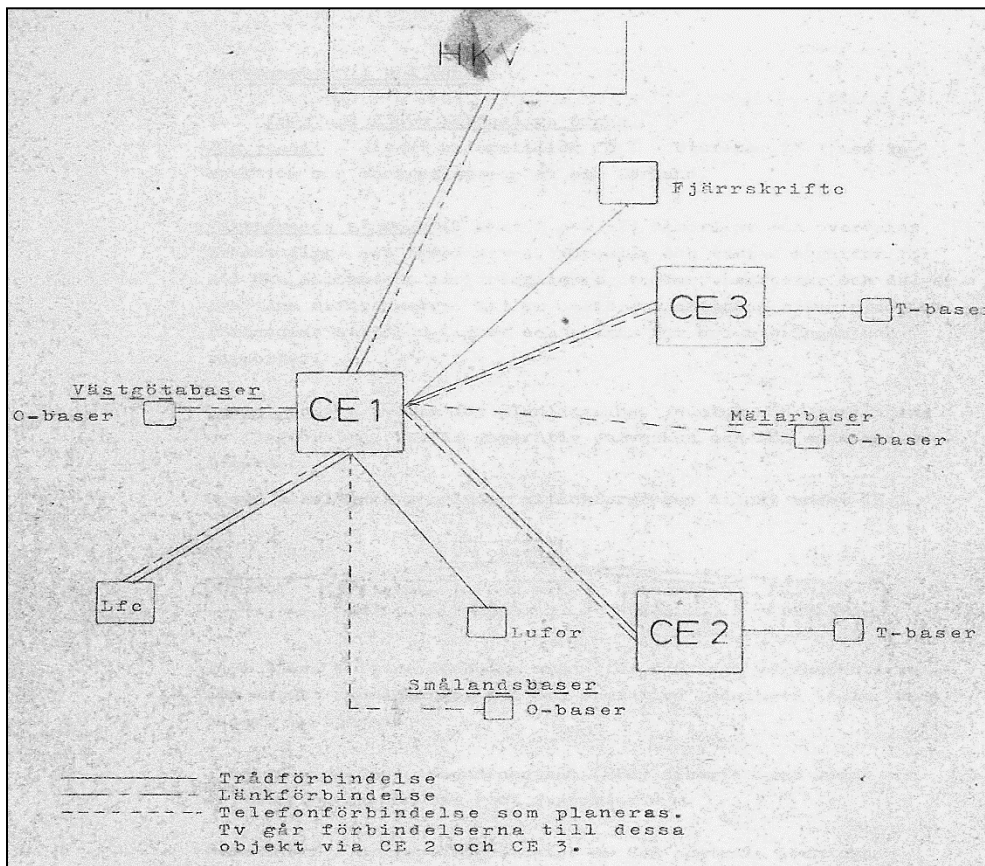
Samband gällande 1961

Direkta teleföörbindelser i CE 1 upl.		Förbindelse																						
Slutpunkt i upl		Hkv	CE 2	CE 3	Lfc W 2	Karlsborg	Sätens	"- 6	"- 6	"- 20	Lidköping	Lfc W 2	Karlsborg	Sätens	"- 6	"- 8	"- 20	Lidköping	R 71	Lgc W 23	Lgc W 27	Ardala	Ank till upl växel	
Vo/bivo		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eskfyl			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oprum																								
Stabschef																								
BU, int, und, RDC m fl			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tablåmarkörer																								
"-"																								
Lufmarkörer																								
Upl växel		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F-nummer		F 7054	F 7014	F 7023	F 2329	F 2331	F 2234	F 2236	F 2232	F 2233	F 2235	F 77	"-	"-	"-	"-	"-	"-	"-	"-	"-	"-	"-	"-

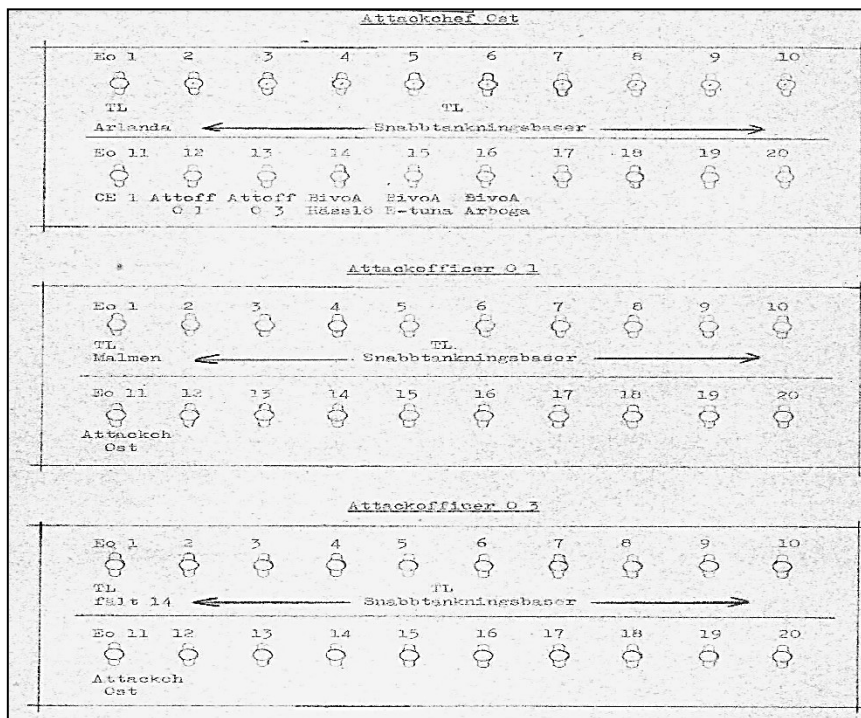
Utprovningförslag oprumssamband 1962

Princip samband 1963

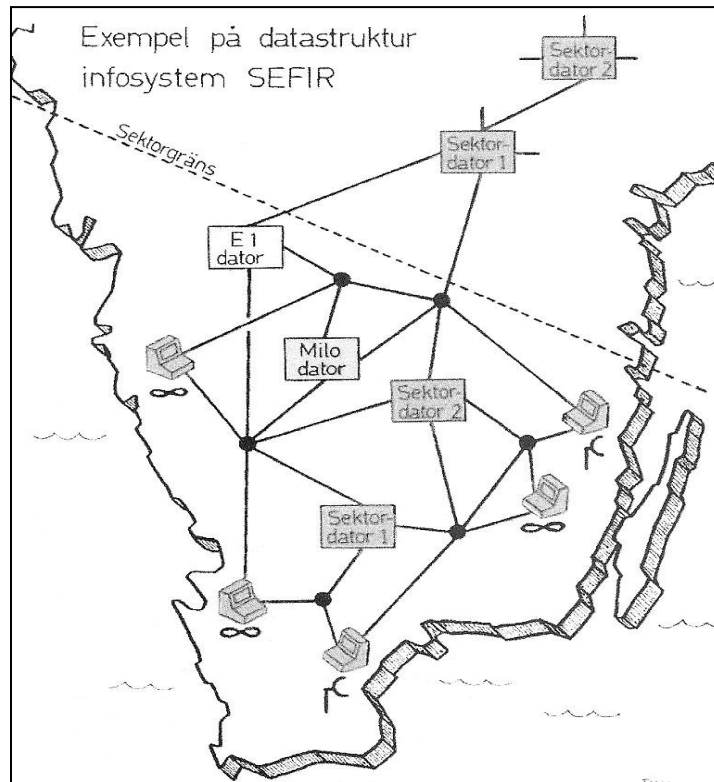

Förslag telefoniinsats attackchef och attackofficer i lfc 1963

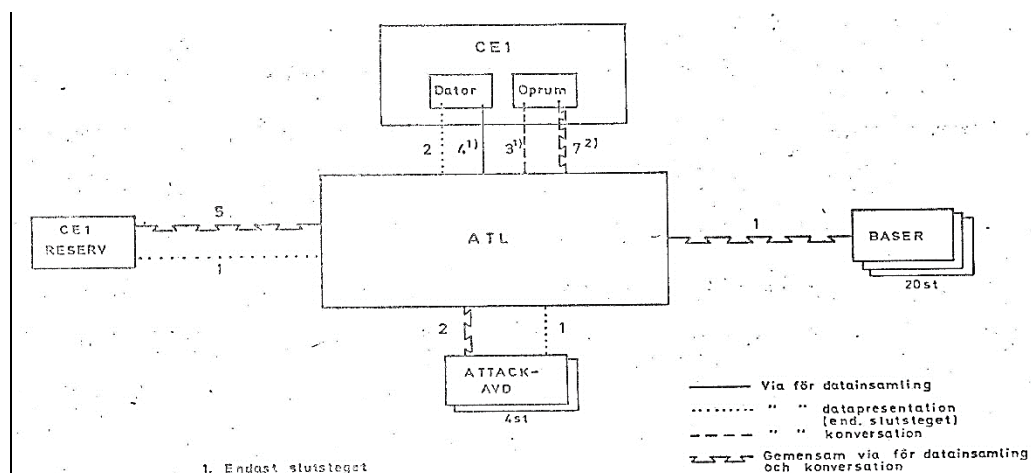

Sambandsbehov planering 1975

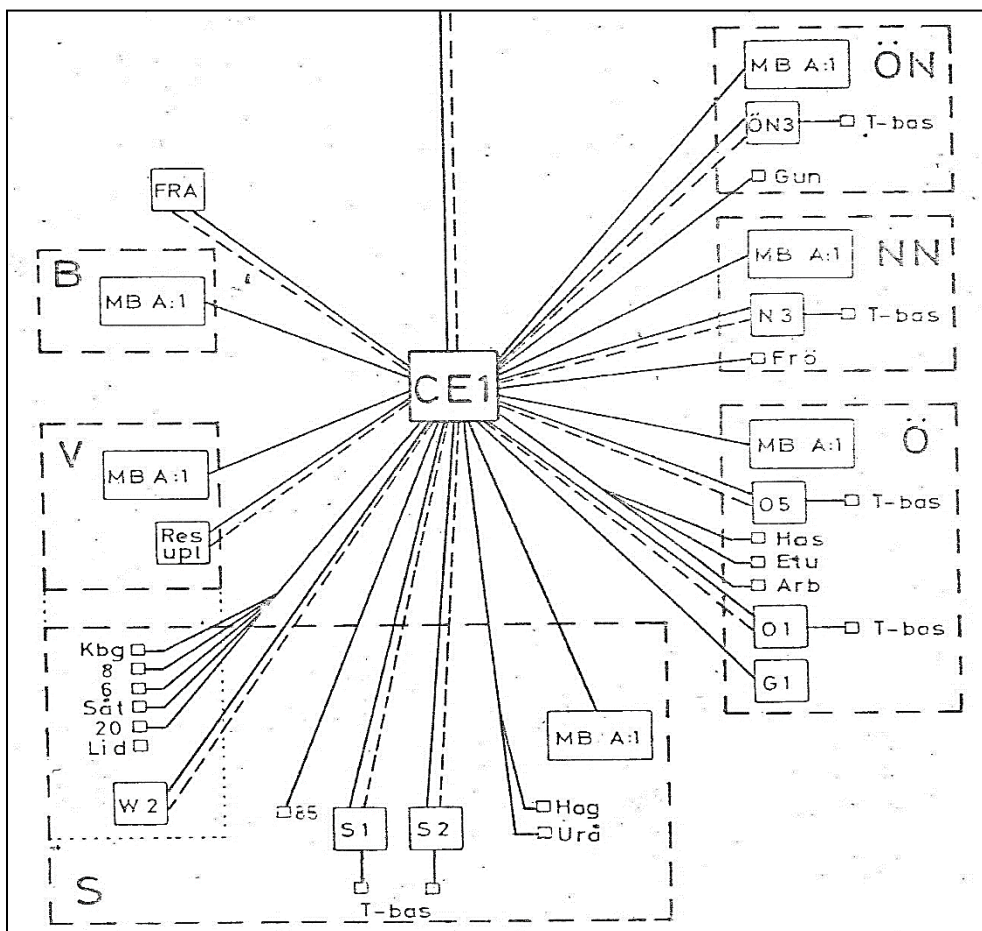
En kommande datorstruktur medför att sambandssäkerheten kan tillgodoses "genom ett maskformigt nät, där knutarna består av datorstödda växlar som automatiskt förmedlar trafiken till rätt adressat över den förbindelseväg som för tillfället är lämpligast". Mycket av den information som kommer att behandlas och presenteras i SEFIR (och ATLE – förf anm) är direkt eller efter viss redigering användbar i stridsledningssystemet. Visst samarbete mellan de båda systemen måste därför förutses och planeras för. Ett system uppbyggt enligt ovanstående principer framgår av skiss nedan.

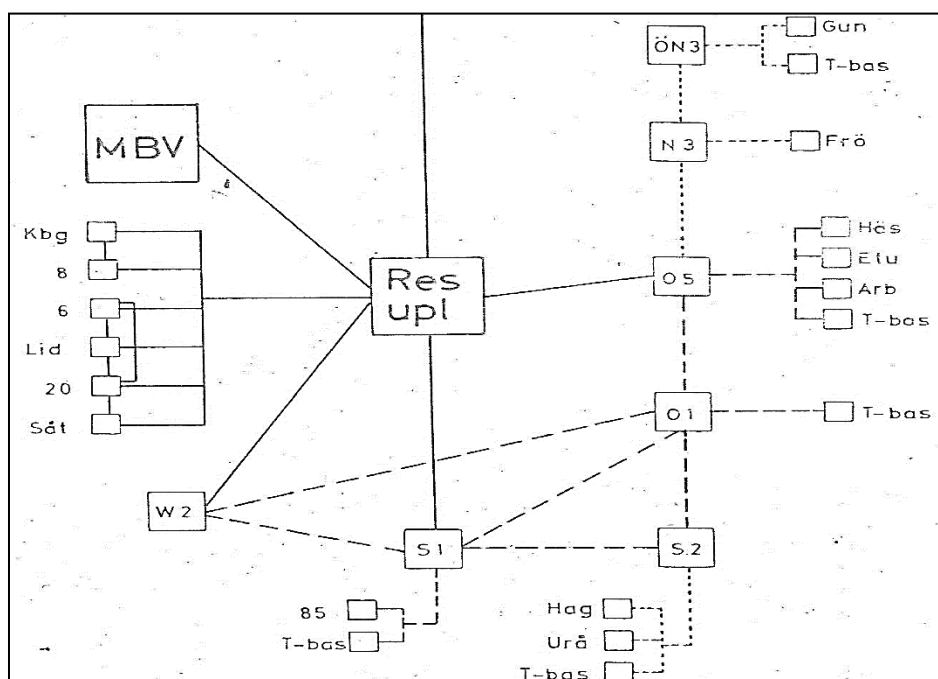
Tänkbar kapacitet vid ATL anslutning av E 1 objekt

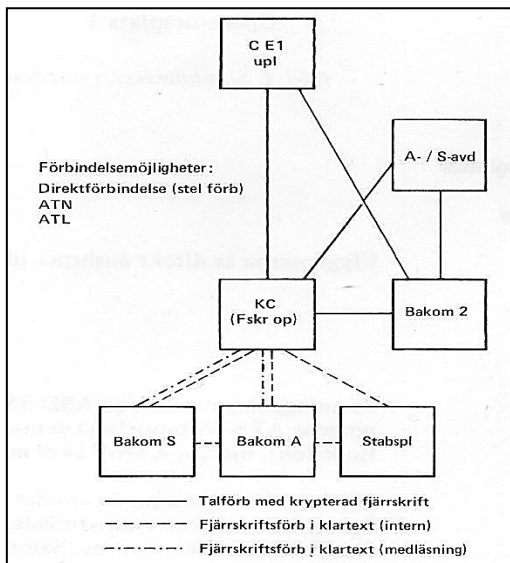
Behov E 1 provisorisk stabsplats

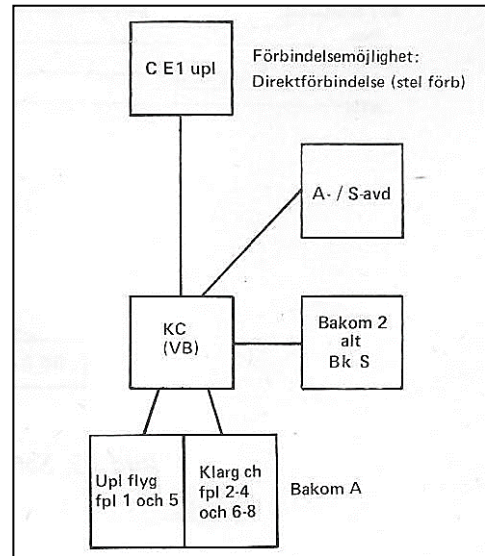
Behov E 1 reservstabsplats Björn

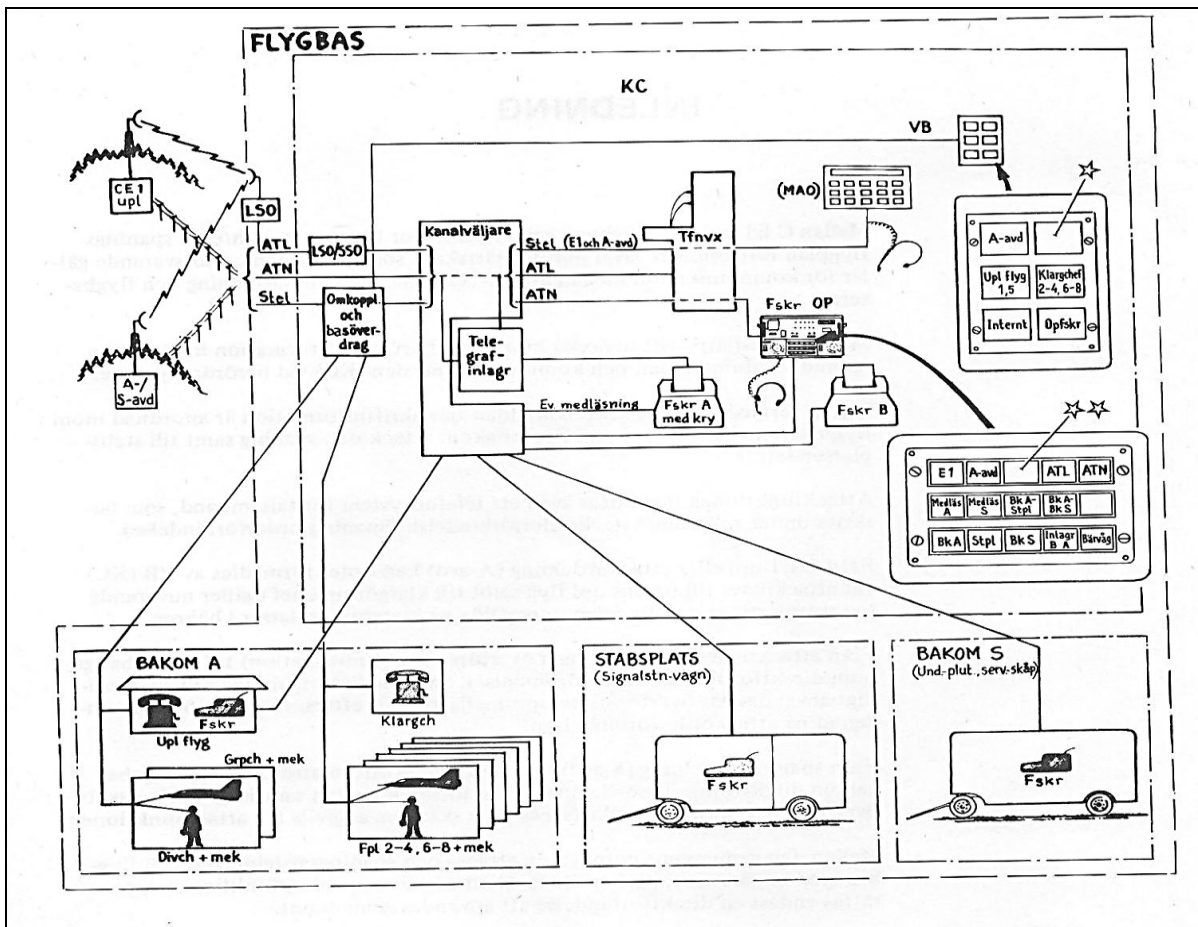
System oprumssamband (1982)

Förbindelsemöjligheter fskr attack

Förbindelsemöjligheter tal spaning

Internt samband flygbas

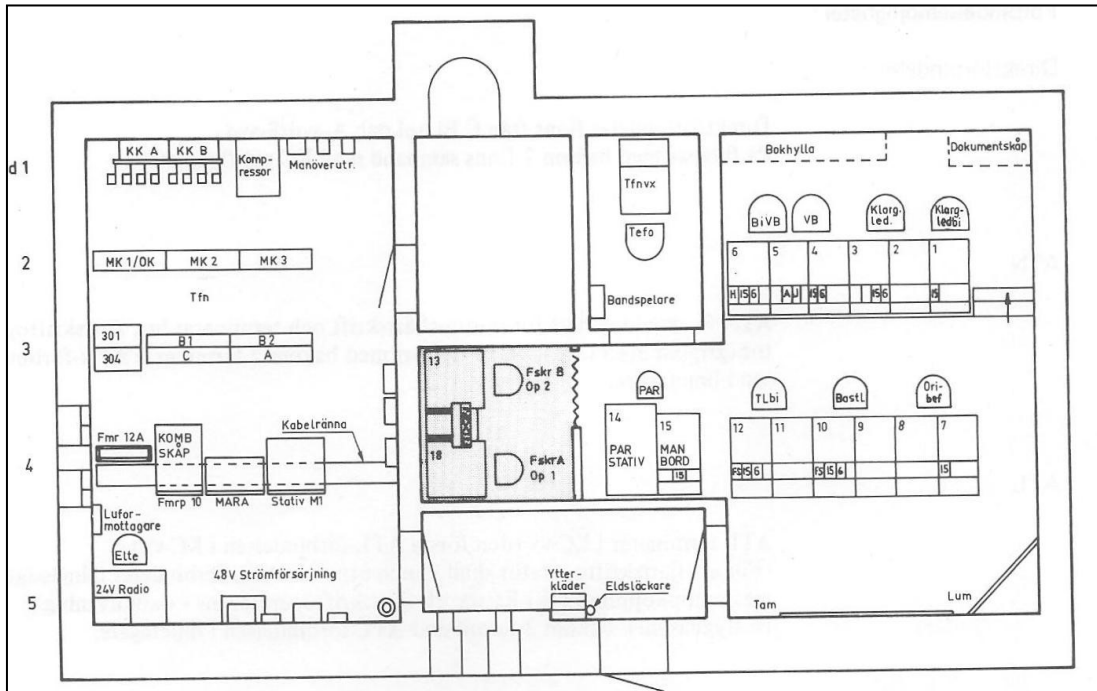

Bild 9. Dispositionsplan över KC

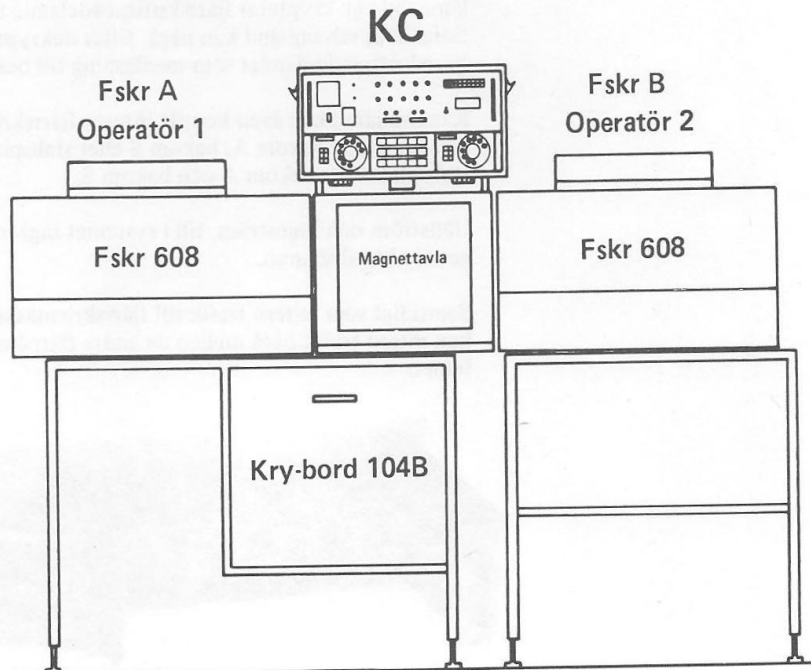

Bild 10. Operatörsplatser vid fjärrskrivmaskiner i KC

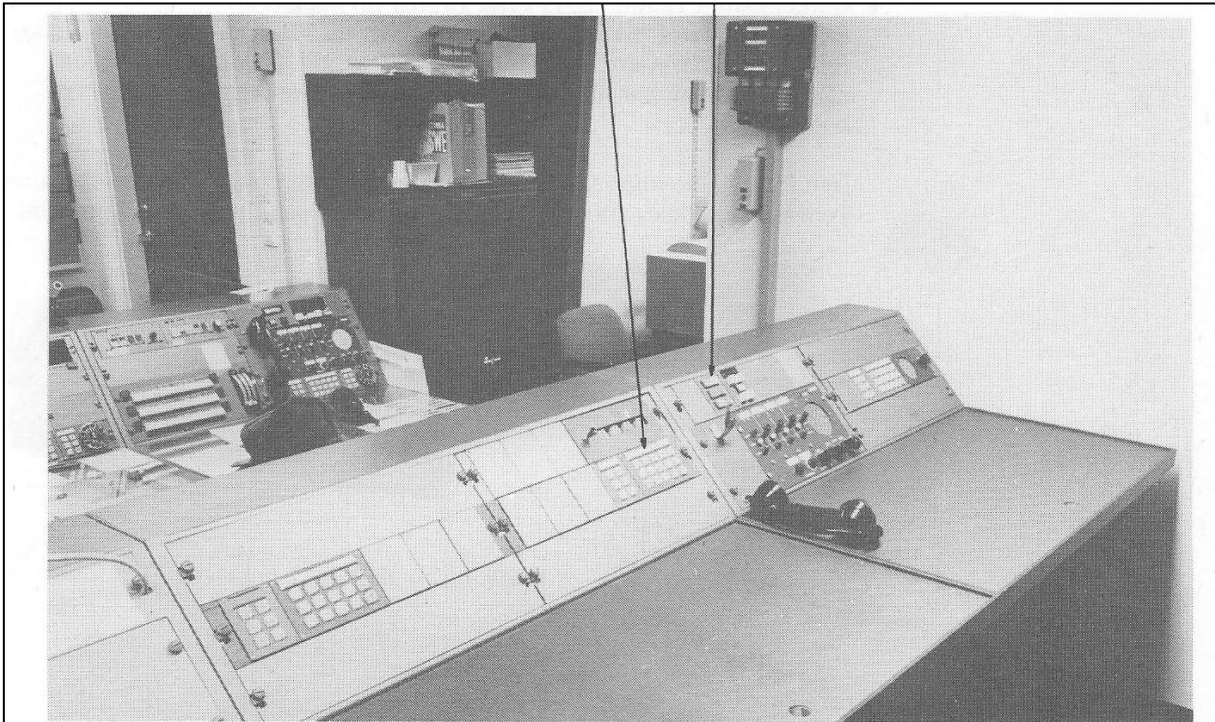

Bild 16. VB manöverplats

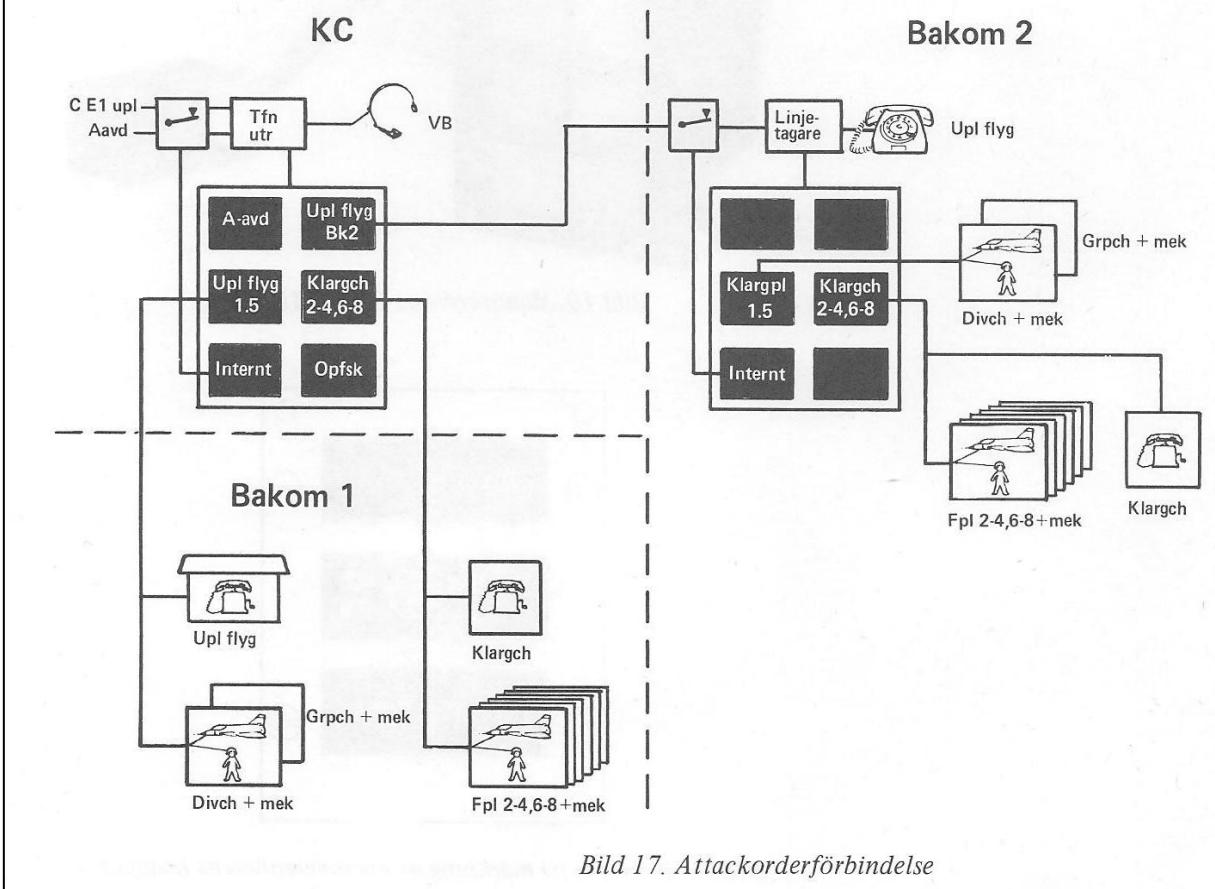
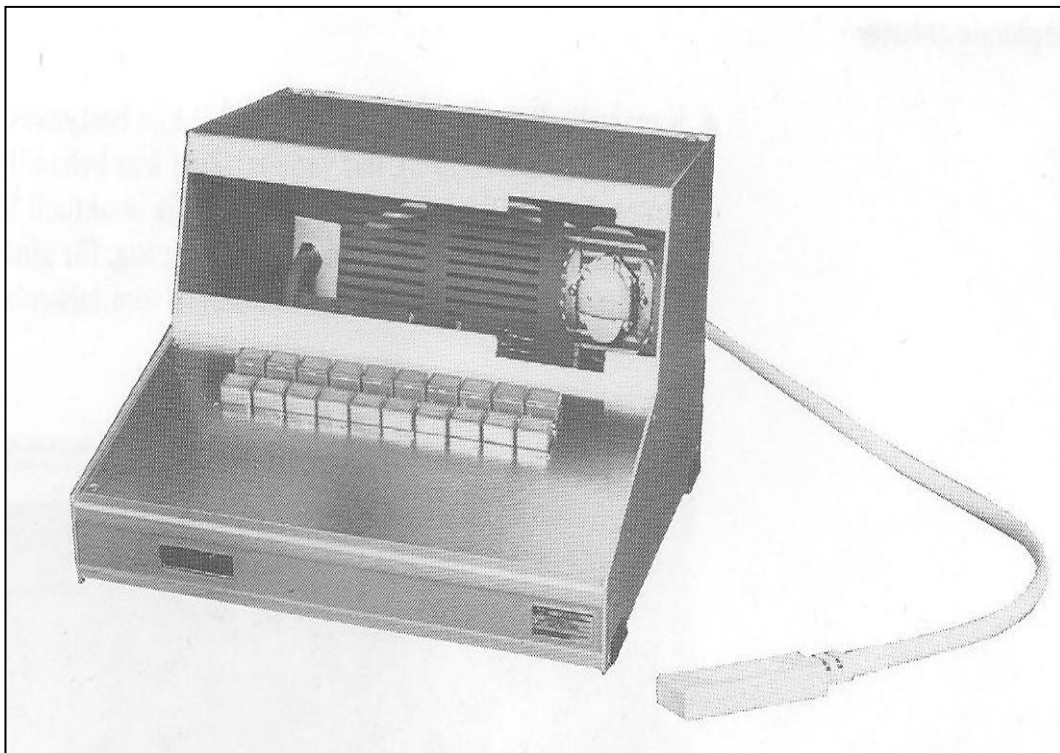
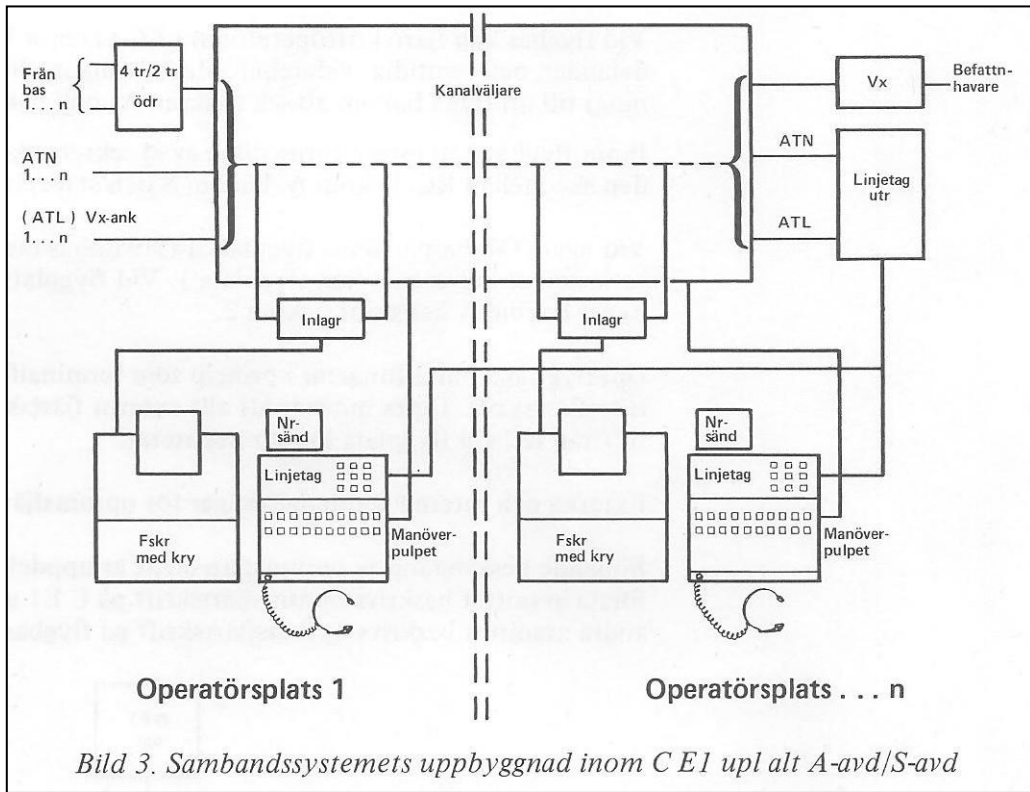

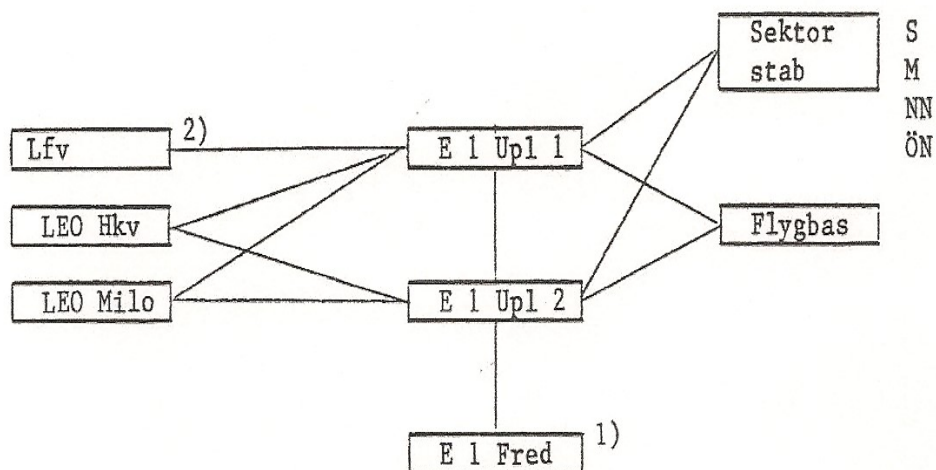
Bild 17. Attackorderförbindelse

Manöverpanel attack-/spaningsavd lfc

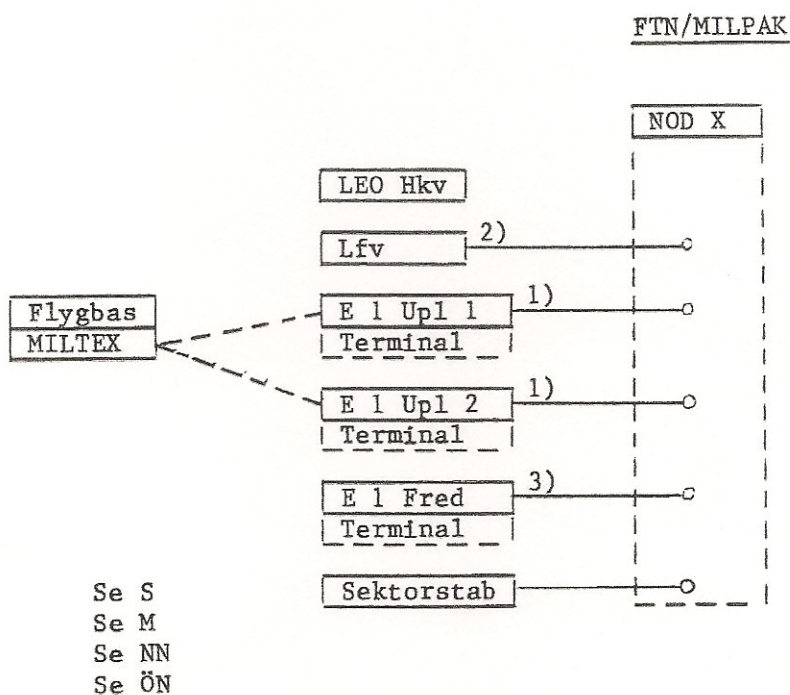
Sambandsstruktur och sambandslösning ATLE-500 1986

1.1 Sambandsstruktur

Pkt 1.2 i arkivunderlaget är inte medtaget)

1.3 Slutlig sambandslösning. MILPAK

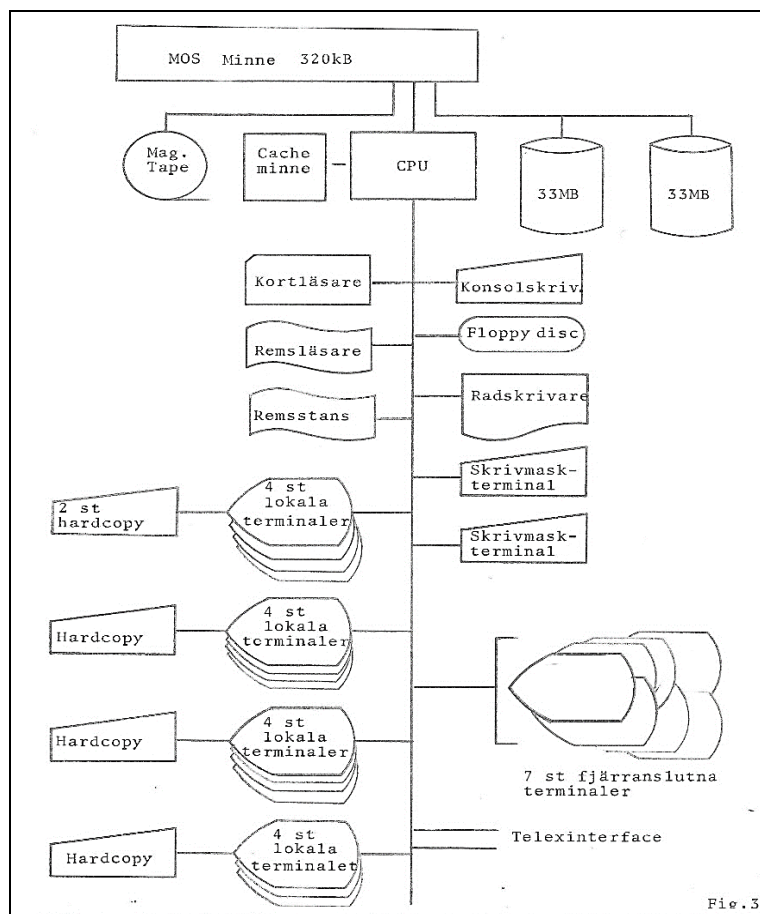
5. Datorsystem ATLE (Attackens ledningssystem)

Parallellt med utvecklingen av KOS/E1 pågick förstudier av KOS/Sektor.

I CFV beslut angavs att en utvecklad metodik skulle användas – som utvecklats vid institutionen för informationsbehandling vid Stockholms Universitet/KTH, i det s k ISAC-projektet (Information Systems work and Analysis of Changes). Grundtanken är att användarna själva tillsammans med systemerna gör en stor del av analysarbetet.

I samband med uppstarten av arbetet hade Sveriges Standardiseringskommission utgivit sina ”Riktlinjer för administrativ systemutveckling”. Grundtanken i boken är att gå steg för steg i utvecklingsarbetet med noggranna delmål, värderingar och dokumentation för varje etapp.

E 1 lämnar i juni 1977 i skrivelse ”Informationssystem för attackeskaderstaben. Rapport efter etapp 2, utvecklingssteg 1 KOS/ E1”. Den konfiguration som föreslås framgår nedan.

Dåvarande öv Gerdt Stangenberg skriver under 1978 bl a beträffande tidigare utländska erfarenheter – som grund för en successiv utveckling - följande: ”Men all erfarenhet talar för att man aldrig skall ersätta dåliga manuella system med datorsystem. Även enkla system blir säkert kostsamma. Kanske får vi då sitta där ”med skägget i brevlådan” frammot år 2000. Utvecklingsmöjligheterna blir begränsade. Erfarenheterna utomlands (närmast Västtyskland och USA) talar för att se över **hela** ledningssystemet, uppifrån och ner och nerifrån och upp.

Men att gå försiktigt fram. I västtyska flygvapnet har man i flera år haft två system på försök, som i mångt och mycket liknar våra tänkta KOS-system: DISTEL och EIFEL. Först nu är man färdig med ett "koncept" för slutligt införande med början år 1978".

Stangenberg utvecklar sina tankar – några allmänna punkter - kring det systemarbete som pågick inom KOS/Sektor.

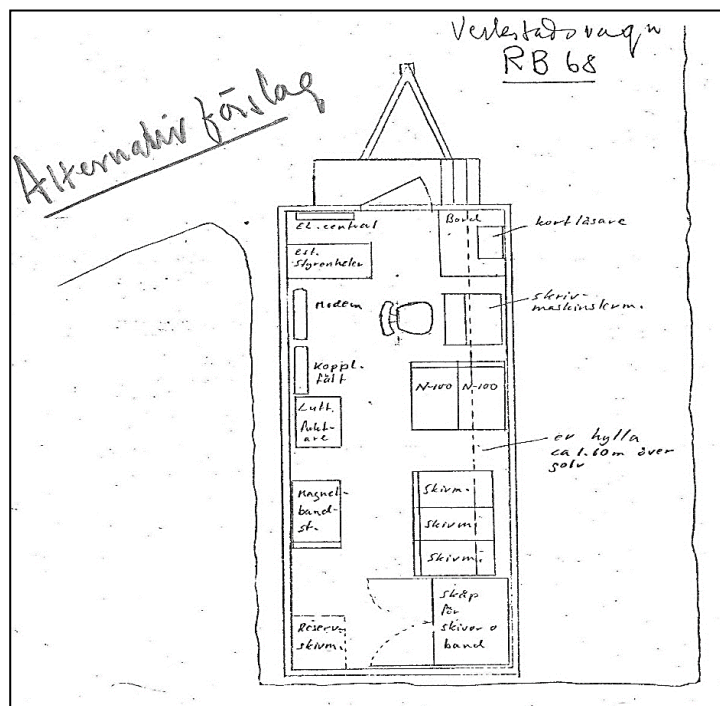
- "Utvecklingen pekar mot färre, större sektorer och därmed ett utökat luftoperativt ansvar för sektorcheferna samt, tycker jag, även intressantare uppgifter än hittills.
- Utvecklingen tekniskt sett går mot decentraliserad datakraft och mindre datorer med prioritering av krigsuppgifterna.
- Teknologins framfart är alltjämnt vulkanliknande. Detta kommer att göra det svårt att hålla samma modernitet när en utbyggnad måste sträckas ut över en lång tidsperiod.
- Kostnaderna för maskinvaran förutspås komma att reduceras väsentligt. Mycket tyder dock på att systemutvecklingskostnaderna i stället relativt sett kommer att öka.
- Systemen skall tjäna stabsofficerarna vid våra krigsstaber, av vilka dock en förhållandevis stor del gör helt andra jobb i sin dagliga fredsgärning. Detta ställer stora krav på rätt avvägning mellan avancerad programvara och möjlig utbildning av den krigsplacerade personalen.

Jag tror på en i framtiden ökad koppling mellan vapensystemen och dessas taktiska ledningssystem. Logiskt sett bör också kraven på ledningssystemets effektivitet öka om vapensystemen undergår en kvalitativ eller kvantitativ minskning".

ADB-delen av detta system, en av projekt KOS/Sektor (och KOS/E 1 – förf anm) produkter, har då fått arbetsnamnet SEFIR (SEktorchefens Funktionella Informationssystem för Rationell ledning) och för KOS/E 1 arbetsnamnet ATLE (ATackeskerstabens LEDningssystem).

Datorerna som anskaffades var från Norsk Data (ND100 inledningsvis och därefter ND 500).

Under utarbetande av lämpliga hyddor för andra datorn för placering vid C E 1 upl anläggning utarbetas även ett billigare alternativt förslag baserat på en verkstadsvagn från nedlagda Rb 68-systemet enligt nedan

6. Bestämmelser för attackeskaderledningen (BESTA)

Bestämmelserna utarbetades från 1950-talet för att skapa de rutiner som erfordrades, för att skapa en så tydlig och noggrann ledning som möjligt, för de attackförband som skulle genomföra attackuppdragen.

Sedermera användes den även för ledning av transport- och spaningsuppdrag.

Bestämmelserna utvecklades fortlöpande allteftersom erfarenheter från övningar och införande av ny ledningsmetodik och ledningssystem infördes. Det utgjorde god grund för arbetet med införandet av det datoriserade ledningssystemet ATLE som tog sin början under 1970-talet.

För att åskådliggöra betydelsen av BESTA finns nedan några utdrag, som visar omfattningen, av de fastställda bestämmelserna. De omfattar verksamheterna i upl Björn 1 och i upl Björn 2 (Ardala). I FHT arkiv på KrA finns kompletta utgåvor (framtagna ur KrA omfattande arkiv).

I bilagan återfinns följande:

- BESTA utgåva 1959
- BESTA utgåva 1961
- Organisationsskiss från BESTA 1963
- BESTA utgåva 1965

BESTA utgåva 1959

Utkast 2 till

Bestämmelser för tjänsten i attackeskaderledningen (BESTA).
(Ersätter utkast till BESTA, utsänd med CE 1 skr 4/9 1959 nr H 670)

Innehållsförteckning.		Sid
I.	Allmänna bestämmelser.	1
II.	Organisationsplan.	2
III.	Tjänsten i upl Björn.	3
	A. Normal arbetsgång då fyra anländer.	3
	B. Sätt för delgivning av esko.	5
	C. Särskilda instruktioner för personalen.	6
IV.	Tjänsten i upl 2.	Ej här
V.	Attackchef. Ställning och arbetsuppgifter.	18
VI.	Savak. Uppgifter och instruktion.	19
VII.	Organisation av särskilda ledningsgrupper.	Ej här
VIII.	Samråd med andra myndigheter.	Ej här
IX.	Anvisningar för planläggning av attackföretag.	Ej här

Bilagor:

Bil 1: Eskaderorder.

Bil 2: Savakoriering.

Bil 3: T-basbeställning.

BESTA utgåva 1961

Provisoriska

Bestämmelser för tjänsten i attackeskaderledningen (BESTA)

Innehåll

I.	Allmänna bestämmelser	sid 1
II.	Principer för flygoperativ ledning	" 2
III.	Verksamheten i upl Björn	" 3
	A. Till upl grupperade delar av eskledningen	" 3
	B. Arbetsfördelning och tjänstgöring	" 4
	C. Stabsarbetets allmänna gång vid planläggning av företag	" 8
	D. Företags numrering	" 9
IV.	Verksamheten på upl 2	" 10
	A. Till upl grupperade delar av eskledningen	" 10
	B. Arbetsfördelning och tjänstgöring	" 11
V.	Attackledning från lfc	" 13
VI.	Tjänstemeddelanden och tjänstevägar	" 14
VII.	Bemyndiganden	" 17
VIII.	Attackledning under speciella förhållanden	" 18

Bilagor

BiI.	1. Översikt av verksamhetens organisation på upl Björn.
"	2. Instruktion för VO-deteljen.
"	3. Instruktion för samverkansdeteljen.
"	4. Instruktion för tl-deteljen.
"	5. Instruktion för underrättelsedeteljen.
"	6. Instruktion för väderavdelningen.
"	7. Instruktion för basoffdeteljen.
"	8. Instruktion för rapport- och distributionscentralen.
"	9. Bestämmelser för attackorientering.
"	10. Instruktion för attackledningspersonal i lfc.
"	11. Tablå över tjänstevägar.
"	12. Instruktion för reorganisationsdeteljen.
"	13. Bestämmelser för T-basbeställning.
"	14. Formulär för ersättning (omdisponering) av am, balkar och fpl.

III. Verksamheten i upl Björn.

A. Till upl grupperade delar av eskledningen.
(Översikt av verksamhetens organisation se bil. 1.)

På upl Björn tjänstgör:

CE 1

Stf CE 1

Reorganisationsdetaljen

Sekt I

Sektch,

opavd utom OA-detalj,

undavd " modellbyggardetalj,

värderavd.

Sekt II

Sektch,

BU-avd utom intendur- och sjukvårdsdetalj,

teleavd.

Exp- och kommandantur

Kommandanten,

stabsexp,

rapport- och distributionscentral.

Stabskomp.

Del av signaltroppen,

" " tptroppen (körcentral),

" " förplägnadstroppen,

" " vaktplutonen.

IV. Verksamheten på upl 2.

A. Till upl grupperade delar av eskstaben.

Vid upl 2 tjänstgör

Sekt I

Ur opavd

operationsanalysdetaljen
modellbyggardetaljen.

Sekt II

Stf sektch

intendenturdetaljen
sjukvårdsdetaljen

flygfältsavd

kassaavd

Exp och kommandantur

del av exppersonalen
stabsredaktören
postkontrollören
eskstabsass

Stabskomp

förplägnadstroppen
del av vaktplutonen
" " signaltroppen
" " tptroppen

V. Attackledning från lfc.

1. Organisation.

I vardera lfc S 1 och O 2 är ur E 1 stab utgångsplacerade en reg off såsom attackchef jämte attackofficerare (kompoff) och attackbiträden (fnav). I sidolfc placeras vid behov attackofficerare och attackbiträden. Attackchef lyder direkt under CE 1. Under attackcheferna lyder övrig attackledningspersonal i respektive esk- och sidolfc.

2. Attackpersonalens uppgifter.

Attackledningsgrupperna i lfc utgör framskjutna ledningsorgan för samråd och samverkan med CE 2, CE 3 och regionala chefer ur armén och marinen. Rörande samråd och samverkan med de sistnämnda orienteras vederbörande jeskch.

De inhämtar vid jesk underlag för ledning av attackoperationer från CE 1 upl eller lfc, beredda att med kort varsel leda attackföretag eller ge kompletterande attackledning.

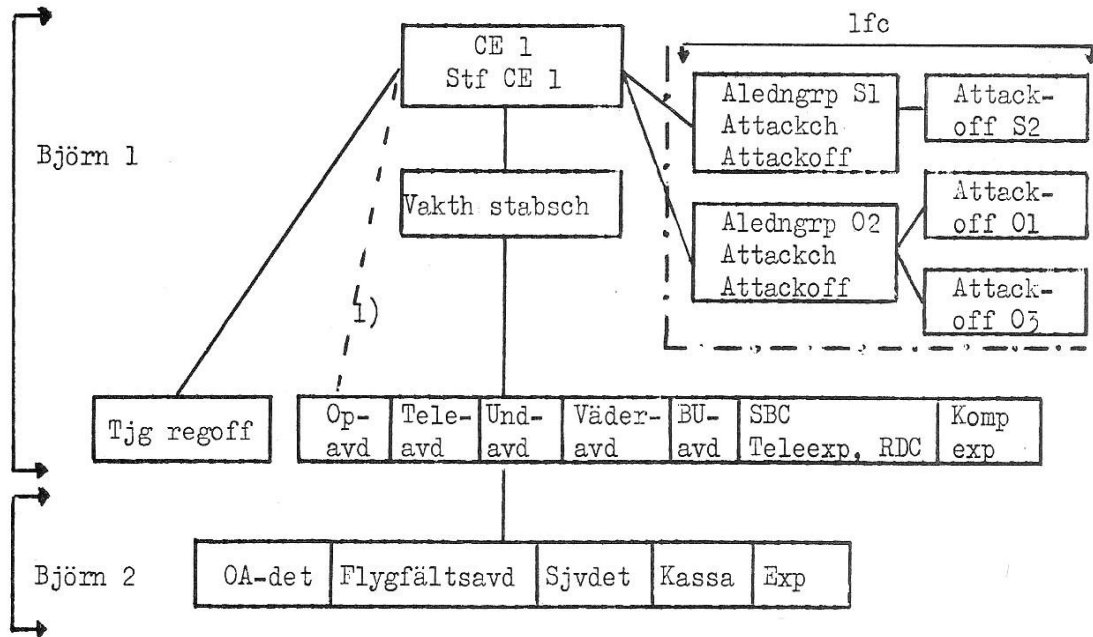
Se instruktioner bilaga 10.

Organisationsskiss från BESTA 1963

A. Attackeskaderledningens organisation.

Attackeskaderledningen har spridd gruppering med huvuddelen i CE 1 centrala krigsupl (upl Björn) och mindre delar i vissa lfc.

Verksamheten i upl Björn är uppdelad på Björn 1 och Björn 2.

BESTA utgåva 1965

Bestämmelser för tjänsten i attackeskaderledningen

(BESTA)

- I. Allmänna bestämmelser.
- II. Ansvars- och arbetsfördelning.
- III. Särskilda bestämmelser för den operativa verksamheten
i Björn l.
- IV. Attackledning från lfc.
- V. Bemyndiganden.

Bilagor

1. Attackeskaderledningens organisation.
2. Instruktion för stabschefen.
3. " " chefen för opavdelning (opled).
4. " " opdetaljen.
5. " " attackcentralen.
6. " " samverkansdetaljen.
7. " " flygtrafikdetaljen.
8. " " rapportcentralen (RappC)
9. " " centraldetaljen.
10. " " väderavdelningen.
11. " " radiakdetaljen.
12. " " basavdelningen.
13. " " flygmaterielavdelningen.
14. " " flygfältsavdelningen.
15. " " attackchef Björn.
16. " " attackledningspersonal i lfc.
17. Bestämmelser för attackorientering.
18. " " T-basbeställning.
19. " " ersättning eller omdisponering av am,
balkar och fpl.
20. Tablå över tjänstevägar.
21. Funktionstablå över det flygoperativa stabsarbetet.
22. Oprummets tablåer.
23. Publikationer m m.
24. Lokalfördelning (ej här)

Bestämmelser för tjänsten i attackeskaderledningen (BESTA)

I. Allmänna bestämmelser.

1. CE 1 leder attackeskadern med biträde av ledningsorgan grupperade dels i central upl (upl Björn), dels i lfc inom E 2 och E 3 området.
2. Eskaderledningens organisation och gruppering framgår av bil 1. I Björn 1, sker den centrala ledningen av flygföretag och därmed omedelbart sammanhängande bas- och underhållstjänst och reorganisation samt i Björn 2 övrig central ledning.
3. Attackledningsgrupperna är utgångsgrupperade i lfc för framskjuten attackledning, samverkan med jesk, milo och MK.
4. Verksamheten i upl Björn bedrivs, där så är möjligt, i avlösningar på sådant sätt, att provisorisk ledning kan organiseras på annan plats, om upl Björn med därvarande personal slås ut. Endast personal som erfordras för aktuellt stabsarbete samt för bevakning, skydd och erforderlig inre tjänst, får därför uppehålla sig i upl Björn.
För att den centrala ledningen i möjligaste mån skall kunna koncentreras till Björn 2, om Björn 1 slås ut, skall förberedelser härför vara vidtagna genom att lokaler härför är förberedda åtgärder för snabb omkoppling av teleförbindelser är vidtagna och begränsat underlag betr läget inom E 1 ständigt finns vid Björn 2.
5. Blir upl Björn oanvändbar, men erforderlig ledningspersonal finns, organiserar provisorisk upl på annan ur förbindelsesynpunkt lämplig plats, t e närbelägen flygbas eller lfc.
6. Kan CE 1 (stf CE 1) icke utöva ledning av eskadern, tar attackchef lfc befälet över enheter ur E 1 grupperade (0-baserade) inom resp jakteskaderområde intill dess att CE 1 kan återtaga ledningen eller ÖB reglerat befälsförhållandena.
Strävan skall därvid vara att fullfölja pågående, beordrade och planerade operationer. Attackch skall för den skull ta det befäl även

över flygförband baserade inom annat eskaderområde som erfordras för att genomföra sådana operationer inom "eget" eskaderområde. Är CE 1 stridsavsikt icke känd, leder attackchef i samråd med respektive jakteskaderchef de operationer som läget kräver.

7. Order till förband på marken samt kompletterande order till flygförband i luften skall vid behov kunna ges via transiteringsfpl.

8. Ledning av attackföretag (attackledning) sker beroende på läget enl CE 1 bestämmande från upl Björn och/eller från lfc genom attackledningsgrupp.

Viss attackstridsledning (astril) kan dessutom ges genom jc. Oberoende av varifrån den aktuella attackledningen äger rum, sker den operativa planläggningen i stort, underhållsledningen, uppföljningen av läget inom E 1 samt reorganisationsverksamheten i upl Björn så långt detta med hänsyn till läget är möjligt.

9. Attackledning genom attackledningsgrupp kan omfatta:

a) Fullständig planläggning och ledning av visst eller vissa företag där CE 1 avdelat attackförband.

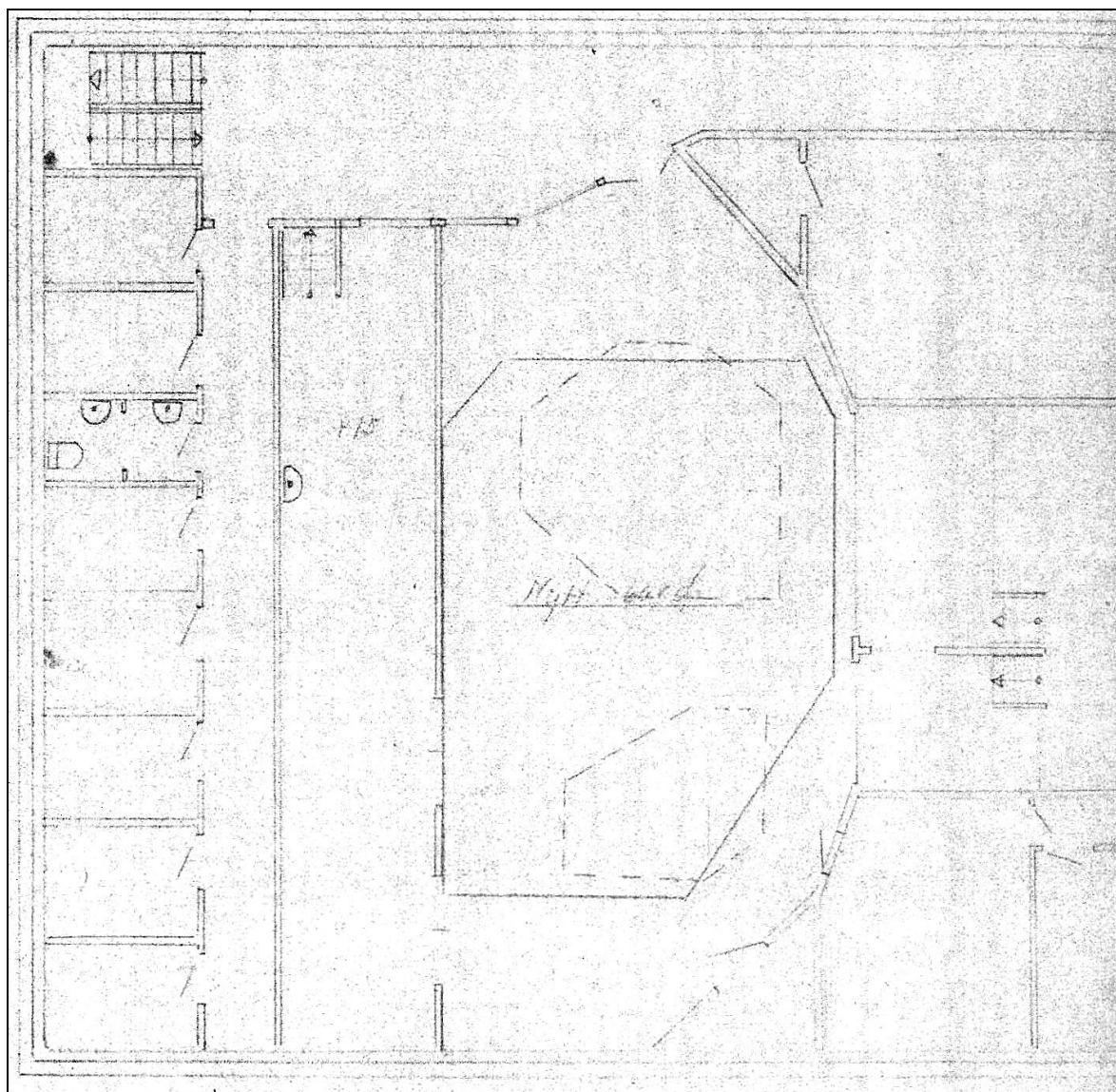
b) Kompletterande ledning.

Sådan ledning innefattar ett fullföljande av ett från upl Björn beordrat företag, genom t e målfördelning startorder

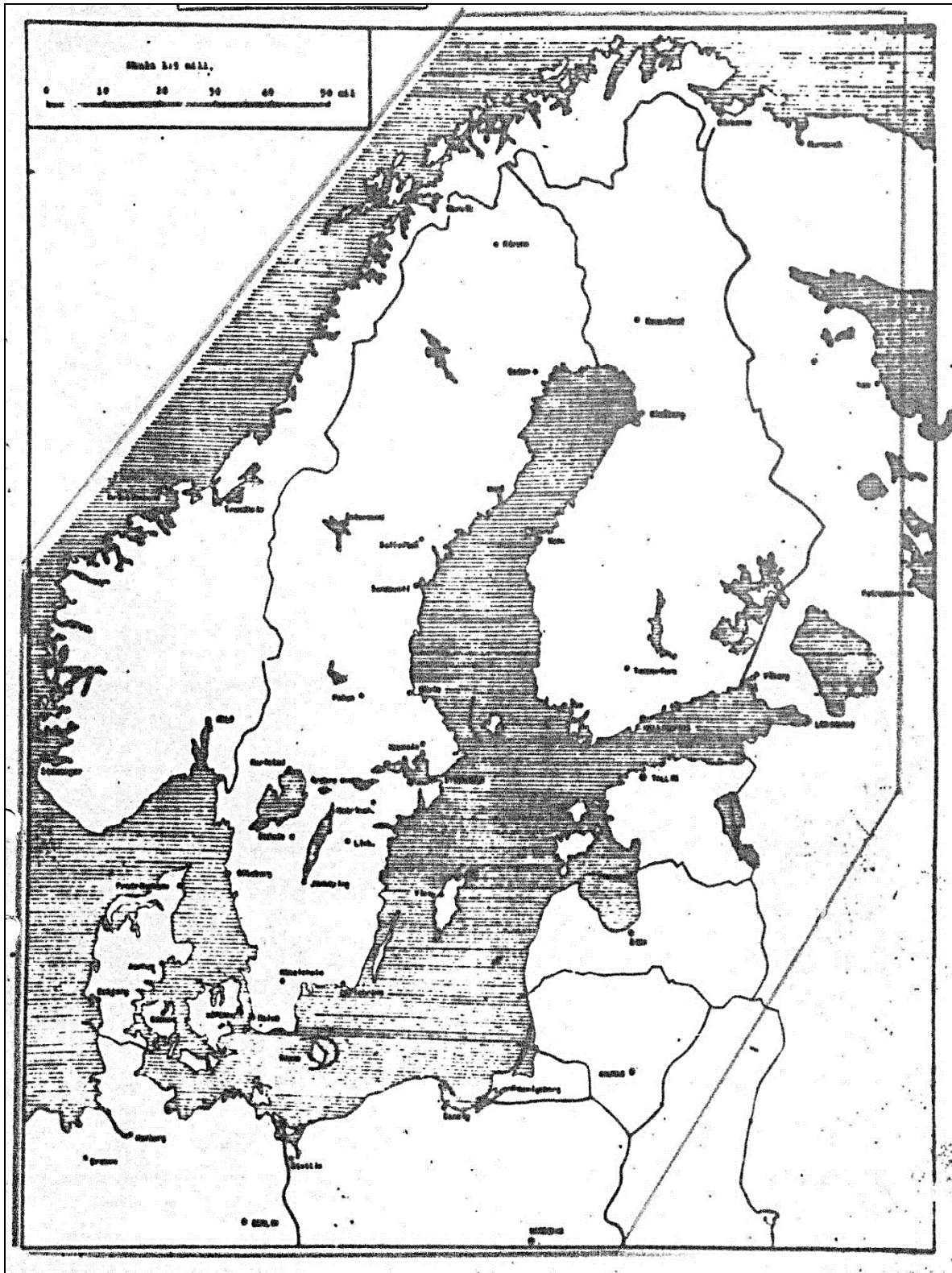
reglering av an- och återflygning med hänsyn till fi motverkan m m. Attackch skall härutöver ingripa i pågående företag och meddela kompletterande underrättelser och order, om nya underrättelser (ändrat läge), som bedömes icke vara kända av CE 1, motiverar detta. CE 1 underrättas i sådant fall, så snart ske kan.

7. Ny provisorisk uppl

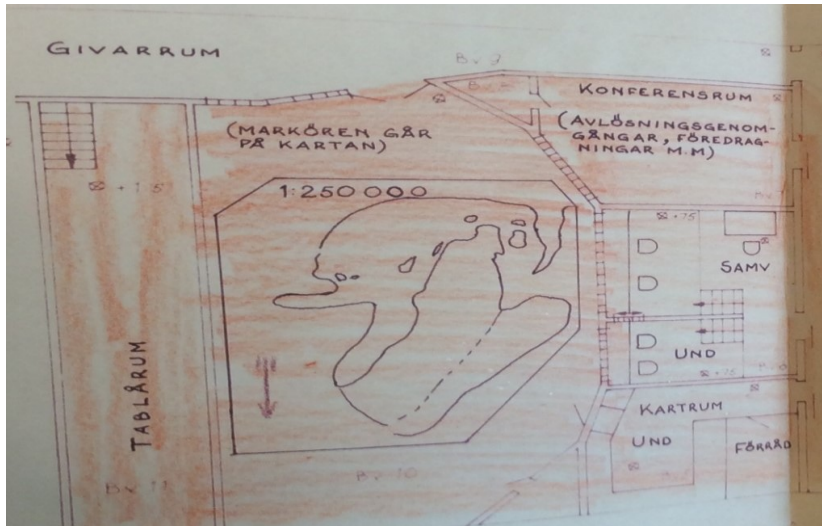
Den provisoriska krigsupl i lfc W 5 lokaler blev klar 1967 med sambandsförbindelserna 1.kv 1968. Originalritningen troligen från före 1967 – då den visar hur två kartbord finns med (streckade linjer - den vänstra för lfc W 5 och den högra för "CFV lfc"). 1961 upphörde CFV att vara operativ chef och därigenom fanns plats för E 1 provisoriska krigsupl.

Oprummets planerade utformning 1966.

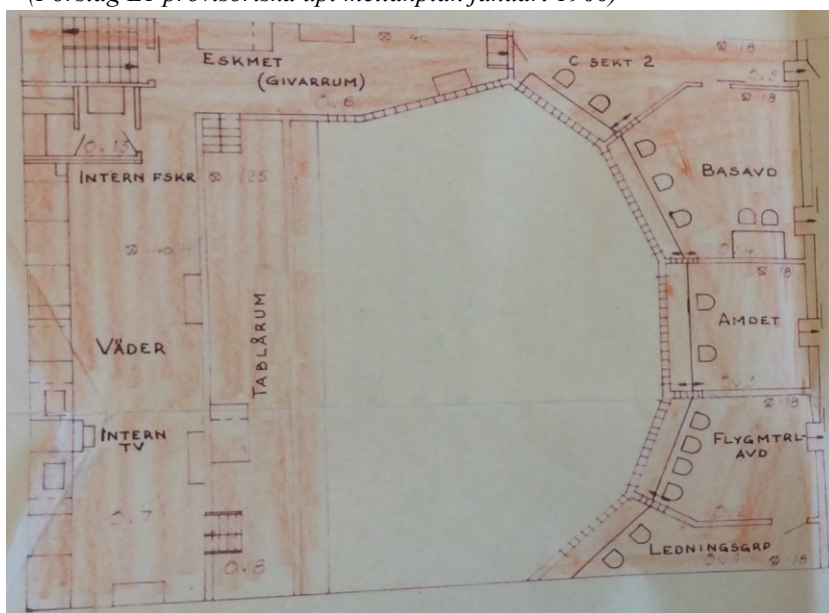
Planerad utformning (inramning av kartan) av kartbordet på golvet i oprummet 1966

(Förslag E1 provisoriska upl bottenplan januari 1966)

(Förslag E1 provisoriska upl mellanplan januari 1966)

(Förslag E1 provisoriska upl övreplan januari 1966)

